

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
AYDIN İNSAN ve TOPLUM DERGİSİ

Yıl 11 Sayı 2 - Aralık 2025
Year 11 Issue 2 - December 2025

Istanbul Aydın Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Aydın İnsan ve Toplum Dergisi

ISSN: 2149-7206
E-ISSN: 2667-4289

İmtiyaz Sahibi

Prof. Dr. Mustafa AYDIN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Yazı İşleri Müdürü

Zeynep AKYAR

Editörler

Doç. Dr. Şahide Güliz KOLBURAN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatma Nur ŞENGÜL (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Editör Yardımcısı

Arş. Gör. Ayten Nur CERRAH (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Yayın Periyodu

Yılda iki sayı: Aralık & Haziran

Dil

Türkçe - İngilizce

<http://aydininsanvetoplum.aydin.edu.tr/tr/editorler-kurulu/>

Akademik Çalışmalar Koordinasyon Ofisi

İdari Koordinatör

Dr. Öğr. Üyesi Burak SÖNMEZER (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Grafik Tasarım

Başak GÜNDÜZ

Türkçe Redaksiyon

Arş. Gör. Ayten Nur CERRAH

İngilizce Redaksiyon

Arş. Gör. Ayten Nur CERRAH

Yazışma Adresi

Beşyol Mahallesi, İnönü Caddesi, No: 38 Sefaköy, 34295

Küçükçekmece/İstanbul

Tel: 0212 4441428 - 20402

Fax: 0212 425 57 97

Web: www.aydin.edu.tr

E-mail: aitdergi@aydin.edu.tr

Baskı/Printed by

Levent Baskı Merkezi

Sertifika No: 35983

Emniyetevler Mahallesi Yeniçeri Sokak No:6/A

4.Levent / İstanbul, Türkiye

Tel: 0212 270 80 70

E-mail: info@leventbaskimerkezi.com

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Hacı DURAN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Doç. Dr. Şahide Güliz KOLBURAN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatma Nur ŞENGÜL (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Arş. Gör. Ayten Nur CERRAH (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Bilimsel Hakem Kurulu

Doç. Dr. Mira ASSADI (*Istanbul Aydın Üniversitesi*)

Doç. Navid REHA (*Istanbul Aydın Üniversitesi*)

Doç. Dr. Lutfiye Kaya CİCERALİ (*Istanbul Galata Üniversitesi*)

Dr. Öğr. Üyesi Cansu Selin YURTSEVEN (*Mudanya Üniversitesi*)

Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER (*Istanbul Kültür Üniversitesi*)

Dr. Öğr. Üyesi Gökçe ÖZKILIÇCI (*Fenerbahçe Üniversitesi*)

Dr. Öğr. Üyesi Beyza Naz DENİZ (*Istanbul Aydın Üniversitesi*)

Dr. Öğretim Görevlisi Gülçin KARADENİZ (*Istanbul 29 Mayıs Üniversitesi*)

İçindekiler - Contents

Araştırma Makalesi

Türkiye’de Suriyeli Göçmenlerin Entegrasyon Sorunları: Van İli Örneği

Integration Problems of Syrian Refugess in Turkey: The Case of Van Province

Cihat Aydemir ve Emre Kara 145

Psychological Resilience and Stress Coping Strategies in Young Adults

Genç Yetişkinlerde Psikolojik Dayanıklılık ve Stresle Baş Etme Stratejileri

Doç. Dr. Nesrin Duman, Gül Başak Buğday, İrem Güven, Berra Seccem Çifçioğlu..... 173

Derleme

İncel Hareketinin Kırılgan Narsisizm, Reddedilme Duyarlılığı ve Öfke Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Evaluation of the Incel Movement Within the Framework of Vulnerable Narcissism, Rejection Sensitivity and Anger

Doç. Dr. Haydeh Faraji ve Ezgi Çıvgın..... 195

Yetişkinlerde Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığının Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Bir Derleme Çalışması

The Effect of Online Shopping Addiction on Psychological Well-Being in Adults: A Review Study

Kln. Psk. Zeynep Özcan ve Prof. Dr. İtir Tarı Cömert..... 229

Doi Numaraları - Doi Numbers

Genel DOI: 10.17932/IAU.AIT.2015.012

AIT Aralık 2025 Cilt 11 Sayı 2 DOI: 10.17932/IAU.AIT.2015.012/2025.1102

Türkiye'de Suriyeli Göçmenlerin Entegrasyon Sorunları: Van İli Örneği

Integration Problems of Syrian Refugees in Turkey: The Case of Van Province

Cihat Aydemir ve Emre Kara

10.17932/IAU.AIT.2015.012/ait_v011i2001

Psychological Resilience and Stress Coping Strategies in Young Adults

Genç Yetişkinlerde Psikolojik Dayanıklılık ve Stresle Baş Etme Stratejileri

Doç. Dr. Nesrin Duman, Gül Başak Buğday, İrem Güven, Berra Seccem Çifçioğlu

10.17932/IAU.AIT.2015.012/ait_v011i2002

İncel Hareketinin Kırılgan Narsisizm, Reddedilme Duyarlılığı ve Öfke Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Evaluation of the Incel Movement Within the Framework of Vulnerable Narcissism, Rejection Sensitivity and Anger

Doç. Dr. Haydeh Faraji ve Ezgi Çıvgın

10.17932/IAU.AIT.2015.012/ait_v011i2003

Yetişkinlerde Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığının Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Bir Derleme Çalışması

The Effect of Online Shopping Addiction on Psychological Well-Being in Adults: A Review Study

Kln. Psk. Zeynep Özcan ve Prof. Dr. İtir Tarı Cömert

10.17932/IAU.AIT.2015.012/ait_v011i2004

Editör'den...

Sayın okuyucu,

Aydın İnsan ve Toplum Dergisi'nin 11. yıl 2. sayısı ile sizlerle yeniden buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayımız, günümüz toplumlarının sosyal, psikolojik ve kültürel dönüşümlerini farklı perspektiflerden ele alan dört nitelikli çalışma ile zenginleşmiştir. Her biri hem akademik literatüre hem de uygulamalı alanlara katkı sağlayan bu makaleler, insan ve toplum etkileşimini çok boyutlu bir bakış açısıyla ele almaktadır.

Sayının ilk makalesi, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları çok yönlü zorlukları nitel araştırma yöntemiyle analiz ederek, sosyal uyum politikalarının mevcut durumunu ve ihtiyaç duyduğu iyileştirme alanlarını tartışmaktadır. Dil engeli, işgücü piyasasındaki güvencesiz koşullar, eğitimde devamlılık sorunları ve toplumsal uyum pratikleri gibi konular, hem göçmenlerin yaşam deneyimlerine hem de sosyal politika üretimine ışık tutmaktadır.

İkinci makale ise genç yetişkinlerde psikolojik sağlamlık düzeyleri ile stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi ampirik verilerle incelemektedir. Geniş bir örneklemeden elde edilen bulgular, bireylerin sosyal kaynaklarını etkin kullanma, mantıksal analiz yapma ve problem çözme becerilerinin psikolojik dayanıklılığı artıran temel unsurlar olduğunu göstermektedir. Çalışma, özellikle genç yetişkinlere yönelik psikolojik destek programlarının geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Üçüncü makale son yıllarda özellikle çevrimiçi platformlarda görünürlüğü artan incel fenomenini psikolojik bir çerçevede ele almakta, kırılgan narsisizm, reddedilme duyarlılığı ve hegemonik erkeklik normlarının şiddetle ilişkisini kuramsal bir derleme yöntemiyle incelemektedir. Toplumsal cinsiyet, dijital kültür ve psikopatoloji kesişiminde yer alan bu çalışma, incel ideolojisinin bireysel ve toplumsal sonuçlarını anlamaya yönelik önemli bir katkı sunmaktadır.

Sayının son makalesi, günümüzün dijitalleşen tüketim alışkanlıklarını odağına alarak çevrimiçi alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluşla ilişkisini tartışmaktadır. Çeşitli veri tabanlarında yapılan kapsamlı literatür taraması sonucunda, çevrimiçi alışveriş davranışını etkileyen psikolojik, sosyal ve ekonomik faktörler ortaya konmakta ve bu alanın giderek daha fazla önem kazanan bir araştırma konusu olduğuna dikkat çekilmektedir.

Bu sayının hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza, hakemlerimize ve editöryal ekibimize içtenlikle teŐekkür ederiz. Bilimsel üretime katkı sunmaya devam eden dergimizin, araŐtırmacılar için nitelikli bir baŐvuru kaynağı olmasını diler; yeni sayılarda yeniden buluŐmayı temenni ederiz.

Saygılarımla,

Doç. Dr. Fatma Nur ŞENGÜL
Editör

Türkiye’de Suriyeli Göçmenlerin Entegrasyon Sorunları: Van İli Örneği

CİHAT AYDEMİR

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi, Türkiye
YYÜ Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi (Sosyal Çalışmacı)
cihataydemir2@stu.aydin.edu.tr
ORCID: 0009-0004-4431-9504

EMRE KARA

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi, Türkiye
emrekara7@stu.aydin.edu.tr
ORCID: 0009-0007-1117-7476

ÖZ

Suriyeli göçmenler Türkiye’de karşılaştıkları entegrasyon süreçlerinde dil engeli, iş bulma zorluğu, eğitim sistemine uyum, toplumsal kaynaşma ve yasal statü belirsizliği gibi çok boyutlu sorunlarla karşılaşmaktadır. Araştırma, söz konusu çok boyutlu zorlukları nitel araştırma yöntemiyle derinlemesine inceleyerek elde edilen bulgularla literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen saha çalışmasında, Van ilinde yaşayan on beş Suriyeli ile derinlemesine görüşmeler yapılmış; ayrıca ikinci el veriler (literatür taraması ve kurum istatistikleri) toplanmıştır. Bulgular, entegrasyon sürecinde dil bariyerinin gündelik yaşamı ve iş imkânlarını kısıtladığını, göçmenlerin çoğunun kayıt dışı ve güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kaldığını, çocukların eğitiminde devamlılık sorunu yaşadıklarını göstermektedir. Bu sorunların sürmesi hem göçmenlerin toplumsal refahı hem de ev sahibi topluma uyum süreçlerini zorlaştırmaktadır. Uygulamada olan sosyal uyum yardımı, şartlı eğitim ve sağlık yardımı, eğitim hizmetleri, yabancılara yönelik Türkçe dil kursları (TÖMER, Halk Eğitim Merkezleri), çocukların okullaşma oranının artırılması için özel projeler, göçmen sağlığı merkezleri vb. sosyal uyum projeleri bulunmaktadır. Bu bağlamda makalede Türkiye’de uygulanan

entegrasyon politikalarındaki eksikliklerin giderilmesine ve dil öğrenimi, istihdam olanakları, toplumsal uyum gibi alanlardaki somut çözümlerin devamlılığın sağlanmasına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Suriyeli göçmenler, entegrasyon, sosyal uyum, nitel araştırma, Yasal Statü*

Integration Problems of Syrian Refugees in Turkey: The Case of Van Province

ABSTRACT

Syrian migrants in Turkey face multidimensional challenges in the process of integration, including language barriers, difficulties in finding employment, adaptation to the education system, social cohesion, and uncertainty regarding legal status. This research aims to contribute to the literature by examining these complex challenges in depth through a qualitative research approach. In this context, fieldwork was conducted in the province of Van, involving in-depth interviews with fifteen Syrians, alongside the collection of secondary data (literature review and institutional statistics). The findings indicate that language barriers restrict daily life and employment opportunities, that most migrants are compelled to work in informal and insecure jobs, and that children face problems in maintaining continuity in their education. The persistence of these issues hampers both the social welfare of migrants and their integration into the host society. Currently implemented social cohesion programs include social adaptation assistance, conditional education and health benefits, educational services, Turkish language courses for foreigners (offered by TÖMER and Public Education Centers), special projects to increase school enrollment among children, and migrant health centers. Within this framework, the study emphasizes the need to address the deficiencies in Turkey’s integration policies and to ensure the sustainability of concrete solutions in areas such as language acquisition, employment opportunities, and social cohesion.

Keywords: *Syrian refugees, integration, social cohesion, qualitative research, legal status*

GİRİŞ

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaşın ardından Türkiye, çok kısa bir sürede 2000 yıllardaki en büyük çaplı göç ile karşı karşıya kalmıştır. Ekşi (2002), insanlık tarihinin farklı dönemlerinde milyonlarca kişinin kendi ülkelerinden zorla ya da gönülsüzce ayrılmak zorunda kaldığını vurgulamaktadır. Ona göre, 20. yüzyıl boyunca yaşanan kitlesel göç hareketlerine örnek olarak; İspanya iç savaşı (1936-1939) sırasında ülkesini terk eden kral yanlıları, İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) öncesinde zulümden kaçan Yahudiler, Sovyetler Birliği döneminde sürgüne uğrayan Ruslar (1917-1923), Vietnam Savaşı sırasında göç etmek zorunda kalan Kamboçyalı ve Vietnamlılar (1955-1975), Humeyni yönetiminden kaçan İranlılar (1979-2000) örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca son yıllarda Etiyopya, Kamboçya, Mozambik, Küba, Ermenistan, Tibet ve Irak’tan ayrılanlarla birlikte yaklaşık 43 milyon insan başka ülkelere sığınmış ya da göç etmek zorunda kalmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (UNHCR), Temmuz 2025 itibarıyla Türkiye’de geçici koruma altındaki yaklaşık 3,2 milyon Suriyeli bulunduğunu açıklamıştır. Ayrıca yaklaşık 222.000 diğer ülke uyruklu mülteci ve sığınmacı da mevcuttur. Türkiye bugün dünyada en fazla mülteci barındıran ülke konumundadır ve yaklaşık dört milyona yakın sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır (World Bank, 2021).

Suriyeli sığınmacıların varlığı, insani boyutunun ötesinde, Türkiye’nin toplumsal yapısını, ekonomi piyasasını, eğitim sistemini ve siyasetini net bir şekilde derinden etkilemiştir. Örneğin Suriyeli sığınmacıların Türkiye’nin farklı şehirlerinde yarattığı en belirgin ekonomik etkilerden biri kira fiyatlarındaki artıştır. Semih Tümen’in 2016 yılında American Economic Review’da yayımlanan çalışması, Suriyeli göçünden doğrudan etkilenen bölgelerde kiralarda ortalama %5,5 oranında yükseldiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, konut kalitesine göre farklılaşan bu etkinin düşük standartlı evlerde yalnızca %1,7, yüksek kaliteli konutlarda ise %11 seviyesinde olduğu belirtilmektedir. Tümen, bu farklılığın temel nedenini, göç alan bölgelerde yaşayan yerli halkın daha nitelikli konutlara yönelmesiyle açıklamaktadır. Nitekim Suriyelilerin ülkedeki varlığı iç siyasette önemli bir gündem maddesi haline gelmiş, artan mülteci karşıtlığı iktidar partisi de dahil olmak üzere seçim sonuçlarını bile etkiler vaziyete gelmiştir. Yıldırım, (2017) 2011’de Suriye’de başlayan iç savaşın ardından Türkiye’ye yönelen yoğun göç dalgası, ülkenin ekonomik yapısında, toplumsal yaşamında ve siyasal alanında önemli ölçüde etkiler

yarattığını vurgulamıştır. Toplumsal düzeyde ise yerel halk ile sığınmacılar arasındaki etkileşim ve sosyal kabul konusu, toplumsal barış ve uyum açısından önemli bir hal almıştır. Gelişlerinin üzerinden on yıl geçmesine rağmen Türkiye toplumunda Suriyeli mültecilerin “geçici” oldukları ve bir gün ülkelerine geri dönecekleri yönündeki algıları güçlü biçimde varlığını devam sürdürmektedir (Erdoğan, 2020). Akademik açıdan bakıldığında, böylesine büyük bir mülteci nüfusunun uzun vadeli entegrasyonu olgusu göç araştırmaları literatüründe de merkezi bir öneme sahiptir. Örneğin; Karaçay, (2024) Türkiye’deki Suriyeli mültecilere yönelik entegrasyon politikalarını inceleyerek, yeni politikalara duyulan ihtiyaca önce “kısmi ve çekingen” sonra “merkeziyetçi” uygulamalarla cevap verdiğini göstermiştir. Suriyeli göçmenlerin yaşadığı sorunları son yıllarda pek çok araştırmaya konu olmuş; bu kapsamda Suriyelilerin eğitimden işgücüne, mekânsal dağılımdan sosyal uyuma kadar çeşitli boyutları incelenmiştir. Yıldız, (2019) çalışmasında İstanbul’un Başakşehir, Bağcılar ve Fatih ilçelerinde, 25 öğretmen ve 18 Suriyeli öğrenci ile yaptığı derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgularda en öne çıkan sorunun dil sorunu olduğu ve ardından kültürel farklılık, iletişim eksikliği, dersten geri kalma ve akademik başarı eksikliği olarak görülmüştür. Bir başka araştırma ise İşcan ve Çakır, (2019) çalışmalarında ise Türkiye’deki sığınmacı ve mültecilerin Türk işgücü piyasasına etkisini araştırırken bu kapsamda, yabancıların geleneksel göçmen işçilerin yaşadıkları sorunları yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Çalışmanın Türkiye örneği içinde kitlesel ve uzun süreli mülteci barındırma durumunda entegrasyonun nasıl gerçekleşebileceğine dair çıkarımlar sağlaması hedeflenmektedir. Bu nedenle Suriyeli göçmenlerin entegrasyon sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi büyük öneme sahiptir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki entegrasyon sürecinde karşılaştıkları temel sorunları belirlemek ve bu sorunların nedenlerini ve sonuçlarını derinlemesine incelemektir. Araştırma, elde ettiği bulgularla göçmenlerin sorunlarını ortaya koyarak literatüre katkı sağlamayı ve karar alıcılara yol gösterici veriler sunarak politikaların üretilmesinde eksiklikleri tamamlamayı amaçlamaktadır. Suriyeli göçmenlerin entegrasyon deneyimini çok boyutlu bir perspektifle ele alarak–dil, eğitim, istihdam, sosyal ilişkiler boyutlarındaki sorunları bütüncül bir çerçevede inceleyerek; mevcut uyum politikalarının ve yasal statünün entegrasyon üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesini

hedeflemektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir:

- Suriyeli göçmenlerin Türk toplumuna entegrasyonunda karşılaştıkları en önemli sorunlar ve engeller nelerdir?
- Dil ve iletişim engelleri, Suriyeli göçmenlerin toplumsal yaşama katılımını nasıl etkilemektedir?
- Suriyeli göçmenlerin eğitim süreçlerine uyumu ve iş hayatına katılımında hangi sorunlar ön plana çıkmaktadır?
- Ev sahibi toplumun tutumları, Suriyeli göçmenlerin entegrasyon sürecini nasıl şekillendirmektedir?
- Suriyelilere sağlanan geçici koruma statüsü ve mevcut uyum politikaları, onların uzun vadeli entegrasyonunu nasıl etkilemektedir?

Bu araştırma soruları, entegrasyonun farklı boyutlarına ışık tutacak şekilde tasarlanmıştır. Her bir soru, Suriyeli göçmenlerin kendi deneyimlerini ve onların uyum sürecini etkileyen toplumsal koşulları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3. Suriyeli Göçmenlere Dair Araştırmalar ve Entegrasyon Sürecine Yönelik Literatür Taraması

Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin entegrasyonu konusunda ilk dönem çalışmalar daha çok kriz yönetimi ve acil insani yardım boyutuna odaklanırken Yılmaz, (2017), Nitekim Zengin (2021)'de özellikle 2015 sonrasında Suriyelilerin kalıcılığının anlaşılmasıyla birlikte sosyal uyum ve entegrasyon odaklı akademik çalışmaların hız kazandığını göstermiştir. Örneğin, İçduygu ve Şimşek (2016) erken dönemde kalıcı bir entegrasyon politikası oluşturulmadığını, Suriyelilerin uzun süre "geçici misafir" olarak görüldüğünü vurgulamıştır. Nitekim başlangıçta entegrasyon, kriz geçici görülerek ihmal edilmiş; Suriyelilerin kısa sürede ülkelerine döneceği varsayımıyla kapsamlı bir uyum politikası ne yazık ki uygulanmamıştır.

Ancak çatışmalar uzayıp mülteci sayısı hızla arttığında Türkiye, politikalarını gözden geçirmek zorunda kalmıştır. 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması ve 2014'te Geçici Koruma Yönetmeliği'nin çıkarılması, Suriyelilere yasal statü sağlama ve uyumu yönetme çabasının ilk adımlarıdır. 2018 yılında yayımlanan "Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı", entegrasyon politikalarının kurumsallaşması yönünde önemli bir adımı oluşturmaktadır. Bu planda eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal destek boyutlarında uyumu kolaylaştırmaya yönelik hedefler ortaya

konmuştur. Türkiye’nin entegrasyon politikaları uzun süre “geçicilik” ve “geri dönüş” ekseninde temkinli kalmış; Suriyelilerin belirsiz bir statüde uzun yıllar yaşaması durumu ortaya çıkmıştır. Bu “sürekli geçicilik” olgusu, entegrasyonun önünde yapısal bir engel olarak değerlendirilmiştir. Son dönem değerlendirmeleri, Suriyelilerin sürekli geçici konumunun ve artan toplumsal tepkinin Türkiye’nin kabul ve entegrasyon kapasitesini zorlamakta olduğunu ortaya koymaktadır (İçduygu ve Yıldız, 2023; Danış ve Dikmen, 2022). Dil engeli, neredeyse tüm çalışmalarda en önemli sorunlardan biri olarak gösterilmektedir Ünal, Taşkaya ve Ersoy, (2018), Şimşek, (2020).

Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmı geldiklerinde Türkçe bilmemekte, önemli bir bölümü yıllar geçmesine rağmen düşük seviyede Türkçe öğrenebilmektedir. Bu durum, gündelik yaşamdan iş hayatına kadar pek çok alanda uyumu zora sokmaktadır. Örneğin, Altuntaş (2019) çalışmasında dil yetersizliğinin kamu hizmetlerine erişimde en büyük engel olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde, yapılan nitel görüşmelerde bazı Suriyelilerin Türk toplumundan ayrı bir “paralel toplum” oluşturdukları ve bu nedenle Türkçe öğrenme gayretinin düşük kaldığı tespit edilmiştir. Dil sorunu, aynı zamanda ev sahibi toplum ile iletişim kuramamanın getirdiği yanlış anlamaları ve önyargıları da beslemektedir.

İstihdam ve ekonomik entegrasyon, Suriyeli göçmenlerin çalışma izinleri ve işgücü piyasasına erişimleri kısıtlı olduğu için, büyük çoğunluğu kayıt dışı sektörlerde ve güvencesiz koşullarda çalışmaktadır. Yapılan araştırmalara göre Türkiye’deki Suriyeli erkeklerin işgücüne katılım oranı nispeten yüksek olsa da (çoğunlukla vasıfsız işlerde), Suriyeli kadınların da istihdama katılımı son derece düşüktür. 2022 verilerine göre sadece yaklaşık %19,6 civarındadır (International Labour Organization, 2022).

Çalışma çağındaki nüfusun çok az bir kısmı formel sektöre dahil olabilmıştır: 2019 yılı itibarıyla Türkiye’de resmi çalışma izni alabilen Suriyeli sayısı 31 bindir (Mülteciler Derneği, 2019).

Bu veriler, milyonlarca kişiden oluşan bir toplulukta ezici çoğunluğun kayıt dışı ve korunmasız koşullarda çalıştığını göz önüne sermektedir. Nitekim Akar ve Erdoğan (2019) da entegrasyon sorunları arasında dil öğrenimi eksikliğiyle birlikte iş bulma güçlüğü ve ekonomik kırılganlığı saymaktadır. Suriyeli emekçilerin düşük ücretle, sosyal güvencesiz şekilde çalışması hem kendi yaşam koşullarını olumsuz etkilemekte hem de yerel

işgücüyle rekabet algısı yaratarak toplumsal gerilimi artırabilmektedir.

Eğitim alanında yapılan özellikle okul çağındaki Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu hem mevcut kapasiteye etkisi hem de çocukların geleceği açısından büyük öneme sahiptir. Başlangıçta Suriyeli çocuklar için oluşturulan geçici eğitim merkezleri zamanla kapatılarak, çocukların devlet okullarına devam etmesi politikası benimsenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı verilerine göre 2021-2022 itibarıyla Türkiye’de okul çağındaki Suriyeli çocukların yaklaşık %63’ü (938 bin çocuk) okullara kayıtlıdır. Bu önemli bir ilerleme göstergesidir; ancak hala 432 bin civarında çocuk okul dışında kalmaktadır (Mülteciler Derneği, 2022).

Literatürde, engeli nedeniyle çocukların okulda başlangıçta uyum güclüğü yaşadığı, öğrenme kayıpları yaşayabildiği vurgulanmıştır (Yavuz ve Mızrak, 2016). Bazı araştırmalar, kız çocuklarının okullaşma oranının erkeklere kıyasla daha düşük olduğuna, erken yaşta evlilik veya ailenin ekonomik gerekçelerle çocukları okula göndermekte zorlandığı durumlara da dikkat çekmektedir (ERG, 2018). Eğitim entegrasyonu konusunda olumlu bir bulgu, küçük yaşta Türkiye’ye gelen çocukların dil becerilerini hızla geliştirip akranlarına uyum sağlayabildiğidir. Ancak özellikle ergenlik çağına gelen gençlerin okula devam oranlarının düşük kaldığı ve mesleki eğitime yönlendirilmedikleri takdirde kayıp nesil riski oluşturabileceği literatürde tartışıldığından bu nedenle, eğitimde telafi programları, dil destek sınıfları ve psikososyal destek mekanizmaları gibi uygulamaların önemi sıklıkla vurgulanmıştır (Şahin ve Others, 2019).

Suriyeli göçmenlerin sosyal uyumu ve ev sahibi toplumla ilişkileri, üzerinde durulan bir diğer kritik boyuttur. Uslu, (2022) yıllar geçtikçe iki toplum arasında sınırlı da olsa etkileşim alanları oluştuğunu, ancak genel olarak karşılıklı mesafenin korunduğunu ortaya koymuştur. Ev sahibi toplumun tutumları, entegrasyonun yönünü belirleyen önemli bir faktördür. Erdoğan’ın (2018) “Suriyeliler Barometresi” araştırma serisi, Türk toplumunda Suriyelilere ilişkin algının zamanla daha olumsuz duruma geldiğini ortaya koymaktadır. Örneğin 2017 barometresine göre toplumun %80’inden fazlası Suriyelilerin ülkelerine geri dönmesi gerektiğini düşünmektedir (Erdoğan, 2018). Güncel saha araştırmaları da Türk toplumunun çok geniş bir kesiminin Suriyelilerin kalıcı olmasını arzu etmediğini teyit etmektedir. Bir saha çalışmasında katılımcıların %89’u “Suriyeliler eninde sonunda Türkiye’den gitmeli” görüşünü paylaştıklarını belirtmiştir (Söğütü, 2024).

Bu tutum, Suriyelilerin günlük hayatta maruz kaldığı sosyal mesafeyi ve dışlanma riskini artıran bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Suriyeliler hakkında zaman zaman yayılan yanlış bilgiler ve nefret söylemleri, toplumsal kutuplaşmayı besleyerek uyum çabalarına zarar verebilmektedir (Kaya ve Kırsalı, 2021). Bu durum medyanın ve siyasi söylemlerin, ev sahibi toplumdaki algıları şekillendirmede etkili olduğunu göstermektedir. Entegrasyonun çok boyutlu ve zorlu bir süreç olduğunu, dil öğrenimi, eğitim ve istihdam olanaklarına erişim, yasal statü belirsizliği ve toplumsal kabul eksikliği gibi unsurların birbirini besleyerek Suriyeli göçmenlerin uyumunu güçleştirdiğini göstermektedir (İçduygu ve Şimşek, 2016; Erdoğan, 2018; Şimşek, 2020). Bununla birlikte, bazı çalışmalar Suriyelilerin zamanla kendi çözümlerini geliştirdiğine, örneğin kendi işini kuran girişimci mültecilerin ortaya çıktığına veya genç kuşağın akranlarıyla daha fazla etkileşime girerek entegrasyonda ilerleme sağladığına (Çelik, 2020) dikkat çekmektedir. Bu da entegrasyonun dinamik bir süreç olduğu ve uygun koşullar sağlandığında zamanla gelişebileceği yönünde umut verici bulgular sunmaktadır. Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki entegrasyonunun başarılı olabilmesi için yapısal (hukuki ve ekonomik) düzenlemeler ile toplumsal düzeyde uyum çabalarının bir arada yürütülmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu çalışma da söz konusu literatür temeli üzerine inşa edilmiş ve elde edilen bulgular ilgili çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmıştır (Kaya ve Kirişçi, 2016).

4. SURIYELİ GÖÇMENLERİN ENTEGRASYONU: KURAM VE UYGULAMA ARASINDA BİR DEĞERLENDİRME

Bu araştırma, entegrasyon kavramını hem kuramsal literatür hem de uygulamadaki anlamıyla ele alan bir çerçeveye oturtulmuştur. Entegrasyon kavramı, sosyal bilimlerde farklı şekillerde tanımlansa da genel olarak göçmen bireylerin veya grupların bir toplumun sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel hayatına tam ve eşit şekilde katılımını ifade eder (Phillimore, 2012).

Entegrasyonun gerçekleşebilmesi için hem göçmenlerin ev sahibi toplumun ana akımına dahil olabilmesi, hem de ev sahibi toplumun bu yeni birey ve grupları kapsayıcı tutum sergilemesi gerekmektedir. Entegrasyon sürecinin başarılı olabilmesi için karşılıklı uyum koşullarının yaratılması gerektiği vurgulanmaktadır. Yani entegrasyon, tek taraflı bir asimilasyon veya sadece göçmenlerin uyumu olarak görülmemekte; yeni gelenler ve ev sahibi toplumun karşılıklı etkileşimi ve adaptasyonu sonucu ortaya çıkan

iki yönlü bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Güler, 2020).

Bu bağlamda, psikolog John Berry'nin kültürel uyum kuramı entegrasyon kavramını anlamada yaygın biçimde kullanılır. Berry'nin (1997) ortaya koyduğu dört temel uyum stratejisinden biri olan entegrasyon, göçmenin kendi kültürel kimliğini korurken aynı zamanda ev sahibi toplumla etkileşim ve aidiyet geliştirmesini ifade eder. Bu yaklaşım, entegrasyonun asimilasyondan farkını ortaya koyar: asimilasyonda göçmenin kendi kimliğini tamamen terk edip çoğunluk toplumuna benzemesi beklenirken, entegrasyonda çok kültürlülük esas olup karşılıklı uyum ve çeşitliliğe açık bir birliktelik hedeflenir. Çalışmamızın kavramsal çerçevesi de entegrasyonu böyle çoğulcu ve çift taraflı bir uyum süreci olarak ele işlemektedir.

Araştırmanın kuramsal temelinde, göçmen entegrasyonunu farklı boyutlarıyla incelemeye olanak tanıyan bütüncül modellerden yararlanılmıştır. Özellikle Ager ve Strang'ın (2008) geliştirdiği entegrasyon modeli, bulgularımızın değerlendirilmesinde yol gösterici olmuştur. Ager ve Strang entegrasyonu dört ana kategori altında ele almaktadır: “temel bileşenler” (istihdam, barınma, eğitim, sağlık), “bağlantılar” (social bonds, bridges and links – göçmenlerin kendi toplulukları içindeki bağları, ev sahibi toplumla köprü işlevi gören ilişkiler ve kurumlarla bağlantılar), “kolaylaştırıcılar” (facilitators – dil ve kültürel bilgi, güvenlik ve istikrar duygusu gibi uyumu kolaylaştıran faktörler) ve “temel haklar ve vatandaşlık” (foundation – yasal haklar, vatandaşlık ve katılım imkanları) (Kaya, A., 2016).

Bu dört boyut, entegrasyonun farklı veçhelerini sistematik biçimde incelemeyi mümkün kılar. Araştırma bulgularımız da dil, istihdam, sosyal ilişkiler ve haklar ekseninde oluşan temalar üzerinden, bu kuramsal çerçeveye ilişkili şekilde değerlendirilmiştir.

Entegrasyon kavramsal olarak sosyal uyum kavramıyla da yakından ilişkilidir. Türkiye bağlamında resmi kurumlar genellikle “entegrasyon” yerine “uyum” terimini kullanmayı tercih etmektedir Güler, H. (2020). Bu tercihin altında, entegrasyon kavramının yanlış anlaşılmaya açık olabileceği (asimilasyon olarak algılanabileceği) endişesi ve sürecin iki taraflı olduğunu vurgulama isteği yatmaktadır. “Uyum” kavramı, hem göçmenlerin topluma uyumunu hem de toplumun göçmenleri kabullenmesini içeren daha nötr bir yaklaşım olarak görülür. Nitekim

Türkiye’de Suriyeliler için uygulanan politikalar da “sosyal uyum” başlığı altında yürütülmekte, göçmenlerin Türk toplumuna entegrasyonu bu çerçevede desteklenmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmada entegrasyon kavramı kullanılırken, onun iki yönlü ve çok boyutlu bir süreç olduğu, kültürel farklılıkların korunabildiği bir uyum durumu kastedilmektedir.

Özetle, araştırmamızın kuramsal çerçevesi, entegrasyonu dil, eğitim, istihdam, sosyal ilişkiler ve haklar boyutlarını içeren kapsamlı bir olgu olarak işlemektedir. Entegrasyonun hem bireysel (psikolojik ve kültürel uyum) hem de yapısal (yasal statü, ekonomik katılım) yönleri dikkate alınmıştır. Bu kuramsal arka plan, elde edilen bulguların yorumlanmasına temel teşkil etmiş ve tartışma bölümünde literatürle bağ kurmamızı sağlamıştır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel yöntem seçilmesinin temel nedeni, entegrasyon gibi karmaşık ve insani deneyimlerin yoğun olduğu bir konuda sayıların ötesine geçerek bireylerin derinlemesine görüş ve deneyimlerine ulaşma gerekliliğidir. Özellikle Suriyeli göçmenlerin yaşadığı sosyal uyum sorunlarını anlamak için onların kendi anlatılarını dinlemek ve perspektiflerini ayrıntılı olarak analiz etmek hedeflenmektedir. Benzer şekilde literatürde de Suriyeli mültecilerin entegrasyonunu inceleyen çalışmaların birçoğu nitel deseni tercih etmektedir; örneğin İpek, Arslan ve Çiçek (2024) araştırmalarında Ankara Altındağ örneğinde derinlemesine görüşmelerle kapsamlı bulgular elde etmişlerdir. Bu bulgular arasında Türkiye’deki Suriyelilerin sosyal entegrasyon sürecinde karşılaştıkları çeşitli engelleri ve bu engellerin Suriyelilerin topluma dâhil olma çabalarını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Nitel yaklaşım, nicel verilerin yakalayamadığı nüansları ortaya çıkarabilmekte ve sorunları ortaya koyarak çözüm önerileri geliştirmede zengin bir bilgi tabanı sunmaktadır.

Araştırma tasarımında, olgubilim (fenomenoloji) desenine benzer biçimde, Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki uyum deneyimlerine odaklanılmıştır. Birincil veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme formları kullanılmıştır. Saha çalışması kapsamında, Van ilinde ikamet eden ve amaçlı örnekleme ile seçilmiş 15 Suriyeli göçmen ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Örnekleme seçiminde katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi Türkiye’de kalış süresi gibi demografik özelliklerinin

çeşitlilik arz etmesine özen gösterilmiş ve göçmenlerin deneyimleri ortaya konulmuştur. Görüşmeler, Türkçe olarak yürütülmüş ve daha sonra deşifre edilerek yazıya dökülmüştür. Tüm katılımcılardan görüşme öncesi bilgilendirilmiş onam alınmış ve gizlilik ilkesine uygun hareket edilmiştir (katılımcıların isimleri veya kimlik bilgileri raporda kullanılmamıştır).

Görüşmelerde, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye ilk geldikleri dönemden başlayarak karşılaştıkları başlıca sorunları ve bu sorunlarla baş etme stratejilerini anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Örneğin, katılımcılara günlük hayatlarında en çok hangi zorluklarla karşılaştıkları, Türk komşularıyla ilişkilerinin nasıl olduğu, iş bulma deneyimleri, kamu hizmetlerine (eğitim, sağlık vb.) erişimde herhangi bir engelle karşılaşıp karşılaşmadıkları ve geleceğe dair planları sorulmuştur. Bu sayede entegrasyon sürecinin farklı boyutlarına dair nitel veriler elde edilmiştir.

Görüşmelerden elde edilen veriler temalara ayrılmış; dil engelleri, istihdam zorlukları, eğitimde devamlılık, sosyal ilişkiler ve destek mekanizmaları gibi temel temalar ortaya çıkarılmıştır. Bu temalar, Suriyeli göçmenlerin entegrasyon deneyimini anlamak için bir çerçeve sunmuş ve araştırma bulgularının sunumu bu tematik başlıklar altında yapılmıştır.

İkincil veri kaynakları olarak, konuyla ilgili yapılmış önceki araştırmalar, resmi raporlar ve istatistikler de analiz edilmiştir. Özellikle Göç İdaresi Başkanlığı'nın yayınladığı güncel istatistikler, Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve ilgili STK raporları literatür taramasında değerlendirilmiştir. Nitel bulgular, gerektiğinde bu ikincil verilerle karşılaştırılarak veri çeşitlemesi (triangulation) sağlanmış, böylece araştırmanın güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

15 Suriyeli katılımcının demografik özellikleri Tablo 1'de şu şekilde sunulmaktadır;

<i>Katılımcı</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Yaş</i>	<i>Eğitim Durumu</i>
<i>Katılımcı 1</i>	<i>Kadın</i>	<i>34</i>	<i>Ortaokul mezunu</i>
<i>Katılımcı 2</i>	<i>Erkek</i>	<i>35</i>	<i>Ortaokul mezunu</i>
<i>Katılımcı 3</i>	<i>Kadın</i>	<i>30</i>	<i>Lise mezunu</i>
<i>Katılımcı 4</i>	<i>Erkek</i>	<i>45</i>	<i>Lise mezunu</i>
<i>Katılımcı 5</i>	<i>Kadın</i>	<i>27</i>	<i>Ortaokul mezunu</i>
<i>Katılımcı 6</i>	<i>Erkek</i>	<i>38</i>	<i>Lise mezunu</i>

Katılımcı 7	<i>Kadın</i>	50	<i>İlkokul mezunu</i>
Katılımcı 8	<i>Erkek</i>	33	<i>İlkokul mezunu</i>
Katılımcı 9	<i>Kadın</i>	29	<i>İlkokul mezunu</i>
Katılımcı 10	<i>Erkek</i>	24	<i>İlkokul mezunu</i>
Katılımcı 11	<i>Kadın</i>	40	<i>İlkokul mezunu</i>
Katılımcı 12	<i>Erkek</i>	19	<i>Ortaokul mezunu</i>
Katılımcı 13	<i>Erkek</i>	45	<i>Ortaokul mezunu</i>
Katılımcı 14	<i>Erkek</i>	33	<i>İlkokul mezunu</i>
Katılımcı 15	<i>Kadın</i>	22	<i>Okur-yazar değil</i>

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın nitel bulguları, yapılan derinlemesine görüşmelerin analizi neticesinde belirlenen temalar çerçevesinde sunulmaktadır. Katılımcıların 8’i kadın, 7’si erkektir. Katılımcılar, katılımcı 1, katılımcı 2 şeklinde kodlanmıştır. Yaş dağılımına bakıldığında 4 kişi 18–24 yaş, 5 kişi 25–34 yaş, 4 kişi 35–44 yaş ve 2 kişi 45 yaş ve üzerindedir. Eğitim durumu açısından incelendiğinde, 1 kişi okur- yazar değil, 5 kişi ilkokul mezunu, 5 kişi ortaokul mezunu ve 4 kişi lise mezunudur. Araştırma kapsamında derinlemesine görüşme yapılan katılımcıların isimleri gizli tutulmuş olup her biri için cinsiyet, yaş ve eğitim durumu bilgileri verilmiştir. Elde edilen temel bulgular, tümdengelimci (dedüktif) tematik analiz yöntemiyle incelenmiş, dil ve iletişim, istihdam ve ekonomik yaşam, eğitim, sosyal ilişkiler ve kültürel uyum ile destek mekanizmaları başlıkları altında toplanmıştır. Aşağıda her bir tema kapsamında öne çıkan bulgular açıklanmıştır.

6.1 DİL VE İLETİŞİM

Görüşmelerde hemen hemen tüm katılımcılar, Türkiye’ye geldikten sonra karşılaştıkları ilk ve en büyük engellerden birinin dil bariyeri olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük bölümü, geldikleri ilk aylarda Türkçe bilmedikleri için günlük ihtiyaçlarını karşılamada, hastaneye gitmede veya resmi işlemlerde ciddi zorluk yaşadıklarını aktarmıştır. Özellikle eğitim düzeyi düşük ve yaşı ileri olan mültecilerin Türkçe öğrenmekte güçlük çektiği belirtilmiştir. Bazı katılımcılar birkaç yıldır Türkiye’de olmalarına rağmen hala temel düzeyde Türkçe konuşabildiklerini, bu nedenle iş bulurken veya pazarda alışveriş yaparken çocuklarının veya Türkçe bilen tanıdıklarının yardımına ihtiyaç duyduklarını dile getirmiştir. Bununla birlikte, genç ve eğitilmiş katılımcıların Türkçeyi daha hızlı

öğrendikleri, Türk arkadaşlar edinerek pratik yaptıkları gözlemlenmiştir. Nitekim, Türkiye'ye gelir gelmez Türkçe kursuna giden genç bir erkek katılımcı, yaklaşık iki yıl içinde dili öğrenerek Türk arkadaşlar edindiğini belirtmiştir: *"Türkiye'ye ilk geldiğimde hemen Türkçe kursuna yazıldım. İki senede kendimi ifade edecek seviyeye geldim; şimdi az olsa Türk arkadaşlarım da var"* (Katılımcı 10). Dil engeli, entegrasyonun diğer boyutlarını da olumsuz etkileyen bir temel engel olarak ortaya çıkmaktadır. Dil bilmeyen bireyler ev sahibi toplumla iletişim kuramadıkları için içine kapanmakta, genellikle kendi hemşehri ve akraba çevreleriyle sınırlı bir sosyal hayat sürdürmektedir. Nitekim bazı katılımcılar, Türk komşularıyla ya da iş arkadaşlarıyla samimi ilişki kuramadıklarını, gündelik iletişimin selamlaşma düzeyini geçemediklerini belirtmiştir.

Orta yaşlı bir kadın katılımcı durumu şöyle özetlemiştir:

"Komşular Türk, selam verip geçiyoruz, sohbet edemiyoruz. Dilim yetmediği için anlatamıyorum, onlar da bana pek yaklaşmıyor" (Katılımcı 1). Bu ifadeler, Suriyelilerin bir kısmının ev sahibi toplumdan ayrı kendi sosyal ağlarını oluşturduklarını ve Türkçe öğrenme çabasının sınırlı kaldığını göstermektedir (Yılmaz ve Sağıroğlu, 2022).

Özetle, dil bariyeri hem günlük yaşamda hem de uzun vadeli uyum sürecinde aşılması gereken en önemli mesele olarak görülmektedir.

6.2 İSTİHDAM VE EKONOMİK YAŞAM

Araştırma bulgularına göre Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de karşılaştıkları en büyük zorluklardan biri de iş bulma ve çalışma koşulları ile ilgilidir. Görüşme yapılan katılımcıların önemli bir bölümü, geldikleri ilk dönemde hiçbir gelirleri olmadığını, ilk işlerini bulmalarının aylar sürdüğünü veya ancak tanıdıkların aracılığıyla geçici işler yapabildiklerini anlatmıştır. Birçok katılımcı, eğitim ve mesleklerine uygun işler bulamadıklarını, çoğunlukla inşaat, temizlik, tekstil atölyesi gibi alanlarda kayıt dışı ve düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Bu durumu yaşayan orta yaşlı bir kadın katılımcı şöyle demiştir: *"Ben de çalışmak isterdim ama mümkün olmadı. Çocuklara bakmak zorundayım; dil bilmeyince ve elimde meslek olmayınca dışarıda iş bulmak çok zor"* (Katılımcı 11). Gerçekten de hiçbir kadın katılımcının formal bir işte çalışmaması dikkat çekicidir. Erkek katılımcıların büyük kısmı düzenli bir işleri olmadığını, günübirlik yevmiye usulü işlerde çalıştıklarını ifade etmiştir. *"Sigortasız çalışıyoruz, patron bizi ucuza çalıştırıyor çünkü mecburuz"* sözleri

(Katılımcı 2) birçok mültecinin çalışma koşullarını özetlemektedir. Kadın katılımcıların ise istihdama katılımının son derece sınırlı olduğu görülmüştür. Görüştüğümüz kadınların çoğu ev kadını olup evde çocuk ve yaşlı bakımını üstlendiklerini, bazıları ise ev eksenli ufak tefek işler (dikiş, yemek yapıp satma vb.) yaparak aile bütçesine katkı vermeye çalıştıklarını söylemişlerdir. Hiçbir kadın katılımcının formel bir işte çalışmaması dikkat çekicidir. Bu durum, literatürde de belirtildiği üzere Suriyeli kadınların işgücüne katılım oranının çok düşük olmasıyla paraleldir. Örneğin 2018’de %6 civarındadır (Joint Data Center on Forced Displacement, 2019).

Genç erkek katılımcılardan bir kısmı Türkiye’ye ergenlik çağında geldikleri için meslek edinme imkânı bulamadıklarını, eğitimleri yarım kaldığı için ancak vasıfsız işlerde çalışabildiklerini belirtmiştir. Tüm bu bulgular, Suriyelilerin büyük ölçüde enformel sektör içinde yer aldığını ve ekonomik entegrasyonlarının oldukça kırılgan olduğunu göstermektedir. Nitekim Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin %98-99 gibi ezici çoğunluğunun kayıt dışı çalıştığı resmi verilerle de sabittir (Joint Data Center on Forced Displacement, 2019).

İstihdam alanındaki bu durum, mültecilerin gelir düzeyini düşük tutmakta ve yoksulluk döngüsünden çıkmalarını zorlaştırmaktadır. Ayrıca yerel halk ile mülteciler arasında iş rekabeti algısı yaratarak sosyal tansiyonu da etkileyebilmektedir. Öte yandan, araştırmamızda birkaç katılımcı kendi işini kurma yoluna gittiğini ifade etmiştir. Küçük bir lokanta işleten Suriyeli bir erkek katılımcı, çok zor da olsa izinleri alarak işini kurduğunu ve hem Türk hem Suriyeli müşterilere hizmet verdiğini anlatmıştır. Bu gibi örnekler, uygun desteklerle mültecilerin ekonomik hayata daha sürdürülebilir biçimde katılabileceğini göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, istihdam alanındaki bulgular Suriyelilerin entegrasyonunda en zayıf halkalardan birinin ekonomik katılım olduğunu ve bu konuda kapsamlı politikalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

6.3 EĞİTİM

Araştırma bulguları, Suriyeli ailelerin çocuklarının eğitim sürecine entegrasyonu konusunda hem bazı başarılar hem de bazı sorunlar olduğunu göstermektedir. Çocuk sahibi katılımcıların hemen hepsi, Türkiye’deki okulların çocuklarına kapılarını açmış olmasından memnuniyetle bahsetmiştir. İlk yıllarda dil engeli nedeniyle çocukların okula adapte olmakta zorlandığı, hatta bazı ebeveynlerin çocuklarını Türkçe bilmedikleri için okula göndermekte tereddüt ettiği anlatılmıştır. Fakat zaman içinde pek

çok çocuk Türkçe öğrenerek ve akranlarıyla iletişim kurarak okula devam etmeye başlamıştır. Özellikle küçük yaşta Türkiye'ye gelen çocukların okula uyum sağlama konusunda daha başarılı olduğu ifade edilmiştir. Bir anne (Katılımcı 3), ilkokul çağındaki kızının bir yılda akıcı Türkçe konuşmaya başladığını ve sınıfında başarılı bir öğrenci haline geldiğini anlatmıştır. Bununla birlikte, bazı zorluklar da dile getirilmiştir. Özellikle 12-17 yaş arası, yani ergenlik döneminde Türkiye'ye gelen çocukların okula devamında sıkıntılar yaşandığı belirtilmiştir. Bu yaştaki gençlerin Türk eğitim sistemine girmek yerine çalışmaya yöneldiği veya eğitimlerine ara vermek zorunda kaldıkları örnekler vardır. Nitekim birkaç baba, 15-16 yaşındaki oğullarının aileye maddi destek olmak için okul yerine işe başladığını ifade etmiştir. Böyle bir durumda kalan genç bir katılımcı, eğitimini yarıda bırakmak zorunda kaldığını şu sözlerle anlatmıştır: *"15 yaşında Türkiye'ye geldim, okula devam edemedim. Liseyi bitirmeden çalışmaya başladım, çünkü ailemin imkanları kısıtlı bu nedenle aileme destek olmam gerekiyordu"* (Katılımcı 12). Kız çocukları açısından da okula devamın özellikle lise çağında azaldığı, erken evlilik veya evde kalma gibi durumların görülebildiği katılımcıların anlatımlarından anlaşılmaktadır. Eğitim konusunda bir başka sorun, akran zorbalığı ve ayrımcılık deneyimleridir. Bazı ebeveynler, çocuklarının okulda başlangıçta "Suriyeli" kimliği nedeniyle dışlandığını veya alay konusu olduğunu duyduklarını aktarmışlardır. Bu tür vakaların, okul yönetimleri ve öğretmenlerin çabasıyla zamanla azaldığı ifade edilmiştir. Olumlu bir gelişme olarak, birçok ilde Suriyeli çocuklara Türkçe destek eğitimleri ve uyum sınıfları açılması katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Çocuklar için sunulan psikososyal destek programları ve yaz okul faaliyetleri de uyumu kolaylaştıran etkenler arasında sayılmıştır. Araştırmamızın bulguları genel olarak, okullaşma oranlarının artmakla birlikte eğitime erişimde hala boşluklar olduğunu göstermektedir. Özellikle okul çağındaki on binlerce çocuğun eğitim dışında kalması ciddi bir sorundur (Mülteciler Derneği, 2022). Bunun yanı sıra okula devam eden çocukların başarısı ve iyi bir eğitim alabilmeleri için dil desteği, rehberlik ve ek kaynak ihtiyacı devam etmektedir. Katılımcılar, çocuklarının geleceğinin Türkiye'de olacağını düşündüklerini ve eğitimin entegrasyonun en önemli ayağı olduğunu vurgulamışlardır. Bu nedenle, hem okul içinde hem okul dışında çocuklara yönelik uyum destek programlarının sürdürülmesi gerekliliğine dikkat çekmişlerdir.

6.4 SOSYAL İLİŞKİLER VE KÜLTÜREL UYUM

Görüşme bulguları, Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğunun ev sahibi toplum ile sosyal etkileşimlerinin sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Katılımcılara Türk komşularıyla veya iş ortamlarında Türklerle ilişkileri sorulduğunda, yaygın yanıt "saygılı ama mesafeli" şeklinde olmuştur.

Birçok katılımcı, komşularıyla günlük hayatta selamlaştıklarını ancak birbirlerini ev ziyaretine çağırma, birlikte vakit geçirme gibi daha samimi etkileşimlerin çok nadir olduğunu söylemiştir. *"Komşularla ilişkimiz iyi, bir sorun yok ama herkes kendi halinde"* diyen bir katılımcı (Katılımcı 4), genel durumu özetlemektedir. Bu durum, literatürde de sıkça bahsedilen “sosyal mesafe” olgusuyla uyumludur.

Suriyeliler ve Türkler arasında belirgin bir güven eksikliği ve çekingenlik olduğu anlaşılmaktadır. Bazı katılımcılar, Türk komşularının başlangıçta kendilerine yardım ettiğini (eşya, yiyecek verme gibi) ancak zaman geçtikçe ilişkinin rutin bir komşuluk düzeyine indiğini aktarmıştır. Türkiye’de kalıp burada bir gelecek kurmaya daha sıcak bakanlar bulunmaktadır. "Biz burada ekmeğimizi kazanıyoruz, çocuklar burada büyüdü, artık hayatımız buraya ait" sözleri (Katılımcı 8) Türkiye’ye uzun vadeli bakabilen bir kesimi işaret etmektedir. Ancak genel olarak gelecek konusunda bir belirsizlik hâkimdir. Bu belirsizlik, mültecilerin buldukları topluma tam anlamıyla bağlanmalarını zorlaştıran bir psikolojik etken olarak görülebilir. Genç katılımcılardan bazıları ise Türk arkadaşları olduğunu, özellikle işyerinde veya okulda tanıştıkları kişilerle arkadaşlık kurduklarını belirtmiştir. Türkçeyi iyi bilen gençlerin sosyal etkileşimi daha fazla olup, kendilerini iki kültür arasında köprü hissedenler bile vardır. Bununla birlikte genel tablo, Suriyeli göçmenlerin çoğunlukla kendi toplumsal ağları içinde (aile, akraba, hemşehri grupları) vakit geçirdiğini, Türk toplumu ile ilişkilerin yüzeysel kaldığını göstermektedir. Bu yüzeyselliğin bir boyutu da karşılıklı önyargılardır. Katılımcılar, Türk toplumunda kendilerine yönelik bazı yanlış kanılar olduğunu dile getirmiştir: *"Türkler bizi hep yardıma muhtaç görüyor veya sorun çıkaran insanlar olarak görüyorlar"* ifadesi (Katılımcı 5) bu önyargılardan birine işaret etmektedir. Bazıları ise daha ağır ayrımcılık deneyimleri yaşamış; örneğin çarşıda arkasından "Suriyeli" diye kötü şekilde seslenilmesi, kiralık ev ararken Suriyeli olduğu için ev verilmemesi gibi olaylar aktaranlar olmuştur. Böyle deneyimler yaşayan katılımcılar, kendilerini dışlanmış ve güvensiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Güvenlik algısı da sosyal uyumun bir parçasıdır: birkaç erkek katılımcı,

mahallelerinde zaman zaman yaşanan Suriyeli-Türk gençler arasındaki kavgalar veya gerginlikler nedeniyle ailelerini korumak için sürekli tetikte olduklarını ifade etmiştir. *"Akşamları kızlarımı tek başına dışarı göndermeye korkuyorum"* diyen bir baba (Katılımcı 6), çevrede oluşan tepki atmosferinin onları endişelendirdiğini söylemiştir. Öte yandan, katılımcıların büyük çoğunluğu Türk halkının genelinin kendilerine kötü muamele etmediğini, olumsuz hadiselerin münferit olduğunu vurgulamıştır. *"Türkiye halkı bize çok yardım etti, Allah onlardan razı olsun"* (Katılımcı 7) diyen bir anne, minnet duygusunu dile getirmiştir. Yani bireysel düzeyde dostane ilişkiler kurulabilse de genel iklimin mesafeli olduğu sonucuna varılabilir. Bu bulgular, literatürde ortaya konan ev sahibi toplum – mülteci ilişkilerindeki kırılmalığı doğrulamaktadır.

Suriyeliler cephesinde ise sosyal uyumu etkileyen bir diğer faktör, gelecek perspektifleri ve Suriye'ye geri dönüş ihtimalidir. Görüşmelerde katılımcılara gelecekte Suriye'ye dönmeyi düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. Bir kısım mülteci, Suriye'de barış ortamı sağlanırsa vatanlarına dönmeyi çok istediklerini, nihayetinde kendi topraklarında yaşamının yerini hiçbir şeyin tutmayacağını ifade etmiştir. Özellikle orta yaş ve üzeri kişiler "orada bir evimiz, anılarımız, akrabalarımız var" diyerek ülkelerine bağlılıklarını vurgulamışlardır. Buna karşın genç nesil ve çocuklu aileler arasında, Türkiye'de kalıp burada bir gelecek kurmaya daha sıcak bakanlar bulunmaktadır. *"Biz burada ekmeğimizi kazanıyoruz, çocuklar burada büyüdü, artık hayatımız buraya ait"* sözleri (Katılımcı 8) Türkiye'ye uzun vadeli bakabilen bir kesimi işaret etmektedir. Ancak genel olarak gelecek konusunda bir belirsizlik hakimdir. Bu belirsizlik, mültecilerin buldukları topluma tam anlamıyla bağlanmalarını zorlaştıran bir psikolojik etken olarak görülebilir.

Katılımcıların birçoğu "Suriye'de savaş bitse seve seve döneriz ama bitmezse mecbur buradayız" diyerek ikili bir ruh hali içinde olduklarını belirtmiştir. Bu durum, entegrasyon sürecini de ikircikli kılmakta; hem Türkiye'de yeni bir hayat kurma hem de bir gün geri dönme ihtimaline hazırlıklı olma arasında kalan mülteciler, belirli bir "arada kalmışlık" yaşamaktadır. Tüm bu bulgular, sosyal ilişkiler ve kültürel uyum alanında halen ciddi mesafe alınması gerektiğine işaret etmektedir. Ev sahibi toplum ve mülteciler arasındaki karşılıklı güven ve etkileşim arttırılmadıkça entegrasyonun tam manasıyla gerçekleşmesi zor görünmektedir.

6.5 DESTEK MEKANİZMALARI

Araştırmamız, Suriyeli göçmenlerin entegrasyon sürecinde faydalandıkları veya ihtiyaç duydukları destek mekanizmalarına dair de veriler sunmaktadır. Katılımcıların önemli bir kısmı, Türkiye’de çeşitli kurum ve kuruluşlardan yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Özellikle sivil toplum kuruluşları (STK) ve uluslararası organizasyonlar, mültecilere yönelik pek çok program yürütmektedir. Görüşülen kişilerden bazıları, buldukları ildeki toplum merkezlerine giderek Türkçe kurslarına katıldıklarını, meslek edindirme eğitimleri aldıklarını ifade etmiştir. Örneğin, genç bir katılımcı (Katılımcı 15) belediyenin düzenlediği dikiş-nakış kursuna giderek sertifika aldığını ve bu sayede evde ufak tefek dikiş işleri yaparak gelir elde etmeye başladığını anlatmıştır. Benzer şekilde, birkaç erkek katılımcı İŞKUR’un veya çeşitli STK’ların meslek kurslarına katılarak kaynakçılık, bilgisayar tamiri gibi alanlarda beceri elde ettiklerini belirtmiştir. Bu tip programlar entegrasyonu kolaylaştırıcı etki yapmaktadır. Bunun yanı sıra, nakdi yardımlar da birçok ailenin yararlandığı bir destektir. Katılımcıların çoğu, Avrupa Birliği destekli Sosyal Uyum Yardımı (SUY) kartı gibi düzenli nakit yardımlardan faydalandıklarını söylemiştir. Bu yardımlar, temel ihtiyaçlarını karşılamada bir nebze olsun rahatlama sağlamıştır. Ancak bazı katılımcılar, yardım miktarlarının düşük olduğunu ve geçimlerine tam yetmediğini dile getirmiştir. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda, geçici koruma altındaki Suriyelilerin devlet hastanelerinden ücretsiz yararlanabilmesi önemli bir destek mekanizması olarak ifade edilmiştir. Bir anne (Katılımcı 9), Türkiye’de doğan bebeğinin tüm aşılarını ücretsiz yaptırabildiğini ve sağlık hizmetlerinden memnun olduğunu söylemiştir. Öte yandan, bazıları dil sorunu nedeniyle hastanelerde iletişimde zorlandıklarını, özellikle uzmanlık gerektiren sağlık sorunlarında kendilerini ifade edemediklerini belirtmiştir. Psikososyal destek konusunda ise birkaç STK’nın psikolog veya sosyal çalışmacılar aracılığıyla mültecilere destek verdiği ancak bu hizmetlerin her yerde bulunmadığı anlaşılmaktadır. Genel olarak, resmi ve sivil destek mekanizmaları entegrasyon sürecinin vazgeçilmez bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar, Türk devletinin ve halkının yardımlarını genellikle takdir ederek anmış, kendilerine kucak açıldığı için minnettar olduklarını dile getirmiştir. Bununla birlikte, bazı mülteciler artık yardım almak değil kendi ayakları üzerinde durmak istediklerini, bunun için de iş ve eğitim fırsatlarına daha çok ihtiyaç duyduklarını vurgulamıştır. Sonuç itibarıyla bulgular, entegrasyonun kamusal politikalar ve sivil inisiyatifler tarafından desteklenmesinin kritik önemini ortaya

koymaktadır. Destek mekanizmalarının etkinliği, entegrasyon süreçlerinin hızını ve kalitesini belirleyen önemli bir değişken olarak değerlendirilebilir.

7. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki entegrasyon deneyimlerini ve karşılaştıkları sorunları nitel bir bakış açısıyla ortaya koymuştur. Araştırma bulguları, entegrasyon sürecinin çok boyutlu bir mücadele olduğunu net bir şekilde göstermektedir. Suriyeliler açısından dil öğrenimi, eğitimde devamlılık, istihdamda yer edinme ve ev sahibi toplumun kabulü, aşılması gereken başlıca engeller olarak tespit edilmiştir. Örneğin dil bariyeri hem günlük yaşamda hem de iş piyasasına girişte kritik bir engel teşkil etmekte; bu durum literatürde Akar ve Erdoğan’ın (2019) belirttiği temel entegrasyon sorunları listesiyle de örtüşmektedir.

Benzer şekilde, ekonomik katılım eksikliği ve kayıt dışı istihdam sarmalı, araştırmamızda ortaya çıkan önemli bir bulgu olarak, mevcut çalışmalar tarafından da vurgulanmıştır (Aksu, 2020; Demirci ve Kırdar, 2023). Ev sahibi toplum ile etkileşim konusunda elde ettiğimiz bulgular – sosyal mesafe, güvensizlik ve önyargılar – Murat Erdoğan’ın barometre araştırmalarında çizilen genel tabloyla uyumludur; Türk toplumunun büyük kısmının Suriyelilerin geri dönmesi yönündeki beklentisi devam etmektedir. Bu durum, entegrasyonun iki taraflı bir süreç olduğu gerçeğini bir kez daha ortaya koymaktadır: Göçmenlerin uyumu kadar, ev sahibi toplumun da göçmenleri kabullenme düzeyi entegrasyonun seyrini belirlemektedir. Araştırmamızın bulguları, literatürdeki birçok çalışma ile paralellik gösterirken bazı yeni nüanslar da sunmaktadır. Eğitimli ve genç kesimlerin uyum sağlamada nispeten daha başarılı olabildiği buna karşılık yaşlı ve kırsal kökenli göçmenlerin daha içine kapalı kaldığı yönündeki gözlemler, gelecekteki politikaların hedef gruplara göre özelleştirilmesi gereğine işaret etmektedir. Ayrıca, cinsiyet perspektifi önemli bir bulgu alanı olarak ortaya çıkmıştır: Suriyeli kadınların entegrasyonunun, ev içi roller ve kültürel faktörler nedeniyle erkeklere kıyasla daha farklı seyrettiği görülmüştür. Kadınların dil kurslarına ve sosyal faaliyetlere katılımının düşük olması, onların toplumla etkileşimini sınırlamakta; bu durum literatürde de altı çizilen bir husustur (Çetin, 2016). Bu bağlamda, çalışmamız cinsiyet ve yaş gibi faktörlerin entegrasyon politikalarında dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Bulgularımızın ışığında, Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerin entegrasyonuna dair politik ve toplumsal çıkarımlar yapmak mümkündür.

İlk olarak, araştırma sonuçları entegrasyonun karşılıklı uyum temelinde ele alınması gerektiğini teyit etmektedir. Suriyeli göçmenlerin topluma uyumu için çaba sarf ederken, ev sahibi toplumun da onları kabullenme ve birlikte yaşama kültürü geliştirmesi önem arz etmektedir. Aksi takdirde uyum tek taraflı kalacak ve başarısız olacaktır. İkinci olarak, entegrasyonun temel boyutları birbirinden ayrılamaz bir bütün oluşturmaktadır. Dil öğrenimi, eğitim, istihdam ve sosyal katılım alanlarındaki gelişmeler birbirini desteklemektedir. Örneğin dil öğrenen bir mülteci daha iyi iş bulabilmekte, iş sahibi olan biri toplumda daha görünür olup sosyal kabulü artabilmektedir. Bu nedenle entegrasyon politikalarının çok boyutlu düşünülüp entegre uygulanması önem arz etmektedir. Nitekim Akar ve Erdoğan (2019) da Suriyelilerin uzun vadeli entegrasyonunun ancak istihdam, eğitim ve sağlık boyutlarını içeren bütüncül politikalar ve paydaş iş birliği ile mümkün olacağını vurgulamıştır.

Araştırma ayrıca, Türkiye’de başlangıçta izlenen geçici koruma odaklı yaklaşımın uzun vadede bazı entegrasyon sıkıntılarına yol açtığını göstermektedir. İlk yıllarda “misafirperverlik” söylemiyle yürütülen ve Suriyelilerin yakında döneceği varsayımına dayanan politika seti, kalıcılığın netleşmesiyle beraber yetersiz kalmıştır. Entegrasyona erken dönemde yatırım yapılmamasının sonuçları, bugün dil öğrenememiş yetişkinler, eğitimden kopuk gençler ve formel iş piyasasına girememiş bir işgücü olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya Bankası’nın 2023 raporunda da belirtildiği gibi, krizin başında entegrasyonun ihmal edilmesi sonraki yıllarda sorunları derinleştirmiştir.

Bu deneyim, gelecekte benzer durumlar için önemli bir ders niteliğindedir: Uzun vadeli kalma potansiyeli olan kitlelere yönelik entegrasyon çalışmaları mümkün olan en erken aşamada başlatılmalıdır.

Elde ettiğimiz bulgular, literatürdeki çalışmalar ve kuramsal çerçeve birlikte değerlendirildiğinde, Suriyeli göçmenlerin entegrasyonu konusunda iyileştirmeye açık alanlar belirlenebilir. Dil eğitimine erişimin artırılması, okul çağındaki tüm çocukların eğitime kazandırılması, gençlere mesleki eğitim ve istihdam fırsatları sunulması, kadınların sosyal hayata katılımının teşvik edilmesi, ev sahibi toplumla pozitif etkileşimi artıracak ortamların oluşturulması gibi adımların önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, hukuki statü ve gelecek belirsizliğinin giderilmesi, göçmenlerin aidiyet geliştirmeleri için kritik görülmektedir. Türkiye’de şu ana dek yaklaşık 200 bin Suriyeliye vatandaşlık verilmiştir bu da toplam Suriyeli nüfusun çok

küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Vatandaşlık gibi kalıcı yasal statülerin sınırlı sayıda kişiye tanınmış olması, büyük kitleler için geleceğin belirsiz kalmasına yol açmaktadır. Bu belirsizlik ise entegrasyon motivasyonunu düşürücü bir etki yapabilir. Bu nedenle, uzun yıllardır Türkiye’de yaşayan ve burada kalıcı olacağı anlaşılan mültecilere yönelik daha net ve güven verici yasal adımların entegrasyonu hızlandırabileceği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, araştırmamız Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki entegrasyon sürecinin oldukça karmaşık bir durumu ortaya koymuştur. Bir yandan ciddi yapısal zorluklar ve toplumsal engeller söz konusu iken, diğer yandan zaman içinde meydana gelen kısmi iyileşmeler ve olumlu deneyimler de göz ardı edilmemelidir. Entegrasyon süreci, bireylerin yaşamlarında somut olarak hissedilen bir olgu olduğundan, başarıları ve aksaklıkları da günlük hayatın içinde görülmektedir. Bu çalışma ile tespit edilen sorun alanları ve ihtiyaçlar hem literatürdeki mevcut bilgilerle örtüşmekte hem de yeni politikalar geliştirilmesi adına güncel bir durum tespiti sağlamaktadır. Elde edilen bulgular, entegrasyonun uzun soluklu bir süreç olduğunu, tek bir müdahaleyle çözülemeyecek kadar çok yönlü olduğunu ve tüm paydaşların (devlet, yerel yönetimler, STK’lar, uluslararası toplum ve mültecilerin kendileri) ortak çabasını gerektirdiğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın bulguları ışığında, bundan sonraki çalışmalar için bazı öneriler sunulmaktadır. Öncelikle, gelecekte yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar ile farklı bölgelerdeki entegrasyon pratiklerinin incelenmesi, bölgesel farklılıkların anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, uzunlamasına çalışmalarla aynı ailelerin yıllar içindeki ilerlemelerinin izlenmesi, entegrasyon dinamiklerinin zaman içindeki seyrini daha net ortaya koyabilir. Son olarak, ev sahibi toplum perspektifine daha fazla odaklanan araştırmalara ihtiyaç vardır; böylece uyum sürecinin diğer tarafı olan yerel halkın tutum ve deneyimleri daha derinlemesine anlaşılacaktır. Bu tür çalışmalar, Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki entegrasyonunun hem teorik hem pratik boyutuna ışık tutmaya devam edecek ve politika yapıcılar için değerli veriler sağlayacaktır.

8. ÖNERİLER

Suriyeli göçmenlerin Türkiye toplumuna entegrasyonunu kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla aşağıda sıralanan politika ve uygulama önerileri geliştirilmiştir:

- **Dil Eğitimi ve Eğitim Desteği:** Suriyeli göçmenlerin Türkçe öğrenimini yaygınlaştırmak için ücretsiz ve erişilebilir Türkçe dil kurslarının artırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Özellikle okuryazarlık düzeyi düşük yetişkinler için uygulamalı ve yoğunlaştırılmış dil programları uygulanabilir. Çocuklar için okul öncesinden itibaren Türkçe destek sınıfları açılmaya devam edilmeli; okul çağındaki çocukların hiçbirinin dil yetersizliği nedeniyle eğitimden geri kalmaması sağlanmalıdır. Ayrıca, okul ortamında akran zorbalığını önlemek ve kültürel kaynaşmayı teşvik etmek için öğretmenlere ve öğrencilere yönelik farkındalık programları düzenlenmelidir. Eğitimde telafi ve destek mekanizmaları (etütler, yaz okulları, rehberlik hizmetleri) genişletilerek, Suriyeli çocuk ve gençlerin eğitim başarısı arttırılmalıdır.
- **İstihdam ve Ekonomik Katılım:** Suriyeli göçmenlerin işgücü piyasasına dahil olmalarını kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır. Çalışma izni prosedürleri basitleştirilmeli ve işverenler Suriyeli mültecileri kayıtlı istihdam etmeye teşvik edici (örneğin vergi indirim gibi) politikalar geliştirilmelidir. Suriyelilerin sahip olduğu beceri ve deneyimler tespit edilerek uygun alanlarda istihdam edilmeleri desteklenmelidir. Mesleki eğitim programları ve kurslar yaygınlaştırılarak vasıfsız göçmenlerin yeni beceriler edinmesi sağlanabilir. Özellikle kadın mültecilerin istihdama katılımını artırmak amacıyla ev eksenli çalışma imkanları, kooperatifleşme ve mikro kredi destekleri sunulmalıdır. İşyerlerinde ayrımcılığı önlemek için işverenlere ve çalışanlara yönelik bilgilendirme kampanyaları düzenlenmeli; Suriyelilerin çalışma hayatında karşılaştığı sorunlar (ücretlerin ödenmemesi, kötü çalışma koşulları vb.) etkin denetim mekanizmalarıyla çözüme kavuşturulmalıdır.
- **Sosyal Uyum ve Toplumsal Etkileşim:** Ev sahibi toplum ile Suriyeli göçmenler arasındaki iletişim ve etkileşimi arttırmaya yönelik sosyal uyum programları hayata geçirilmelidir. Mahalle düzeyinde toplum merkezi faaliyetleri, ortak etkinlikler (spor turnuvaları, kültür-sanat festivalleri, komşuluk buluşmaları gibi) düzenlenerek iki topluluk üyelerinin bir araya gelebileceği güvenli ortamlar yaratılmalıdır. Özellikle çocuklar ve gençler arasında kaynaşmayı sağlamak için okullarda ve gençlik merkezlerinde karma projeler (örneğin Türk ve Suriyeli öğrencilerin birlikte yer aldığı kulüp faaliyetleri, takım çalışmaları) teşvik edilmelidir. Medyada yer alan ayrımcı ve yanlış

bilgilerin etkisini azaltmak için yerel düzeyde doğru bilgilendirme kampanyaları yürütülmeli; Suriyelilerin başarı hikayelerinin ve topluma katkılarının görünür kılındığı yayınlar desteklenmelidir. Toplumda var olan önyargıları kırmak amacıyla kanaat önderleri, din adamları, öğretmenler gibi nüfuzlu kişiler sürece dahil edilerek empati ve misafirperverlik değerleri vurgulanmalıdır. Ayrıca, ayrımcı söylem ve nefret suçlarına karşı hukuki yaptırımlar kararlılıkla uygulanmalı, böylece mültecilere yönelik negatif tutumların normalleşmesi engellenmelidir.

- Hukuki Statü ve Haklar: Suriyeli göçmenlerin geleceğe daha güvenle bakabilmeleri ve topluma aidiyet geliştirebilmeleri için hukuki statü konusundaki belirsizlikler giderilmelidir. Geçici koruma altında uzun yıllardır yaşayan ve belirli bir düzen kurmuş olanlara uzun vadeli ikamet izni veya şartları taşıyanlara vatandaşlığa geçiş imkanı şeffaf kriterlerle sunulmalıdır. Vatandaşlık verilirken toplumsal kabulü gözetmek adına sürece ilişkin kamuoyuna doğru bilgilendirme yapılmalı, asılsız iddiaların (örn. “toplu vatandaşlık veriliyor”) önüne geçilmelidir. Hukuki statüleri ne olursa olsun, Suriyeli göçmenlerin temel hak ve hizmetlere erişimi (sağlık, eğitim, adalet vb.) tam olarak sağlanmalıdır. Resmi prosedürler ve bürokratik işlemler (ikamet yenileme, çalışma izni başvuruları gibi) mümkün olduğunca dil desteğiyle ve rehberlikle kolaylaştırılmalıdır. Uzun vadede ülkede kalıcı olacağı anlaşılan mültecilere yönelik uyum programları (dil, vatandaşlık bilgisi, iş piyasası oryantasyonu vb.) zorunlu veya teşvik edici hale getirilerek hem haklar hem sorumluluklar konusunda bilinç kazandırılmalıdır. Bu adımlar, göçmenlerin kendilerini toplumun eşit ve vazgeçilmez bir parçası olarak görmelerine yardımcı olacaktır.
- Kurumsal İşbirliği ve Uluslararası Destek: Entegrasyon sürecinin başarılı yönetimi için çok paydaşlı bir yaklaşım şarttır. Merkezi hükümet, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında etkin bir koordinasyon mekanizması kurulmalıdır. Her bir aktörün (bakanlıklar, belediyeler, STK’lar, uluslararası kuruluşlar) entegrasyona yönelik yaptığı çalışmalar düzenli iletişim ve veri paylaşımı ile birbirini tamamlayacak şekilde yürütülmelidir.

Özellikle yerel yönetimlerin (belediyelerin) kapasiteleri arttırılarak, sahada ihtiyaçlara en yakın birimler olarak uyum projelerinde aktif rol almaları sağlanmalıdır. Finansman ve teknik uzmanlık anlamında uluslararası toplumun desteği devam etmelidir. Avrupa Birliği başta olmak üzere

uluslararası kuruluşların sunduğu fonlar, sadece insani yardımı değil, uzun vadeli sosyal uyum projelerini de kapsayacak şekilde yürütülmelidir. Türkiye, dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olarak, yükün paylaşılması prensibi çerçevesinde daha fazla uluslararası dayanışma talep etmelidir. Uluslararası iyi uygulama örneklerinden faydalanarak (örn. Kanada’nın topluluk sponsorluğu modeli gibi) yenilikçi entegrasyon programları denenebilir. Son olarak, tüm entegrasyon çabalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi için akademi ve araştırma kuruluşlarıyla işbirliği yapılmalı; sahadan elde edilen verilere dayalı olarak politikalar sürekli gözden geçirilmelidir. Bu çok katmanlı yönetim yaklaşımı, uyum politikalarının yukarıdan aşağıya değil, tabandan yukarıya da beslenmesini ve ihtiyaçlara duyarlı olmasına neden olacaktır.

Yukarıdaki öneriler, araştırmamızda tespit edilen sorun alanlarına doğrudan yanıt vermeyi amaçlamaktadır. Entegrasyon süreci oldukça dinamik bir süreç olduğundan, bu önerilerin uygulanması halinde sürekli izleme ve geri bildirim mekanizmalarıyla desteklenmesi önemlidir. Böylece, yapılan müdahalelerin etkisi ölçülerek gerektiğinde politika düzeltmeleri yapılabilir. Başarılı bir entegrasyon için kararlılık, süreklilik ve kapsayıcılık esastır. Suriyeli göçmenlerin Türkiye toplumuna uyumu, iyi yönetilmesi halinde orta ve uzun vadede hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumun faydasına olacak, sosyal birlikteliği ve ekonomik kalkınmayı sağlam temeller üstünde güçlendirecek bir süreçtir. Bu nedenle, ilgili tüm tarafların işbirliği içinde ve bilimsel veriler ışığında hareket etmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Akar, S., ve Erdoğan, M. M. (2019). Syrian Refugees in Turkey and Integration Problem Ahead. *Journal of International Migration and Integration*, 20(3), 925-940. DOI: 10.1007/s12134-018-0639-0

Demirci, M., & Kırdar, M. G. (2023). The Labor Market Integration of Syrian Refugees in Turkey. *World Development*, 162, 106138. DOI: 10.1016/j.worlddev.2022.106138

Ekşi, A. (2002). Sığınmacı ve Göçmenlerde Psikopatoloji, *Türk Psikiyatri Dergisi*, Sayı: 13(3), syf. 215-221.

Erdoğan, M. M. (2020). *Syrians Barometer 2019: A Framework For Achieving Social Cohesion With Syrians in Turkey*. Hacettepe University & UNHCR.

Güler, H. (2020). Göç ve Entegrasyon: Türkiye’de “uyum” ama Nasıl?, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11(Ek Sayı 1), 245–268.

International Labour Organization. (2022). *Young Syrian refugees and host communities in Turkey: Promoting decent work opportunities*. Decent Jobs for Youth. Erişim tarihi: 06 Eylül 2025, Erişim adresi: <https://www.decentjobsforyouth.org/resource-details/Blogs/1221>

İpek, E., Arslan, E., & Çiçek, A. (2024). Suriyelilerin Sosyal Entegrasyonu Üzerine Bir İnceleme: Ankara’nın Altındağ İlçesi Örneği. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 346-367. DOI: 10.54831/vanyuiibfd.1581629

İşcan, İ. H., & Çakır, M. (2019). Türkiye’deki Sığınmacı ve Mültecilerin Türk İşgücü Piyasasına Etkisi: Bir Saha Araştırması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(43), 177–236.

Joint Data Center on Forced Displacement. (2018). *Forced displacement and employment: Exploring the potential of private sector engagement in refugee-hosting areas*. Erişim tarihi: 06 Mayıs 2025, Erişim adresi: <https://www.jointdatacenter.org>

Karaçay, A. B. (2024). Türkiye’deki Suriyeli Mültecilere Yönelik Entegrasyon Politikaları: Çekingen ve Merkezîyetçi Yaklaşımlar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(Özel Sayı 49), 1779-1800. DOI: 10.46928/iticusbe.1447429

Kaya, A. (2016). Türkiye’de Suriyeli Mülteci Entegrasyonu: Zorlukları Ve Olanakları. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 13(52), 1-20.

Mülteciler Derneği. (2022). *Türkiye’deki Suriyeli Sayısı – Haziran 2022*. Erişim: <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-haziran-2022/>. (06.05.2025)

Phillimore, J. (2012). *Conceptualising integration: A Framework For Empirical Research*. *Journal of Refugee Studies*, 25(1), 124–144. <https://doi.org/10.1093/jrs/fer045>

Söğütlü, B. (2024, 8 Aralık). *Göç uzmanı Prof. Murat Erdoğan: Türkiye’deki Suriyelilerin yarın döneceğini düşünmek nahiflik! T24*. Erişim tarihi: 09 Eylül 2025, Erişim adresi: <https://t24.com.tr/haber/goc-uzmani-murat-erdogan-yanitladi-besar-esad-gitti-turkiye-deki-suriyeliler-ulkelerine-geri-donecek-mi,1201761>

Şimşek, D. (2020). Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki entegrasyonu: Sorunlar ve politikalar. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 45–68.

Tümen, S. (2016). *The Economic Impact Of Syrian Refugees On Host Countries: Quasi-Experimental Evidence From Turkey*. *American Economic Review*, 106(5), 456–460. <https://doi.org/10.1257/aer.p20161065>

Uslu, L. (2022). *Geçici Koruma Statüsüne Sahip Suriyelilerin Kültürleşme Bağlamında Sosyal Uyumlarının Değerlendirilmesi*. *Göç ve Mültecilik Özel Sayısı*, 229–251

Ünal, S., Taşkaya, S., ve Ersoy, M. (2018). Türkiye’de göç ve entegrasyon: Suriyeliler örneği. Ankara: Göç Araştırmaları Yayınları.

World Bank. (2021, June 22). *10 years on, Turkey continues its support for an ever-growing number of Syrian refugees*. Erişim tarihi: 09 Eylül 2025, Erişim adresi: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/06/22/10-years-on-turkey-continues-its-support-for-an-ever-growing-number-of-syrian-refugees>

World Bank. (2023). *The case of Syrian refugees in Türkiye: Successes, challenges, and lessons learned. Background paper to the World Development Report 2023*. Washington, DC: World Bank Group. Erişim tarihi: 09 Eylül 2025, Erişim adresi: <https://thedocs.worldbank.org>

Yıldırım, S., İslamoğlu, E., ve İyem, C. (2017). *Suriyeli sığınmacıların*

toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. Bilgi Dergisi, (35), 107–126.

Yıldız, S. E. (2019). *Suriyeli çocukların eğitimi konusunda nitel bir araştırma: Sorunlar ve çözüm önerileri. Middle East Journal of Refugee Studies, 4(2), 5–32.*

Yılmaz, E., & Sağiroğlu, M. (2022). *İstanbul ve Gaziantep'teki Suriyeli ortaokul öğrencilerinin Türkçe ve ana dil becerilerine ilişkin algıları. MSGÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2), 251–271.*

Yılmaz, S. (2017). *Soft Power: Humanitarian Aid Operations And Turkey. Bilgi Dergisi, 19(1), 123–145.*

YUKK, (2013 11 Nisan), Resmî Gazete. *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (Kanun No. 6458). T.C. Resmî Gazete (Sayı: 28615)*

Zengin, T. (2021). *Suriyeli Sığınmacılar Türkiye Örneği: Kriz Yönetimi Ve Uyum Politikaları, Kriter yayıncılık.*

Psychological Resilience and Stress Coping Strategies in Young Adults

DOÇ. DR. NESRİN DUMAN

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye, nesrinduman@windowslive.com, ORCID:000-0002-2751-8315

GÜL BAŞAK BUĞDAY

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye, bugdaygb20@29mayis.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8959-9387

İREM GÜVEN

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye, guveni21@29mayis.edu.tr, ORCID: 0009-0000-4692-862X

BERRA SECCEM ÇİFÇİOĞLU

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye, cifcioglubs21@29mayis.edu.tr, ORCID: 0009-0001-9817-2809

Abstract

This research aims to analyze the relationship between psychological resilience levels and stress coping strategies among young adults. The study involved a total of 223 young adults, consisting of 146 women and 77 men, aged between 18 and 37. Data were collected using the “*Socio-Demographic Information Form*,” the “*Psychological Resilience Scale for Adults*,” and the “*Stress Coping Strategies Scale*.” The results indicated that young adults generally exhibited high levels of psychological resilience and moderate levels of stress-coping strategies. Among the subdimensions of psychological resilience, the highest scores were observed in the “**social resources**” subscale. Regarding stress coping strategies, “**logical analysis**” emerged as the most frequently used strategy. According to comparative analyses, male participants scored significantly higher in the “self-perception” subscale, whereas female participants scored

Makalenin geliş tarihi: 13.10.2025 - Makalenin kabul tarihi: 18.11.2025

DOI: 10.17932/IAU.AIT.2015.012/ait_v011i2002

higher in the “social resources” subscale. No meaningful differentiation was observed in overall psychological resilience or stress coping levels across age groups. However, compared to those in the 18–24 age group, those in the 25–37 age group showed significantly superior scores on self-perception, future perception, and problem-solving techniques. Regarding educational attainment, university graduates significantly outperformed both high school graduates and university students on the “family harmony” subscale. A strong, significant, and positive correlation was found between psychological resilience and stress coping strategies. These findings aim to support the creation of intervention programs that enhance psychological resilience and improve stress-coping competencies among young adults.

Keywords: *Resilience, Stress Coping Strategies, Young Adults.*

Genç Yetişkinlerde Psikolojik Dayanıklılık ve Stresle Baş Etme Stratejileri

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, genç yetişkinlerin psikolojik dayanıklılık seviyeleri ile stresle baş etme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma, yaşları 18 ile 37 arasında değişen 146’sı kadın ve 77’si erkek olmak üzere toplam 223 genç yetişkin ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak “*Sosyo-Demografik Bilgi Formu*”, “*Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği*” ve “*Stresle Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği*” kullanılmıştır. Sonuçlar, genç yetişkinlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek seviyede, stresle başa çıkma becerilerinin ise orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Psikolojik dayanıklılığın alt boyutları arasında en yüksek puanlar “sosyal kaynaklar” alt ölçeğinde gözlenmiştir. Stresle başa çıkma stratejileri açısından ise “mantıksal analiz” en sık kullanılan strateji olarak ortaya çıkmıştır. Karşılaştırma analizlerine göre, erkek katılımcılar “kendilik algısı” alt ölçeğinde anlamlı olarak daha yüksek puan alırken, kadın katılımcılar “sosyal kaynaklar” alt ölçeğinde daha yüksek puan almışlardır. Yaş grupları arasında genel psikolojik dayanıklılık veya stresle başa çıkma düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir. Ancak, 18-24 yaş grubundakilerle karşılaştırıldığında, 25-37 yaş grubundakiler kendilik algısı, gelecek algısı ve problem çözme tekniklerinde anlamlı olarak daha üstün puanlar göstermiştir. Eğitim düzeyi açısından, üniversite mezunları “aile uyumu” alt ölçeğinde hem lise mezunlarından hem de üniversite öğrencilerinden anlamlı olarak daha iyi performans göstermiştir. Psikolojik

dayanıklılık ve stresle başa çıkma stratejileri arasında güçlü, anlamlı ve pozitif bir korelasyon bulunmuştur. Bu bulgular, genç yetişkinler arasında psikolojik dayanıklılığı artıran ve stresle başa çıkma becerilerini geliştiren müdahale programlarının oluşturulmasını desteklemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Psikolojik Dayanıklılık, Stresle Baş Etme, Genç Yetişkinler*

1. Introduction

Psychological resilience refers to an individual's capacity to maintain internal balance and psychological functionality despite facing adversity (Block & Kremen, 1996). This capacity involves not only resisting negative experiences but also emerging stronger from them. Resilience is shaped by both personal characteristics (Connor & Davidson, 2003; Terzi, 2005) and environmental protective factors (Masten, 2001; Werner & Smith, 1992). Individuals with high psychological resilience tend to use more functional coping strategies when encountering stressful situations in their lives and report higher levels of psychological well-being.

Stress is a natural response that arises when individuals perceive their psychological or physiological limits to be under threat (Eryılmaz, 2009). Perceived stress emerges when environmental demands are appraised as threatening and difficult to manage (Lazarus & Folkman, 1984). The impact of stress depends more on the individual's reaction than based on the type of stressor itself. In this context, coping strategies become crucial. Coping strategies indicate how individuals deal with stress. While maladaptive methods can result in mental health problems and a lower quality of life, adaptive strategies promote psychological well-being (Cevizci & Müezzini, 2019; Fletcher & Sarkar, 2013).

The developmental stage known as young adulthood signifies the passage from adolescent to adulthood (Arnett, 2015). During this phase, individuals construct their identity, gain autonomy, and make life plans. They deal with a number of stressors at the same time, including identity confusion, social isolation, financial difficulties, and academic pressure (O'Malley et al., 2004). This stage represents a critical period during which individuals begin to make independent decisions and take on life responsibilities for the first time (Aydın, 2019). Thus, a key field of research for comprehending psychological adjustment unique to this developmental stage is examining

the relationship between young adults' stress coping strategies and psychological resilience.

1.1. Significance and Aim of the Study

Young adults face a wide range of stressors during this critical period of life, including academic pressure, financial difficulties, and identity formation. In this process, effective coping mechanisms and psychological resilience are critical for preserving mental health and fulfilling life tasks in a functional manner. This study investigates young adults' coping styles and resilience levels, offering early insight for mental health workers working with young adults. The findings provide concrete recommendations for the development of psychoeducational programs addressing the specific challenges faced by young adults, the enhancement of psychological support systems, and the dissemination of group-based interventions aimed at improving coping skills. In doing so, not only individual well-being but also social adaptation and daily functioning of individuals at various stages of young adulthood can be effectively supported.

Although coping strategies and psychological resilience have been widely examined in the general adult population, the literature reveals a notable gap regarding young adults as a distinct developmental group. Existing studies predominantly focus either on adolescents or on the broader adult population, often overlooking the transitional and highly unstable nature of young adulthood. Moreover, research exploring the interplay between coping styles and resilience within contemporary stressors that uniquely affect young adults—such as economic insecurity, academic competition, and identity-related pressures—remains limited. Particularly in the context of rapidly changing socio-digital environments, updated empirical data on how young adults cope and maintain resilience is scarce. This study aims to address this gap by providing current, development-specific evidence on coping patterns and resilience levels among young adults.

Investigating the relationship between young adults' psychological resilience and stress coping mechanisms is the main goal of this study. The following research questions are examined in this study in accordance with this primary goal:

1. What are the levels of psychological resilience of young adults?
2. Which stress coping strategies are commonly employed by young adults?

3. Do young adults psychological resilience levels differ significantly according to socio-demographic factors?
4. Do young adults coping mechanisms for stress differ significantly according to socio-demographic factors?
5. Is there a significant association between young adults' psychological resilience levels and their stress coping strategies?

Within the parameters of this research, the following hypotheses were tested:

H_{1a} = There is a significant positive relationship between psychological resilience levels and stress coping strategies among young adults.

H_0 = There is no significant relationship between psychological resilience levels and stress coping strategies among young adults.

The sub-hypotheses of the study were also formulated as follows:

H_{1a} = Young adults psychological resilience levels differ significantly according to socio demographic factors.

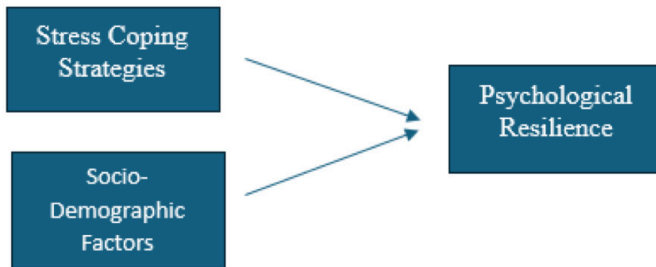
H_{1b} = Young adults coping mechanisms for stress differ significantly according to socio demographic factors.

2. Methods

2.1. Model of the Research

This research was conducted using quantitative methods within the framework of a correlational research design, which aims to identify relationships between variables (Karasar, 2018). Of the various research designs, the correlational model was chosen to explore the associations between the variables. The study includes two main variables: psychological resilience and stress coping strategies. These variables were treated as neither dependent nor independent; instead, their relationships were examined through statistical methods. The hypothesized relationships are visually illustrated in Figure 1.

Figure 1. Model of the Study

2.2 Sampling

The study involved a total of 223 participants, consisting of 146 women and 77 men, aged between 18 and 37. Based on a 90% confidence level and a 6% margin of error, the required sample size was calculated to be 190 participants. No a priori power analysis (e.g., G*Power) was conducted for effect size determination. Therefore, effect sizes for the comparative analyses were calculated post hoc using Cohen's d for mean differences and correlation coefficients (r) for associations. These effect sizes provide an estimate of the magnitude of the observed relationships and group differences within the obtained sample. A total of 223 participants were reached, and since there were no cases of missing data, the study included every participant.

Among the participants, 146 (65.5%) were female and 77 (34.5%) were male. In terms of age distribution, 158 participants (70.9%) were between 18 and 24 years old, while 65 participants (29.1%) were between 25 and 37 years old. Regarding educational status, 28 participants (12.6%) were high school graduates, 134 (60.1%) were university students, and 61 (27.4%) were university graduates.

2.3. Inclusion and Exclusion Criteria

Sample selection for the present study was conducted based on specific inclusion and exclusion criteria to ensure both the homogeneity of the young adult population and the validity of the collected data.

Participants were included if they met all of the following conditions:

Age: Being between 18-37 years of age.

Geographical Eligibility: Being present in the geographical region where the research is conducted.

Consent: Being voluntarily agreed to participate in research.

Participants were excluded if any of the following conditions applied:

Age Discrepancy: Being under 18 or over 37 years of age.

Data Quality: Providing inconsistent responses, leaving questions incomplete, or exhibiting repetitive answer patterns.

Geographical Eligibility: Being not present in the geographical region where the research is conducted.

Consent: Failing to provide voluntary participation.

2.4. Data Collection Tools

In this research, data were collected using three instruments: the “*Socio-Demographic Information Form (SDIF)*,” the “*Psychological Resilience Scale for Adults (PRSA)*,” and the “*Stress Coping Strategies Scale (SCSS)*.” The data collection process was conducted online through a questionnaire administered via Google Forms.

Socio-Demographic Information Form (SDIF): The SDIF was created by the research team to collect participants’ basic demographic information. The form includes close-ended questions covering variables such as age group (18–24 or 25–37), sex (female or male), and educational level (high school graduate, university student, or university graduate).

Psychological Resilience Scale for Adults (PRSA): Friborg, Hjemdal, Rosenvinge, and Martinussen (2003) created this scale to evaluate the protective resources that make up people's psychological resilience. Basım and Çetin (2011) conducted studies on the scale's validity, reliability, and adaptation to Turkish. The scale consist of 33 items on a 5-point Likert-type scale (1 being strongly disagree and 5 being strongly agree) make up the measure. The PRSA includes six subscales: structured style (items 3, 9, 15, and 21), perception of the future (items 2, 8, 14, and 20), family cohesion (items 5, 11, 17, 23, 26, and 32), self-perception (items 1, 7, 13, 19, 28, and 31), social competence (items 4, 10, 16, 22, 25, and 29), and social resources (items 6, 12, 18, 24, 27, 30, and 33). To ensure that total scores accurately reflect levels of psychological resilience, the scoring procedure was conducted in accordance with the original manual. Accordingly, items with negative wording (items 1, 3, 4, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25,

27, 31, and 33) were reverse-scored to show higher levels of resilience (Basım & Çetin, 2011). The Cronbach's alpha coefficient of the original scale was reported as $\alpha = .86$. The internal consistency in this study was also determined to be $\alpha = .86$.

Stress Coping Strategies Scale (SCSS): This scale was developed by Moos (1993) to assess individuals' strategies for coping with stress. Koca Ballı and Kılıç (2016) carried out the validity-reliability and Turkish adaption research. The version used in this study consists of 24 items rated on a 5-point Likert-type scale (1 = Never, 5 = Always). In the original version of the scale, items are grouped under two main categories: "approach" and "avoidance" "responses". In this study, only the approach responses section was utilized. This section comprises four subscales: logical analysis (items 1, 5, 9, 13, 17, 21), positive appraisal (items 2, 6, 10, 14, 18, 22), seeking guidance and support (items 3, 7, 11, 15, 19, 23), and problem solving (items 4, 8, 12, 16, 20, 24). However, in the Turkish adaptation study, it was recommended that items 19 and 23 be excluded from the analysis due to cross-loading on multiple factors (Koca Ballı & Kılıç, 2016). In line with this recommendation, these items were administered to participants but were excluded from the analysis. The Cronbach's alpha reliability coefficient was reported as $\alpha = .93$ in the original study and found to be $\alpha = .89$ in the present study.

2.5. Ethics of the Study

The research was initiated following the approval of the Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee of Istanbul 29 Mayıs University, granted on April 7, 2025, with the decision number 2025/04. Prior to the administration of the scales, individuals were informed about the study. Participation in the research was based on voluntary consent.

2.6. Data Analysis

The research data were gathered using scales and forms, converted to digital format, and then imported into the SPSS-22 program. The normality of the data distribution was assessed before conducting the analyses. Tabachnick and Fidell (2013) state that a distribution is deemed normal if the skewness and kurtosis values are within the range of ± 1.50 . The scales' skewness and kurtosis values fell within this range; therefore, the dataset was deemed to exhibit a normal distribution (see Table 1). Significance levels were set at $p < .05$ and $p < .001$ for interpreting the findings.

3. Results

This section presents the results of descriptive, comparative, and correlation analyses accordingly.

3.1 Descriptive Analysis

Descriptive statistics for the Psychological Resilience Scale for Adults (PRSA) and the Stress Coping Strategies Scale (SCSS) are presented in Table 1.

Table 1: *Descriptive Statistics*

Scales & Subscales	Min	Max	$\bar{X}$	Sd	Skewness	Kurtosis
PRSA^a	74.00	161.00	122.83	16.90	-.274	-.238
-Structural style	4.00	20.00	14.16	3.40	-.347	-.085
-Future perception	6.00	20.00	14.62	3.32	-.364	-.436
-Family harmony	6.00	30.00	21.98	4.93	-.639	.286
-Self-perception	10.00	30.00	21.86	4.28	-.267	-.410
-Social competence	6.00	30.00	22.08	4.30	-.454	.203
-Social resource	13.00	35.00	27.83	4.61	-.671	.027
SCSS^b	36.00	110.00	79.99	12.18	-.246	.446
-Logical analysis	10.00	30.00	23.32	3.75	-.444	.440
-Positive evaluation	9.00	30.00	21.82	4.02	-.295	.149
-Seeking guidance	4.00	20.00	12.70	3.34	-.138	-.103
-Problem solving	3.00	30.00	22.15	3.99	.007	-.456

^a= Psychological Resilience Scale for Adults, ^b= Stress Coping Strategies Scale

When the psychological resilience levels of young adults were assessed, it was determined that they had a high level of psychological resilience with a score of 122.83 ± 16.90 . The analysis of the scale's subdimensions revealed that the "structured style" subdimension had the lowest score, 14.16 ± 3.40 , and the "social resources" subdimension had the greatest score, 27.83 ± 4.61 .

When the stress-coping strategies of young adults were examined, their level of coping with stress was found to be moderate, with a score of 79.99 ± 12.18 . When the scale's subdimensions were assessed, the greatest score was found in the "logical analysis" strategy with 23.32 ± 3.75 , while the lowest score was in the "seeking guidance" strategy with 12.70 ± 3.34 .

3.2 The Comparative Analysis

This section will present comparative analyses of scale results based on

socio-demographic variables. First, independent samples t-test analyses will be presented for sex and age group comparisons. Then, one-way ANOVA analyses will be presented for educational level comparisons.

3.2.1. Independent Sample T-test analysis

To determine if psychological resilience and stress coping strategy scores differed by sex, an independent samples t-test was employed. The results are shown in Table 2.

Table 2: T-test Analysis Results According to Sex

Scales&Subscales	Female		Male		t(221)
	$\bar{X}$	Sd	$\bar{X}$	Sd	
PRSA^a	121.76	16.49	123.97	17.69	-0.93
-Structural style	13.94	3.47	14.58	3.25	-1.35
-Future perception	14.32	3.35	15.18	3.23	-1.85
-Family harmony	21.94	4.90	22.05	5.02	-.163
-Self perception	21.21	4.24	23.10	4.12	-3.21*
-Social competence	22.08	4.22	22.06	4.48	.028
-Social resources	28.27	4.49	26.99	4.77	1.99*
SCSS^b	78.82	10.77	82.21	14.32	-1.99*
-Logical analysis	22.84	3.47	24.23	4.11	-2.68*
-Postive evaluation	21.52	3.77	22.39	4.43	-1.54
-Seeking guidance	12.89	3.23	12.35	3.56	1.15
-Problem solving	21.58	3.75	23.23	4.23	-3.00*

^a= Psychological Resilience Scale for Adults, ^b= Stress Coping Strategies Scale, *p<.05

No significant difference was found in psychological resilience levels according to sex, $t(221) = -.093, p > .05$. However, when the subdimensions of the scale were examined, significant differences were observed in the “self-perception” and “social resources” subdimensions, accordingly $t(221) = -3.21, p < .05, t(221) = 2.12, p < .05$. Regarding the direction of the differences, males exhibited significantly higher levels of self-perception compared to females, whereas females demonstrated a greater tendency to utilize social resources than males.

There was a notable sex disparity in the participants' stress coping strategies, $t(221) = -1.99, p < .05$. Males exhibited significantly higher levels of stress coping strategies than females. When the scale's subdimensions were

examined, significant sex differences were found in the “logical analysis” and “problem solving” subdimensions, accordingly $t(221) = -1.99, p < .05, t(221) = -3.00, p < .05$. Males used logical analysis and problem-solving strategies significantly more than females.

A t-test for independent samples was employed to determine whether psychological resilience and stress coping strategy scores varied by age group. Table 3 presents the results of the analysis.

No meaningful difference was found in psychological resilience levels according to age groups, $t(221) = -1.74, p > .05$. However, when the subdimensions of the scale were examined, significant differences were observed in the “structural style” and “family harmony” subdimensions, accordingly $t(221) = -3.07, p < .05, t(221) = -2.62, p < .05$. In terms of the direction of the differences, individuals in the 25–37 age group had significantly higher levels on these subdimensions to those in the 18–24 age group.

Table 3: *T-test Analysis Results According to Age*

Scales&Subscales	18-24 years		25-37 years		t(221)
	$\bar{X}$	Sd	$\bar{X}$	Sd	
PRSA^a	121.27	17.16	125.58	15.98	-1.74
-Structural style	13.72	3.49	15.23	2.93	-3.07*
-Future perception	14.56	3.37	14.75	3.24	-.388
-Family harmony	21.43	4.94	23.31	4.69	-2.62*
-Self perception	21.56	4.41	22.58	3.91	-1.62
-Social competence	22.11	4.19	21.98	4.61	.204
-Social resources	121.27	17.16	125.58	15.98	.221
SCSS^b	12.52	79.09	11.12	82.18	-1.73
-Logical analysis	23.13	3.90	23.77	3.34	-1.15
-Postive evaluation	21.61	4.16	22.32	3.65	-1.20
-Seeking guidance	12.63	3.25	12.88	3.60	-.494
-Problem solving	21.71	3.96	23.22	3.90	-2.59*

^a=Psychological Resilience Scale for Adults, ^b= Stress Coping Strategies Scale, * $p < .05$

There was no significant differentiation in stress coping strategies based on age groups, $t(221) = -1.73, p > .05$. However, there was a significant differentiation in the “problem solving” subdimension, $t(221) = -2.59, p < .05$.

.05. In terms of the direction of the difference, individuals in the 25–37 age group were found to use problem solving strategies significantly more than those in the 18–24 age group.

3.2.1. One-way ANOVA

Table 4 displays the findings of a one-way analysis of variance (ANOVA) that was used to compare groups by educational level.

Table 4: Anova Analysis Results According to Education Levels

Scales & Subscales	High School		University Student		University Graduate		F(2,220)
	$\bar{X}$	Sd	$\bar{X}$	Sd	$\bar{X}$	Sd	
PRSA^a	114.61	19.56	122.16	15,57	126.97	17.27	5.415*
-Structural style	13.68	2.65	13.70	3.47	15.39	3.29	5.745*
-Future perception	13.18	3.54	14.84	3.29	14.80	3.19	3.064*
-Family harmony	19.79	4.44	21.69	4.88	23.62	4.82	6.727*
-Self perception	20.57	4.76	21.78	4.33	22.64	3.83	2.330
-Social competence	21.07	4.55	22.22	4.22	22.23	4.38	.873
-Social resources	26.32	5.11	27.94	4.35	28.28	4.88	1.837
SCSS^b	76.54	12.70	79,34	12.47	83.02	1.78	3.264*
-Logical analysis	22.96	3.49	23.17	3.97	23.80	3.39	.734
-Postive evaluation	20.89	4.56	21.84	4.12	22.20	3.53	1.014
-Seeking guidance	11.29	3.62	12.56	3.29	13.67	3.12	5.388*
-Problem solving	21.39	3.96	21.76	3.99	23.34	3.83	3.970*

^a= Psychological Resilience Scale for Adults, ^b= Stress Coping Strategies Scale, * $p < .05$

There was a significant differentiation in the individuals' psychological resilience levels according to educational level, $F(2, 220) = 5.415$, $p = .005$. To examine the direction of the difference and which groups differed, a post hoc Scheffé analysis was conducted. According to the results, university graduates had significantly higher psychological resilience than high school graduates.

When the subdimensions of the PRSA were examined, significant differences by educational level were found in the “Structural Style,” “Future Perception,” and “Family Harmony” subdimensions, accordingly $F(2, 220) = 5.745$, $p = .004$; $F(2, 220) = 3.064$, $p = .049$; $F(2, 220) = 6.727$, $p = .001$. Post-hoc comparisons showed that university graduates

scored significantly higher on the “Structural Style” subscale than both high school and university students. In the “Future Perception” subscale, high school graduates scored significantly lower than university students and university graduates. For the “Family Harmony” subscale, university graduates scored significantly higher than both university students and high school graduates.

A significant difference was also observed in stress coping strategies according to educational level, $F(2, 220) = 3.264, p = .040$. University graduates using stress-coping strategies significantly more than high school graduates.

When the subdimensions of the SCSS were examined, significant differences were found in the “Seeking Guidance” and “Problem Solving” subdimensions, accordingly $F(2, 220) = 8.21, p < .05$; $F(2, 220) = 5.42, p < .05$. Post-hoc comparisons revealed that university graduates scored significantly higher on the “Seeking Guidance” subscale than high school graduates and university students. For the “Problem Solving” subscale, university graduates scored significantly higher than high school graduates and university students.

3.3. Correlation Analysis

The correlation between stress coping mechanisms and psychological resilience levels was assessed using Pearson correlation analysis. The results of the analysis are shown in Table 5.

Table 5: *Pearson Correlation Analysis Results*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
¹ PRSA ^a	-											
² Structural style	.515**	-										
³ Perception future	.713**	.457**	-									
⁴ Family harmony	.686**	.275**	.354**	-								
⁵ Self perception	.750**	.379**	.624**	.304**	-							
⁶ Social Competence	.610**	.026	.225**	.206**	.380**	-						
⁷ Social resource	.773**	.152*	.389**	.511**	.411**	.549**	-					

⁸ SCSS ^b	.612**	.364**	.461**	.411**	.517**	.338**	.407**	-				
⁹ Logical Analysis	.472**	.277**	.344**	.328**	.414**	.257**	.302**	.849**	-			
¹⁰ Positive evaluation	.486**	.204**	.416**	.300**	.516**	.281**	.270**	.828**	.609**	-		
¹¹ Seeking guidance	.413**	.158*	.221**	.310**	.174**	.332**	.437**	.644**	.367**	.362**	-	
¹² Problem solving	.587**	.511**	.479**	.384**	.523**	.229**	.321**	.879**	.729**	.644**	.418**	-

^a= Psychological Resilience Scale for Adults, ^b= Stress Coping Strategies Scale

*p < .05, **p < .01

^aN=223, ^bN=223

There was a positive, meaningful and mid-strength correlation between psychological resilience levels and stress coping strategies, $r(221) = .612$, $p < .01$. Significant and positive correlational relationships were also found between the subdimensions of the two scales. Strong positive correlations were found between the “problem solving” and “positive evaluation” subdimensions of the Stress Coping Strategies Scale and the “self-perception” subdimensions of the Psychological Resilience Scale for Young Adults, $r(221) = .523$, $p < .01$; $r(221) = .516$, $p < .01$. Additionally, a strong positive correlation was observed between the “structural style” subdimension of psychological resilience and the “problem solving” subdimension of coping strategies, $r(221) = .511$, $p < .01$.

4. Discussion

This research aims to analyze the relationship between psychological resilience levels and stress coping strategies among young adults. The findings reveal how young adults’ personal, social, and cognitive resources relate to psychological resilience levels and stress coping strategies.

According to descriptive analyses, young adults were generally found to have high levels of psychological resilience and moderate levels of stress coping strategies. Such characteristics may be associated with the transitional nature of young adulthood, a period in which personal identity is consolidated and life responsibilities increase. Indeed, Masten (2001) defines psychological resilience as a capacity shaped throughout developmental processes and supported by ordinary life resources. In this context, the high resilience scores observed in young adults are consistent with their ability to adapt to life tasks. On the other hand, the moderate level of stress coping strategies suggests that although individuals are capable of using effective strategies, these strategies may not be applied

equally across different situations (Lazarus & Folkman, 1984; Compas et al., 2001).

The “social resources” subscale on the Psychological Resilience Scale had the highest score, indicating that participants may perceive social support networks as an important source of strength. This outcome is consistent with research by Ganellen & Blaney (1984) and Kobasa & Puccetti (1983), which highlights a close association between social support and resilience. Similarly, Terzi’s (2008) study in Turkey reported a positive relationship between university students’ perceptions of social support and resilience. As emphasized in the longitudinal work of Werner & Smith (1992), social support during critical periods may help individuals manage stress and promote adaptability. In contrast, the lowest score was observed in the “structural style” subscale, suggesting that participants may experience more challenges in planning, organizing, and structuring daily life tasks (Friborg et al., 2003). This pattern is also in line with the internal consistency results of the Psychological Resilience Scale for Adults (Basım & Çetin, 2011), in which structural style showed comparatively lower consistency. In young adulthood, the uncertainties encountered may make such skills more variable among individuals.

When examining the subscales of the Stress Coping Strategies Scale, “logical analysis” was the most frequently endorsed strategy, indicating that young adults tend to rely on more cognitive and planned methods when dealing with stress (Arnett, 2000; Koca Ballı & Kılıç, 2016). The prominence of problem solving and logical analysis strategies also aligns with the findings of the adaptation study by Koca Ballı & Kılıç (2016). In contrast, the “seeking guidance” strategy received the lowest score, suggesting that participants may prefer to cope with stress more individually. This finding is consistent with the reliability patterns in the scale, where the support-seeking subscale showed comparatively lower consistency (Koca Ballı & Kılıç, 2016). Similarly, Tefek (2025) reported that guidance/support seeking was associated with less favorable outcomes in psychological resilience. The developmental tendency toward independence and self-sufficiency in young adulthood (Arnett, 2000) may help explain this pattern. Additionally, help-seeking behaviors may vary depending on individuals’ trust in their social support networks, cultural norms, and prior experiences (Taylor et al., 2007; Thoits, 1995). Thus, the lower use of guidance-seeking strategies may be related not only to

individual preferences but also to environmental and sociocultural factors. Findings from the comparative analyses revealed no significant sex differences in total psychological resilience scores. This outcome differs from the results of Tönbul (2020), who reported higher psychological resilience levels among women. However, sub-dimension analyses showed that men scored higher in “self-perception,” while women scored higher in “social resources.” This pattern may indicate that men rely more on internal efficacy, while women may draw more on interpersonal support systems (Connor & Davidson, 2003). These findings are also compatible with Lazarus’s (1999) perspective that stress should be understood within a social context. Regarding stress coping strategies, significant sex differences were observed; male participants reported using “logical analysis” and “problem-solving” strategies more frequently than females. This is consistent with theoretical frameworks suggesting that coping strategies may vary across sexes (Lazarus & Folkman, 1984) and with recent empirical results (Ovsyanik et al., 2022).

In analyses based on age, no meaningful differences were found in total psychological resilience scores. This result aligns with findings by Tönbul (2020). However, subscale-level differences emerged. Participants in the older age group scored higher on the “self-perception” and “future-perception” subscales. This may indicate that psychological resilience is shaped not by age alone but also by life experiences, developmental transitions, and environmental resources (Masten, 2001). Supporting this view, Nurmi (1991) argued that individuals’ tendencies to set goals and plan for the future increase with age.

With regard to educational level, university graduates had significantly higher levels of psychological resilience compared to high school graduates. In contrast, Yağmur and Türkmen (2017) reported no significant differences in resilience levels by educational attainment. In the present study, the differences were especially evident in the “structural style” and “family harmony” subscales. These findings may suggest that higher education is associated with more systematic life organization and more functional family dynamics. Supporting this, Shao et al. (2023) found a strong correlation between family functioning and resilience among young adults with a parent diagnosed with lung cancer, particularly in relation to positive coping strategies. Similarly, Archana and Sinha (2024) reported a strong association between family cohesion and mental health in young adults, indicating that similar patterns may be observed across contexts.

University graduates were also found to use coping strategies such as “seeking guidance” and “problem solving” more frequently. This pattern may be related to the analytical reasoning and decision-making skills shaped through education (Alver, 2005; Heppner & Petersen, 1982). Indeed, Alver (2005) noted that problem-solving skills develop through educational experiences, while Snyder et al. (2002) emphasized that education may support psychological resources such as hope, goal setting, and solution-oriented thinking. In this context, educational attainment may coincide with increased social, emotional, and cognitive competencies.

Correlation analyses revealed significant and strong relationships between stress coping mechanisms and psychological resilience. The “self-perception” component of psychological resilience was significantly and positively correlated with the “problem solving” and “positive reinterpretation” strategies. These findings indicate that individuals’ perceptions of their own abilities may be meaningfully associated with their preferred coping strategies (Bandura, 1997; Jerusalem & Schwarzer, 1992). Furthermore, the results are consistent with Tefek’s (2025) findings showing relationships between resilience subdimensions and positive reinterpretation/problem-solving strategies. These associations may indicate that individuals who interpret stressful life events as opportunities for meaning-making may report higher resilience (Folkman & Moskowitz, 2000; Snyder et al., 2002). Chayank et al. (2023) similarly found that problem-focused coping strategies were related to psychological resilience. Additionally, the “problem-solving” strategy was found to be positively related to the “structural style” dimension of psychological resilience. Structural style refers to individuals’ tendencies to plan, set goals, and organize their lives (Friborg et al., 2003). This pattern aligns with research suggesting a link between coping skills and self-regulation capacity (Compas et al., 2001; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Compas et al. (2001) emphasized that cognitive coping strategies play an important role in the development of resilience. In this regard, cognitively oriented and structured coping tendencies may coexist with higher levels of internal balance and resilience (Compas et al., 2001; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007).

5. Conclusion

Finally, these results highlight the significance of considering developmental stage, social roles, life responsibilities, and individual

differences in psychological support practices tailored for young adults. Especially in the context of psychological resilience and stress coping skills, psychoeducational programs, counseling approaches, and preventative mental health services should be designed with individualized and contextually aware strategies, taking into account how these skills vary by sex, age, and educational attainment. Furthermore, future research that comparatively examines different age groups, socioeconomic backgrounds, and cultural contexts will contribute significantly to the subject area by providing a profound understanding of the developmental trajectories of these psychological constructs.

6. Limitations

This study has several limitations that should be acknowledged. First, potential confounding variables such as socioeconomic status, employment, and prior psychological conditions were not controlled, which may have influenced both coping strategies and resilience levels. Second, the sample was obtained through an online convenience sampling method, predominantly consisting of university students, which limits the generalizability of the findings to all young adults. Third, the cross sectional design of the study prevents the determination of causal relationships between resilience and coping strategies. Finally, all data were self reported, which may introduce response biases.

7. Suggestions

To better understand sex-related differences, future research should include factors such as sex roles, emotional expression styles, and cultural influences. Age-related differences should be examined through longitudinal studies in conjunction with developmental processes. The strong correlation between psychological resilience and stress coping should be further evaluated through more detailed analyses, considering other potential psychological factors that may influence this relationship.

References

Alver, B. (2005). Psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi alan öğrencilerin empatik beceri ve karar verme stratejilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1): 19-34.

Archana, S., & Sinha, A. (2024). Family functioning, family relationship problems, and psychological wellbeing among young adults. *World Journal*

of Advanced Research and Reviews. 22(1): 637-647.

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5): 469–480.

Arnett, J. J. (2015). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties* (2nd ed.). Oxford University Press.

Aulia, C. I., Mudatsir, M., & Mawarpury, M. (2023). The role of coping strategies in the resilience of health workers during COVID-19 pandemic. *E3S Web of Conferences* 447: 05003.

Aydın, M. (2019). Genç yetişkinlerde mutluluğa genel bir bakış. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(Eğitim&Psikoloji): 47-64.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman.

Basım, H. N., & Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık çölçeği'nin geliştirilmesi: Güvenirlilik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2): 104–114.

Block, J., & Kremen, A.M. (1996). IQ and ego-resiliency: Conceptual and empirical connections and separateness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2): 349-361.

Cevizci, O., & Müezzini, E. E. (2019). Sağlık çalışanlarında psikolojik belirtilerin ve psikolojik dayanıklılığın incelenmesi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri Ve Psikoloji Dergisi*, 1(3): 166-172.

Chayank, I. A., Mudatsir, M., & Mawarpury, M. (2023). The role of coping strategies in the resilience of health workers derini Covid-19 pandemic. *E3S Web Conferences*, 447: 05003.

Compas, B. E., Connor-Smith, J. K., Saltzman, H., Thomsen, A. H., & Wadsworth, M. E. (2001). Coping with stress during childhood and adolescence: Problems, progress, and potential in theory and research. *Psychological Bulletin*, 127(1): 87–127

Connor, K. M., & Davidson, J. R.T. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2): 76–82.

Eryılmaz, A. (2009). Ergenlik döneminde stres ve başa çıkma. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2): 20-37.

Fletcher, D., & Sarkar, M. (2013). Psychological resilience: A review and critique of definitions, concepts, and theory. *European Psychologist*, 18(1): 12–23.

Folkman, S., & Moskowitz, J. T. (2000). Positive affect and the other side of coping. *American Psychologist*, 55(6): 647–654.

Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J. H., & Martinussen, M. (2003). A new rating scale for adult resilience: What are the central protective resources behind healthy adjustment? *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 12(2): 65–76.

Ganellen, R. J., & Blaney, P. H. (1984). Hardiness and social support as moderators of the effects of life stress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(1): 156–163.

Heppner, P. P., & Petersen, C. H. (1982). The development and implications of a personal problem-solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29(1): 66–75.

Jerusalem, M., & Schwarzer, R. (1992). Self-efficacy as a resource factor in stress appraisal processes. *Self-efficacy: Thought control of action*, ed. R. Schwarzer, Washington D.C.: Hemisphere Publishing Corp., p: 195-213.

Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, teknikler ve ilkeler*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kobasa, S.C. & Puccetti, M.C. (1983). Personality and social resources in Stress resistance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(4): 839–850.

Koca Ballı, A. İ., & Kılıç, K. C. (2016). Stresle başa çıkma yöntemleri ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3): 273-286.

Lazarus, R., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer.

Lazarus, R. S. (1999). *Stress and emotion: A new synthesis*. New York: Springer Publishing.

Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3): 227–238.

Moos, R. H. (1993). *Coping responses inventory youth from-professional manual*, Odessa, Florida: PAR Psychological Assessment Resources.

O'Malley, P. M., Bachman, J. G., Johnston, L. D., & Schulenberg, J. (2004). Studying the transition from youth to adulthood: Impacts on substance use and abuse. *A telescope on society: Survey research and social science at the University of Michigan and beyond*, eds. J.S. House, F. T. Juster, R. L. Kahn, H. Schuman, & E. Singer, Ann Arbor: The University of Michigan Press, p: 305-329.

Nurmi, J.-E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of the orientation and planning. *Developmental Review*, 11(1): 1–59.

Ovsyanik, O., Nesterova, A.A., & Sidyacheva, N.V. (2022). Gender features of coping strategies in men and women. *RUDN Journal of Psychology and Pedagogics*, 19(4): 765-780.

Shao, M., Yang, H., Du, R., Zhang, M., Zhu, J., Zhang, H., Ma, B., Chen, C., & Wang, T. (2023). Family resilience in cancer treatment and key influencing factors: A systematic review. *European Journal of Oncology Nursing*, 66: 102403.

Snyder, C. R., Shorey, H. S., Cheavens, J., Pulvers, K. M., Adams, V. H. III, & Wiklund, C. (2002). Hope and academic success in college. *Journal of Educational Psychology*, 94(4): 820–826.

Skinner, E.A., & Zimmer-Gembeck, M.J. (2007) The development of coping. *Annual Review of Clinical Psychology*, 58(1): 119-144.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*, Boston: Pearson.

Taylor, S. E., Welch, W. T., Kim, H. S., & Sherman, D. K. (2007). Cultural differences in the impact of social support on psychological and biological stress responses. *Psychological Science*, 18(9): 831–837.

Tefek, A. (2025). Stresle başa çıkma yöntemlerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisi: Üniversite çalışanları üzerine bir çalışma. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 10(26): 196-216.

Terzi, L. (2005). Beyond the dilemma of difference: The capability

approach to disability and special educational needs. *Journal of Philosophy of Education*, 39(3) 443-459.

Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29): 1-11.

Thoits, P. A. (1995). Stress, coping and social support processes: What are we? What next? *Journal of Health and Social Behavior*, 53-79.

Tönbül, Ö. (2020). Aile danışmanlığı tekniklerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinde kullanımının incelenmesi. *Gelişim Ve Psikoloji Dergisi*, 1(1): 37-47.

Yağmur, T., & Türkmen, N. S. (2017). Ruhsal hastalığı olan hastalara bakım veren aile üyelerinde algılanan stres ve psikolojik dayanıklılık. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(1): 542-548.

Werner, E. E., & Smith, R. S. (1992). *Overcoming the odds: High risk children from birth to adulthood*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

İncel Hareketinin Kırılğan Narsisizm, Reddedilme Duyarlılığı ve Öfke Çerçevesinde Değerlendirilmesi¹

DOÇ. DR. HAYDEH FARAJİ

İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye
haydehfaraji@aydin.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5306-6546

EZGİ ÇIVGIN

ezgicivgin@gmail.com
ORCID ID: 0009-0008-5462-8764

Özet

İncel (Involuntary Celibate) fenomeni, Kuzey Amerika'daki toplu katliam faillerinin çevrimiçi incel topluluklarıyla bağlantılarının ortaya çıkmasıyla son yıllarda medyanın ilgisini çekmiştir. Kendini incel olarak tanımlayan bireylerin temel şikâyeti, romantik ve cinsel ilişkiye sahip olmak istemek ancak bunu elde edememektir. Bu bireylerin neredeyse tamamı erkeklerden oluşmakta olup, incel forumlarındaki tartışmalar genellikle cinsiyetçi, kadın düşmanı ve anti-feminist duygularla karakterize edilir. Bu çalışmanın temel amacı, mevcut incel literatürünü sistematik bir şekilde inceleyerek, incel ideolojisi ve eylemlerinin psikolojik arka planını klinik psikoloji çerçevesinde değerlendirmektir. Çalışma, mevcut kuramları ve kavramsal yaklaşımları sistematik olarak inceleyen bir derleme türü olan kuramsal literatür derleme yöntemiyle hazırlanmıştır. Konuyla ilgili erişilebilen tüm yayınlar (toplam 106 kaynak) taranmıştır. Değerlendirmeler, incel ideolojisinin ataerkil ve hegemonik erkeklik normları etrafında örgütlendiğini, kadınların cinsel bir metaya indirildiğini ve cinsel özerkliğinin gayrimeşru kabul edildiğini göstermektedir. İncel topluluğu, özellikle Elliot Rodger'ın eylemlerinden sonra şiddeti intikam alma, erkekliği güçlendirme ve siyasi değişim yaratma aracı olarak görmüştür. İncel bireylerin söylemleri ve eylemleri, kırılğan narsisistik özellikler taşıdıklarını düşündürmektedir. Kırılğan

---

Makalenin geliş tarihi: 20.07.2025 - Makalenin kabul tarihi: 30.10.2025

DOI: 10.17932/IAU.AIT.2015.012/ait_v011i2003

narsisizm, büyülenmeci fantezilerin yanı sıra umutsuzluk, utanç ve boşluk duygularıyla karakterizedir. Bu bireyler, reddedilmeye karşı aşırı hassas (reddedilme duyarlılığı) olup, cinsel reddedilme algısı ile birleşen bu kırılganlık, benliğin zedelenen imajını maskeleyerek ve korumak amacıyla reaktif öfke ve şiddet eylemlerine yol açabilmektedir. Bu bulgular, incel hareketinin yıkıcı sonuçlarının bireysel yatkınlıklar (kırılgan narsisizm ve reddedilme duyarlılığı) ve toplumsal altyapıların birleşimiyle ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İncel, Kırılgan Narsisizm, Reddedilme Duyarlılığı, Öfke, Hegemonik Erkeklik, Kadın Düşmanlığı

Evaluation of the Incel Movement Within the Framework of Vulnerable Narcissism, Rejection Sensitivity and Anger

Abstract

The Incel (Involuntary Celibate) phenomenon has drawn significant media attention in recent years following the revelation of links between perpetrators of mass killings in North America and online incel communities. The core complaint of individuals identifying as incel is the desire for romantic and sexual relationships coupled with the inability to obtain them. Almost all individuals identifying as incels are men, and discussions within incel forums are typically characterized by sexist, misogynistic, and anti-feminist sentiments. The primary aim of this study is to systematically review the existing incel literature and evaluate the psychological background of incel ideology and actions within the framework of clinical psychology. The study was prepared using the theoretical literature review method, systematically examining existing theories and conceptual approaches. A total of 106 accessible sources related to the subject were utilized. Evaluations indicate that incel ideology is organized around patriarchal and hegemonic masculinity norms, reducing women to sexual commodities, and deeming female sexual autonomy illegitimate. The incel community, especially following Elliot Rodger's actions, has embraced violence as a tool for revenge, empowering masculinity, and creating political change. The discourse and actions of incel individuals suggest they possess vulnerable narcissistic traits. Vulnerable narcissism is

characterized by feelings of hopelessness, shame, and emptiness alongside grandiose fantasies. These individuals are highly sensitive to rejection (rejection sensitivity). This vulnerability, combined with the perception of sexual rejection, can trigger reactive anger and violence utilized to mask and protect a damaged self-image. These findings highlight that the destructive outcomes of the incel movement must be addressed through the interplay of individual predispositions (vulnerable narcissism and rejection sensitivity) and societal underpinnings.

Keywords: *Incel, Vulnerable Narcissism, Rejection Sensitivity, Anger, Hegemonic Masculinity, Misogyny.*

GİRİŞ

İncel fenomeni, Kuzey Amerika'daki toplu katliamların bazı faillerinin çevrimiçi incel topluluğuyla bağlantıları olduğunun ortaya çıkmasıyla son yıllarda medyanın ilgisini çekmiştir (Srinivasan, 2018). İncel kelimesi 'Involuntary Celibate' (istemsiz bekar) kelimelerinin kısaltılmış hali olup kendini incel olarak tanımlayan bireylerin temel şikayeti romantik ve cinsel ilişkiye sahip olmak istemek ancak bunu elde edememektir. Kendini bu şekilde tanımlayan bireylerin neredeyse hepsi erkeklerden oluşmaktadır (Jaki vd., 2019). Kendini incel olarak tanımlayan bireylerin pek çoğu şiddet içeren davranışlara yönelme de de Incel forumlarındaki ve web sitelerindeki tartışmalar genellikle cinsiyetçi, kadın düşmanı ve anti-feminist duygularla karakterize edilir (Speckhard vd., 2021).

Erkeğin daha üstün görülüp kadının cinsel bir metaya indirgenmesi süreci bireysel bir takım kişilik yatkınlıklarının toplumsal altyapılarla birleşmesinden doğmaktadır. Bu toplumsal yatkınlıkları oluşturan alt yapıları başında ataerkilliği ve hegemonik erkeklığı savunan toplumsal yapı, bu yapının toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde kültür içinde öğrenme süreçleriyle iletilmesidir. Ataerkil sistem, erkeklığı güç, akıl ve otoriteyle; kadınlığı ise duygusallık, itaat ve edilgenlikle özdeşleştirerek cinsiyetler arası hiyerarşik bir düzen oluşturur. Bu hiyerarşi, erkeklerin kamusal alanda baskın, kadınların ise özel alanda bağımlı konumda kalmasını doğal ve kaçınılmaz bir durum gibi sunar (Walby, 1990). Connell (1995), toplumların "ideal erkek" olarak tanımladığı güçlü, bağımsız ve otoriter erkeklik modelinin, erkek egemenliğini sürekli olarak yeniden ürettiğini vurgular. Bu model yalnızca kadınlar üzerinde değil, farklı erkeklik

biçimleri üzerinde de baskı kurarak erkekliği tek bir üstünlük standardına indirir. Böylece hem kadınlar hem de “hegemonik erkeklik” dışında kalan erkekler toplumsal olarak ikincil konuma itilir. Toplumsal cinsiyet rolleri kuramına göre, bireyler çocukluktan itibaren toplumun kadın ve erkek için uygun gördüğü davranış biçimlerini gözlemleyerek içselleştirirler. Erkeklik; güç, bağımsızlık ve rasyonaliteyle, kadınlık ise duygusallık, itaatkârlık ve bakım rolleriyle özdeşleştirilir. Böylece kadınların ikincil, erkeklerin ise üstün bir konumda olması “doğal” bir gerçeklik olarak kabul edilir (Eagly, 1987).

Erkeğin üstünlüğünü ve bu doğrultuda bazı ayrıcalıklara sahip olması gerektiğini savunma eğilimi, kişisel özelliklerle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda narsisizm, bireyin kendini ve kendisine benzeyenleri üstün ve ayrıcalığa tabi olarak görmesi ile karakterizedir. Narsisistik bireyler, toplumsal hiyerarşilerde kendilerini üstün konumda görmeye eğilimlidir ve bu özellik, bireyleri erkek egemenliği ideolojilerini desteklemeye yöneltir (Baumeister ve Vohs, 2001; Twenge ve Campbell, 2009). Bu doğrultuda erkeğin üstünlüğünü ve bu doğrultuda bir takım ayrıcalıklara sahip olması gerekliliğini savunmaya yönelik kişisel yatınlıkların başında narsisizmin geldiği görülmekte olup milenyumun başlangıcından bu yana bir kişilik özelliği olarak narsisizm ilgi çekmektedir (Miller vd., 2021). Narsisizmin öfke ve şiddet eylemleri ile ilişkisi, dikkat çekmesine yol açan faktörlerin başında gelmektedir (Bryce vd., 2023). Narsisistik kırılğanlık, altta yatan büyükenmeci fantezilerle birlikte umutsuzluk, boşluk ve utanç duygularıyla karakterizedir (Weiss ve Miller, 2018). Kırılğan narsisizmin artışıyla birlikte bireyler reddedilmeye daha duyarlı ve öfke patlamaları sergilemeye daha yatın hale gelmektedir (Miller vd., 2018; Czarna vd., 2021; Bryce vd., 2023). Reddedilme duyarlılığındaki artış ise özel olarak tepkisel öfkeyi ve öfke patlamalarını arttırmaktadır (Poggi vd., 2019; Bodecka vd., 2021; Czajkowska-Lukasiewicz vd., 2025).

Kohut'un narsisistik öfke hakkındaki teorisine (1972) göre narsisistik öfke, saldırganlığın öfke, güvensizlik ve utançla, ezilmiş büyükenmeci iç çekirdeği savunduğu, öfke ve yıkımla karışık farklı bir saldırganlık türüdür (Krizan ve Johar, 2015). Bu öfke genellikle benliğe yönelik, başta reddedilme algısı olmak üzere, bir tehdit algısı tarafından tetiklenir (Czarna vd., 2021; Kjærvek ve Bushman, 2021; Bryce vd., 2023). İncel topluluğunun ideolojisine ve öfke dolu saldırgan eylemlerine bakıldığında kendini incel olarak tanımlayan bireylerin kırılğan narsisistik özellikleri, cinsel olarak

reddedildikleri algıları ile birleştiğinde benliğin büyülenmeci çekirdeğini korumak üzere öfke ve şiddete başvurduklarını düşündürmektedir. Bu doğrultuda mevcut çalışmanın amacı incel ideolojisi ve eylemlerinin psikolojik geri planının anlaşılabilmesi adına mevcut incel literatürünün sistematik bir incelemesini yapmak ve ilgili literatürü klinik psikoloji çerçevesinde değerlendirmektir.

Sosyal medyanın çevrimiçi arkadaşlıklar ve topluluklar kurulması gibi olumlu etkileri olmakla birlikte zaman zaman bu olumlu başlayan bu bir araya gelişler farklı yollara sapabilmekte ve İncel Topluluğu söz konusu olduğunda olduğu gibi hem topluluk/arkadaşlık üyelerini hem de toplumu tehdit eden bir nitelik kazanabilmektedir (Allen vd., 2014; Allcott ve Gentzkow, 2017).

YÖNTEM

Bu çalışma belirli bir olguyu, kavramı veya araştırma problemini anlamak, açıklamak ya da yeni bir kavramsal çerçeve geliştirmek amacıyla mevcut kuramları, modelleri ve kavramsal yaklaşımları sistematik biçimde inceleyen bir derleme türü olan kuramsal literatür derleme yöntemi ile hazırlanmıştır (Grant ve Booth, 2009). İncel hareketinin psikolojik değerlendirmesini yapmak amaçlanmış olup bu doğrultuda konuya dair erişilebilen tüm yayınlar taranmıştır. Yayınların taranması için Scopus, Pubmed, Google Scholar veri tabanlarından ve konuya dair haberlere ulaşmak adına Google arama motorundan faydalanılmıştır. Çalışmaya konuyla Türkçe veya İngilizce dillerinde olan konu ile ilişkili ve tam metnine erişilebilen metinler dahil edilmiş olup bu doğrultuda 62 makale, 16 kitap, 6 kitap bölümü, 3 tez (2 yüksek lisans ve 1 lisans tezi) ve 19 internet kaynağı olmak üzere toplam 106 kaynaktan faydalanılmıştır.

İncel Topluluğu'nun Ortaya Çıkışı

İncel'in geliştiği çevrimiçi alanların erkekler tarafından yönetilmesine karşın orijinal çevrimiçi incel alanının 'kurucusu' bir kadındır (Taylor, 2018). İncel'in ilk ortaya çıkışı 1997 yılında Kanada'nın Carleton Üniversitesi'ndeki genç bir kadın lisans öğrencisi tarafından oluşturulan ve kendi adını taşıyan "Alana'nın İstemsiz Bekarlık Projesi" adını verdiği bir web sitesidir. Alana o dönemlerde kendisi gibi öğrenci olan bir arkadaşıyla yaptığı sohbetinde, arkadaşının "beceriksizce hiç kimse ile çıkmadığını" ifade etmesi üzerine konuya ilgi duymaya başlamıştır. Biraz akademik literatür taraması yaptığında bu gibi insanlarla alakalı

hiçbir çalışma bulamadığını düşünmekteyken Brian Gilmartin'in "Shyness and Love" kitabını fark etmiş, kitaptan aldığı ilham ile kişilerin yaşam deneyimlerini anlatmalarını sağlayacağı bir ortam hazırlayarak bu konuyu inceleyebileceği ve bu kişilere kendilerini ifade edebilecekleri bir alan sunarak yardımcı olabileceğini düşünmüştür (Alana, 2019).

"Alana'nın İstemsiz Bekarlık Projesi" adlı site, kuruluşunda bireylere cinsellik ve flört konusundaki hayal kırıklıklarını ifade etmeleri için bir çıkış yolu sunmayı ve romantik açıdan yabancılaşmış bireylere destek ve rehabilitasyon sağlamayı amaçlıyordu. Alana'nın kendi sözleriyle, "Yalnız olan ve çıkmaya nasıl başlayacağından gerçekten emin olmayan pek çok insan vardı. Bu sosyal becerilerden bir bakıma yoksunlardı ve ben de aynı durumu yaşadığım için buna büyük bir sempati duyuyordum" (Kassam, 2018). 1996'da, yirmili yaşlarının ortalarında, gördüğü psikoterapiden sonra ilk partneriyle ilişkiye başlayan Alana, kendisinin ergenlik sonrasında flört edebildiği için, kendi gibi olan kişilerin de flört etme becerisi kazanabileceği düşüncesiyle 1997'de "Alana'nın İstemsiz Bekarlık Projesi"ni oluşturmuştur (Hoffman vd., 2020). Siteyi, bazı Usenet haber grupları ve yerel bir gazete ilanıyla tanıtarak insanların projeye katılmalarını, Alana'ya hikayelerini göndermelerini sağlamıştır. İnsanların "İstemsiz Bekarlık" hakkında konuşmaları ve kurduğu sunucuda bir posta listesi oluşturması için birilerini bulup, kendilerini ifade etmelerini ve destek grupları oluşturmalarını hedeflemiştir. Başlangıçta bu sunucu, istemsizce bekarlık geçmişi olan kişilerin flört zorlukları hakkında bağlantı kurabildikleri uluslararası ilk ortam sunmaktadır. Alana'nın, kendileri istemelerine rağmen hiç cinsel deneyim yaşayamamış, hiç aşk ilişkisi içinde olmamış olan diğer insanların fikir ve deneyimlerini birbirleri ile paylaştığı bu site, kısa zamanda tanınmışlığa ulaşarak büyümüştür. Forumun bir süre sonra insanların çok fazla üzüntü ve istemeden yaşadıkları çaresizliklerini paylaştığı bir yer haline dönüşmesi, Alana'nın sunucuya gönderilen mesajları okumayarak forumu takip etmeyi bırakmasına sebep olmuştur (Alana, 2019).

"Alana'nın İstemsiz Bekarlık Projesi"ndeki değişim internetin hızlı ve denetlenemez gelişiminden de önemli ölçüde etkilenmiş ve bu doğrultuda değişime uğramıştır. İnternet yirmi birinci yüzyılın ilk yıllarında geliştikçe, kendi benzersiz kültürünü de geliştirmiş ve bu kültür, sonuç olarak incel forumlarına yansımaya başlamıştır. Görünürlük ve popülerlikteki artık internet platformlarının en büyük hedeflerinden biri ve diğer hedeflerine

giden yolun ilk basamağıdır. En popüler forum platformlarından ikisi olan 2003 yılında kurulan “4chan”ın ve 2005 yılında kurulan “Reddit”in, daha fazla görünürlük kazanmak amacıyla aşırılıkçı söylemleri teşvik etmeleri ile başlayan daha fazla görünürlük için radikalleşme furçasının etkisiyle İncel forumları da benzer şekilde aşırı uçlara kayabilen öfkeli duyguları benimsemeye başlamışlardır (Manavis, 2019).

2016 itibarıyla Reddit incel topluluğunun 40.000 kullanıcısı bulunmaktadır. Daha sonra 2017’de Reddit, web sitesinin şiddete teşvik konusundaki yasaklarını defalarca ihlal ettiği gerekçesiyle alt dizini yasaklanmasının üzerine R/incels’in r/braincels adı verilen daha terbiyeli, daha ağır şekilde denetlenen bir versiyonu daha sonra ortaya çıkmış, ancak o da Eylül 2019’da benzer sebeplerle yeniden yasaklanmıştır. Yeni site, katılımcı sayısının yüksekliğine rağmen orijinal sitenin yalnızca yarısı kadar kullanıcı çekmiştir. Günümüzde ise incel forumlarının Reddit ve 4chan’e yayıldığı, Discord gibi çevrimiçi topluluk oyun forumlarına taşındığı, Youtube gibi geniş bir kullanıcı kitlesine sahip platformlar ayrıca incels.co ve incels.net. gibi özel web sitelerinin de mevcut olduğu bilinmektedir (Hoffman vd., 2020;).

İncel Topluluğunun Şiddet Eylemleri

İnceller yalnızca erkektir ve incel ideolojisi tanımı gereği kadın karşıtıdır. Şiddet yanlısı inceller saldırılarında erkekleri de hedef almış olsalar da asıl hedefleri, kızgınlık ve hayal kırıklıklarının ana kaynağı olan kadınlardır. Erkeklerin kendilerini seksten mahrum bıraktığı ve doğaları gereği şeytani oldukları iddiasına üzerinden hareket eden kadın inceller bulunmamaktadır. Benzer şekilde gay ve lezbiyen inceller de yoktur (Cottee, 2020).

İncel grubuna ait olduğunu düşünen erkekler, kadınların hiçbir zaman kendileriyle birlikte olmayacaklarını, her zaman yakışıklı ve zengin erkeklerle birlikte olmak istediklerini inancındadırlar. İncel bireyler bekarlıklarının ve cinsellik yaşayamamalarının kadınların bu görünüşçü yaklaşımlarından kaynaklandığını iddia etmektedirler. İncel bireyler onları elde etmeyi hak ettikleri halde, kadınların, kendilerini onlardan esirgediğini düşünmekte, bu düşünce üzerinden, hakları olan cinsel yaşamı elde edebilmek için şiddet ve tecavüz gibi davranışlara yönelebilecekleri düşüncesini meşrulaştırmaktadırlar (Gökdoğan, 2020). İncel bireyler, kitlesel şiddeti şu dört ana amaca hizmet eden bir araç olarak görmektedir; daha fazla ilgi toplamak, intikam almak, erkekliği güçlendirmek ve siyasi değişim yaratmak (O’Donnell ve Shor 2022).

Bu fikirlerle hareket ederek düzenledikleri saldırılarla kamunun dikkatini çekmeyi başarmış olan hareketin ilk eylemi olan, 4 Ağustos 2009'da 48 yaşındaki George Sodini'nin Pitsburg Pennsylvania'da LA Fitness kulübünde üç kadını öldürüp dokuz kadına zarar vererek ardından da intihar etmesi, İncel'lerin kadınlar için büyük bir tehdit olabileceğini göstermiştir. Sodini'nin çantasında hiçbir kadınla tatile gitmemesinden, hiçbir hafta sonunu kadınlarla geçirmemesinden ve hiçbir kadınla yaşamadığından şikâyet ettiği yazan bir not bulunmuş, internette de kadınlara kin dolu söylemlerle dolu yazıları görülmüştür (CNN, 2009).

Mayıs 2014'te ise Elliot Rodger'ın Kaliforniya, Isla Vista'da altı kişiyi öldürmesi yetkililerin İncel kavramı üzerinde durmasına sağlamıştır. 22 yaşında olan Rodger, saldırının öncesinde kendine ait olan Youtube kanalında intikam alacağını içeren bir video yayımlamış, ayrıca saldırganın manifesto olarak da değerlendirilen 141 sayfalık "Benim Çarpık Dünyam: Elliot Rodger'ın Hikayesi" isimli raporunda kendisinin "tam bir centilmen" olduğunu ve kadınların ona "neden ilgi duymadığını anlamadığını" yazan ifadeler görülmüştür (Garvey, 2014). Bununla birlikte dikkat çeken noktalardan biri çevrimiçi incel platformlarında Rodger'dan 'Aziz Elliot' ya da 'Yüce Beyefendi' olarak bahsedildiği ve Isla Vista cinayetlerinin yıldönümünün 'Aziz Elliot Günü' olarak kutlandığının görülmesidir (Witt, 2020). İncel olarak adlandıran kişilerin Elliot'a sempati ve hayranlık duyduğu görülmektedir. Söz konusu kişiler Elliot'un vahşi eyleminin ardından saldırılar düzenlemeye başlayarak, Rodger'ın unutulmayacağını, anısının sonsuza dek yaşayacağını söylemişlerdir. Grup üyeleri Rodger'ın resimlerini topluluk forumlarında sıklıkla avatar olarak kullanmıştır ve yine Rodger'a bir saygı duruşu olarak belirli kelimeler içinde Rodger'ın baş harflerini büyük harfle yazdıkları görülmektedir (örn. 'hERoes' - Baele vd., 2019; Witt, 2020).

2014'te yaşanan bu olay, İncel saldırıları İncel hareketi için bir dönüm noktası haline gelmiştir. Elliot Rodger'ın 2014 manifestosu, İncel hareketini, tehlikeli bir ideoloji haline gelmiştir. Saldırı gününe "İntikam Günü" diyen Rodger, toplumun onu dışladığı ve hak ettiği sevgiyi ona vermediğini söyleyerek öç almaktan başka şansının kalmadığı "Tek istediğim kadınları sevmek ve karşılığında onlar tarafından sevilme. Tüm bunların gerçek kurbanı benim... İnsanlık beni bu kadar acı çekmeye mahkûm ederek önce beni yaraladı! ... Herkesi cezalandıracağım ve bu çok güzel olacak." sözleriyle belirtmektedir. Elliot vahşi eylemini "Mağazadan

çıktıklarında onları arabalarına kadar takip ettim ve üzerlerine kahvemi sıçrattım. Çocuk bana bağırdı ve korkuyla hızla kaçtı. ... Daha önce düşmanlarıma hiç karşılık vermemiştim ve bunu yaptığım için küçük bir kin dolu tatmin duygusu hissettim” sözleriyle aktarmaktadır (Duke, 2014). Rodger'ın çevrimiçi faaliyetleri, manifestosu ve diğer yollarla geçmişine ilişkin yapılan araştırmalar, yalnızlık, nefret, güvensizlik ve yoğun kadın düşmanlığı ile beslenen bir adamın portresini ortaya çıkarmaktadır (Allely ve Faccini, 2017; Manne, 2018; Vito vd., 2018).

Tarih Ekim 2015'e geldiğinde Chris Harper-Mercer, Rodger'dan esinlenerek Oregon'daki Umpqua Community College'da 10 kişiyi vurdu ve silahı kendine doğrulttu. Rodger gibi o da bir manifesto bırakarak şunları söyledi: “Ve işte buradayım, 26 yaşındayım, arkadaşım yok, işim yok, kız arkadaşım yok ve bakireyim. Uzun zaman önce toplumun benim gibi insanları bu tür şeylerden mahrum bırakmayı sevdiğini fark ettim. Seçkin insanlar... tanrıların yanında duran insanlar. [Elliot Rodger, Vester Flanagan, Columbine çocukları, Adam Lanza ve Seung Cho gibi... Tıpkı benim gibi bu insanların da hak ettikleri ve istedikleri her şeyi ellerinden aldılar. Kötü doğmuş olsak da, toplum bize iyi olmamız için hiçbir yol bırakmadı (Anderson, 2017).

23 Nisan 2018' de 25 yaşındaki Alek Minassian kullandığı minibüsünü, Kanada Toronto'da saatte 40 mil hızla bir insanların içine sürerek toplu yaralanmalara ve on kişinin ölümüne sebep olmuştur. O gün yapmış olduğu bu saldırıda Minassian sadece kadınlar hedeflemekteydi. Minassian'ın aynı gün yapıldığı bir gönderi, onu reddetmiş olan kadınlardan intikam istediği doğrultusunda planı yaptığı görülmüştür (Chavez, 2018). Söz konusu gönderide Minassian “*İncel İsyanı çoktan başladı!... ! Yüce Beyefendi Elliot Rodger'a selam olsun!*” demektedir (Winsor, 2018). Minassian insanları da kadınlara saldırmaya teşvik etmiştir. Şahsın, yapılan saldırıyı bir başarı olarak gören Incel örgütüne mensup olduğu ortaya çıkmıştır (Chavez 2018). Ancak Minassian'ın gerçekleştirdiği bu saldırı terör saldırısı kapsamına alınmamaktadır (BBC, 2020).

Şubat 2020'de, kimliği belirlenemeyen (reşit olmayan) on yedi yaşındaki bir erkek Toronto'da bir masaj salonuna girerek 24 yaşındaki Ashley Noell Arzaga'yı ölümcül şekilde bıçakladı ve iki masaj terapistini yaraladı. Başlangıçta birinci derece cinayetle suçlanan zanlıya yöneltilen suçlamalar, delillerin incel ideolojisine işaret etmesinin ardından terörizm suçlamasını

da kapsayacak şekilde artırıldı. Yetkililer, reşit olmayan bu faili İdeolojik Motivasyonlu Şiddet Yanlısı Aşırılıkçı (IMVE) olarak adlandırdı ve bu dava, incel saldırısının terörizm olarak ele alındığı ilk iddianame oldu (Cecco, 2020). Bu olayı bir terör eylemi olarak değerlendirilerek, Kanada, kendini İncel olarak tanımlanan bir saldırganı terörist olarak yargılayan ilk ülke olmaktadır (Godin, 2020).

Alana yaşananlar hakkındaki düşüncelerini “Eski projemin genel halk tarafından yanlış anlaşılmasının yanı sıra hareket içindeki erkekler tarafından korkunç bir şekilde çarpıtılması beni derinden hayal kırıklığına uğrattı. Asıl amacım, yalnız bakirelere daha fazla saygı ve destek almaktı, ancak insanlar tüm yalnız bakirelere karşı daha da az hoşgörülü hale geldi çünkü bazılarının iğrenç kadın düşmanı tavırları var ve birkaçı cinayet işledi. Proje başarısızlıkla sonuçlanmıştır” şeklinde açıklamaktadır (Alana, 2019).

Bununla birlikte incellerin homojen bir grup olmadığını vurgulamak çok önemlidir; tüm inceller şiddetli bir şekilde kadın düşmanı değildir - bazıları sadece yalnız olabilir ve kadın düşmanı olmayabilir. İncel topluluğunun ilk üyelerinden biri olan ReformedIncel adlı kullanıcı, çok sayıda medya röportajı vermiş ve hareketin internet forumları ve web sitelerindeki evriminin kısa bir tarihini kaleme almıştır. ReformedIncel, birçok incelin Marc Lépine ve George Sodini ya da Elliot Rodger gibi kadın düşmanı katillerin övülmesine karşı olduğu konusunda ısrarcıdır (Squirrell, 2018); Zack Beauchamp ile yaptığı bir röportajda ReformedIncel, Elliot Rodger'in “orijinal incel topluluğunu mahvettiğini” iddia etmiştir (Beauchamp, 2019, 47).

İncel Topluluğunun İdeolojisi

Bir kadın bir erkeği reddetmekten ölesiye korkmalıdır ... ne zaman bir erkek reddedilse kadını korkutmalıdır ... akıl sağlığını kaybetmiş ve kadını öldürmeye hazırmış gibi görünmelidir. - Crustacious, Incels.me kullanıcısı (akt. Witt, 2020)

Başta Rodger ve Minassian'a ve sonra da onların ideolojilerine savunan incel bireylere göre kadınlar erkeklere cinsellik sunmak için var olan nesnelere (Tolentino, 2018). Bu doğrultuda İncel Hareketi'nin savunucusu olan bireylerin ataerkil bakış açısı ve hegemonik erkeklik ideolojisi etrafında örgütlendikleri düşünülmektedir. Hegemonik erkeklik, erkeğin

toplumdaki üstünlüğünü besleyen, ataerkilliği merkezine alan, gücün erkeklerde bulunması gerekliliğini idealize eden bir kavramdır. Bireylerin idealize ettikleri erkeklik imgesi, toplumsal olarak “gerçek erkek” olarak kabul edilen özellikleri yansıtır; güç, bağımsızlık, kontrol ve duygusal sertlik gibi normlar bu imgenin temel bileşenleridir (Connell, 2005). Nagle (2016) tarafından vurgulandığı gibi, bazı erkekler, kendi ideal erkeklik anlayışlarına ulaşabilmek için bu hegemonik erkeklik normlarının yeniden canlanması ve güçlendirilmesi gerektiğine inanırlar. Bu, sadece bireysel bir tutum değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet hiyerarşisini sürdüren bir ideolojik mekanizmadır. Başka bir deyişle, erkekler kendi üstünlük ve ayrıcalıklarını pekiştirmek için toplumsal olarak en baskın erkeklik biçimlerini benimsemeye ve yeniden üretmeye yönelirler. Bu durum, hegemonik erkekliğin toplumsal normlar ve kültürel değerler aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini ve erkekler arasında güç hiyerarşilerinin devam ettiğini gösterir.

İncel anlatıları, kadınlara yönelik taciz, tecavüz, kaba kuvvet ve cinayeti teşvik etmektedir. Olmasını istedikleri toplumsal yapıyı elde edebilmek için mizojin ve kinci paylaşımlar yapmaktadırlar. Kadınların erkekler için sadece cinsel bir nesneden ibaret varlıklar olduğunu belirterek, kadınların günümüz değer kazanan toplumsal algılanışlarından rahatsız olan İncel’ler, bu mizojinist fikirlerine rağmen kadınların sevgisini hak ettiklerini düşünmekteler. İncel’lerin kadınların onları reddettikleri algısı nedeniyle, onlara kin duyan, bu tür kötücül düşüncelerine rağmen aynı zamanda kadınların sevgisini hak ettikleri fikrine sahipler. Problemlerinin ancak geleneksel evlenme ve aile anlayışını tekrar kazanılarak giderileceğine inanmaktadırlar. Bu düşüncelerini evrim teorisi ve psikoloji alanında yapılmış çalışmaları kendi fikirlerine uyacak biçimde yorumlayarak ispatlama çabasıdadırlar (Ging, 2019; Lindsay, 2020).

İncel Topluluğu, kadınların İncel bireylerle cinsel-romantik ilişki kurmak istemediklerini inanan ve bunu bir haksızlık ve hadsizlik olarak nitelendirerek devamlı dile getiren bir gruptur (Ging, 2019). Fakat kadınların cinsel özerkliğinin gayri meşru olduğunu iddia ederek erkeklerle (sözde) cinsellik sunulmayışını adaletsizlik olarak görmekteler. Hareket, cinsel şiddet uygulayan erkekleri mazur görmekte ve kendi “mağduriyetlerinden” kadınları sorumlu tutmaktadırlar. İncel’ler, feminizm kavramından nefret ederek günümüzde erkeklerin kadınlarla eşit haklara sahip olunmasının ve ataerkil zihniyetin kayboluşunun temel problem olduğu ve bu doğrultuda

tüm sorunların feminizm akımından kaynaklandığını düşünmektedir. Kadınların kendi bedenleri üzerinde hak ve söz sahibi olmalarının, geleneksel aile kurumunun dönüşmesine ve tek eşlilik üzerine kurulu toplum hayatının bozulmasına sebep olduğunu ve tüm bunların kökeninde feminizmin yer aldığını belirterek, feminizme yönelik nefretlerini dile getirmektedirler (Ging, 2019; Jones, 2020; Zimmerman, 2018). İncel’lerin, internet ağları, sosyal medya platformları üzerinden bağlantı kurarak kendilerine ilham kaynakları bulmak, kadın düşmanı fikirleri paylaşmak ve ötekileri kadınlara şiddet içeren davranışlarda bulunmaya teşvik etmek için teknolojiyi başarıyla kullandıkları görülmektedir.

Bir kişinin insanı görünümüyle yargılaması ve bir ilişki kurulacaksa görüntüye öncelik verilmesi davranışına lookizm denmektedir. İncel bireyler fiziksel çekiciliğe sahip olmadıklarını düşünmekte ve ilişkilerde dış görünüşün sahip olduğunu düşündükleri önemi kendilerine yapılan bir haksızlık olarak görmekteler (Spiegel, 2023). Sosyal medya ve diğer yayın organlarının lookizme hizmet ettiğini öne sürmektedirler. Bu mecralardaki kadınların “genetik açıdan üstün, zengin ve yakışıklı” erkeklere karşı ilgi duyduklarını ve İncel’lerin bu özelliklerden yoksun oldukları için kadınlarla sağlıklı iletişim kuramadıklarını düşünmektedirler (Temelli, 2022).

Hipergami, kadınların olası ilişki seçeneklerinin içinden en çok istenen/ uygun kişiyle evlenme ya da o kişiyi seçme dürtüsü düşüncesinin adıdır (Waśniewska, 2020). İncel bireyler, kadınların hipergamik olduklarını iddia etmektedirler. İnceller; kadınların hipergamik olduklarını, günümüzde her şeyin görsellik üzerinden ilerlediğini, insanların halo etkisi altında kalarak birbirlerini ilk gördüklerinde tanımayı istemek yerine görünüşleri üzerinden hızlı yargılara vararak birbirlerini tercih ettiklerini söyleyerek fikirlerini desteklemektedirler. Geleneksel evlilik dönemlerinde kadınların “evde kalma korkusu” içinde yaşadıklarını söyleyerek geçmiş dönemlerdeki bu görücü usulü evliliklerde seçen tarafın erkekler olduğunu, günümüzde ise kadınların feminizmle ellerine verilen haklarla (bastırılmış doğalarının açığa çıkması, iş hayatına atılarak para ve statü elde edebilmeleri) seçen tarafa geçtiğini dile getirmektedirler (Ging, 2019; Lindsay, 2020). Feminizmin getirdiği, kadınların cinsel seçim üzerindeki “gücünden” dolayı feminizm fikrine ve bu düşüncede olan insanlara nefret duymaktadırlar (Baele, Brace ve Coan, IJSHS, 2019, 2022; Jones, 2020).

İncel Terminolojisi

İncel ideolojisi, ırka ve fiziksel özellikleri odak noktalarına oturtmaktadır. İncel topluluğu, kendilerini ve diğer insanları ifadelendirdikleri topluluklarına özgü kavramlara sahip olup insanları farklı sosyal kategorilerle adlandırmaktadır (Baele vd., 2019; Beauchamp, 2019). Bu kavramların başlıcaları; redpilled, blackpilled, bluepilled, normies, chad, Corona-chan, stacy, betafag, femaoid, cuck, fattot, looksmaxxing, gymcel ve volcel'dir.

Dünya iyiler ve kötüler olarak ikiye bölünürken iyi grubu temsil eden inceller kendi içinde iki alt türe ayrılmaktadır:

-*Redpilled*, dünyanın kendilerine düşman olduğunun farkında olan ama henüz acınası kaderleriyle uzlaşmamış olanlar incelleri niteleyen bir sınıftır (Hoffman vd., 2020).

-*Blackpilled* dünyanın kendilerine düşman olduğunun farkında olmakla kalmayıp bunu ve acınası kaderlerinin kaçınılmazlığını kabul edenler için kullanılır (Hoffman vd., 2020). Blackpilled grubu, dünyayı olduğu gibi, yanılısamalar ya da hüsnükuruntu çarpıtmaları olmaksızın gördüğünü ilan eden bir tür öncü grup olarak inceller arasında elit statülü bir grup oluşturmaktadır (Baele vd., 2021).

“Black Pill” felsefesi, her şeyin görünüşten ibaret olduğu ve insanların seçimlerinin hepsinin bu fikirle ilişkilendirildiği “siyah hap” düşüncesidir. Aşk, sevgi, sadakat gibi kavramları reddeden “black pill” felsefesini savunan İnceller, her şeyin biyoloji üzerine kurulmuş bir dünyada yaşandığı ve bu hayatta menfaat ilişkisinin geçerli olduğu fikrini savunmaktadırlar. Spor yaparak ve estetik ameliyat olarak kendi görünümünü iyileştirip, Chad görünümüne ulaşarak etkileyecekleri kadınlardan daha önce onları elde edemediği için intikam almak isteğine sahip olabilmektedirler. İnceller kadınlarla olan ilişkilerin temelini biyolojik etkenlerden kaynaklandığı fikrindedirler. “Black pill” felsefesi, popülasyonun %80’inin tepedeki %20’yi elde etme durumunun “fenotip”e bağlı olduğunu düşünmektedir. Onlar için biyolojik faktörler hariç diğer her şey önemsiz olmaktadır (Waśniewska, 2020).

İncel topluluğu dışındaki insanlar için kullandıkları sıfatlar ise aşağıdaki gibidir:

-*Bluepilled*, cinsel çekiciliğin genetik faktörler ve evrimsel özelliklerden kaynaklandığı bilgisini görmezden gelmekte veya kasıtlı olarak düşüncesini saklayıp kabul etmeyenler ve toplumun çoğunluğunu oluşturan kişilerdir (Waśniewska, 2020).

-*Normies*, genellikle en kalabalık grup olan ortalama görünümlü insanları temsil eder ve çekici olmayan inceller bu sosyal hiyerarşinin en altında yer alır (Bloom, 2022).

-*Chad* sözcüğüyle tanımladıkları bu kişiler, dış görünüşü en iyi olan erkeklerdir. Uzun boylu, kaslı, çenesi kemikli, etkileyici gözlere ve bakışlara sahip olan; kısaca yakışıklı olarak tanımlanan erkekler bu kelime ile ifade edilmektedir. İncel düşüncesine göre tüm kadınlar, chadlerle birlikte olmak istemektedir. Chadler “Alfa erkek” olup iyi genlere sahiptir ve baştan çıkarma oyunlarını çok iyi bildiklerinden karşı cinsi kolaylıkla etki alanlarına alan erkekler olarak düşünölmektedir ve “Pick up Artist” olarak adlandırılmaktadır. Beauchamp (2019), incellerin genellikle Chad’i beyaz erkekleri için; Tyrone, siyah erkekler için; Chang, Doğu Asyalı erkekler için; Chadpreet, Güney Asyalı erkekler için ve Chaddam, Arap erkekler için kullanılmaktadır (Baele vd., 2019; Jaki vd., 2019). Cinsel açıdan başarılı olan chadler aptal ve iğrenç olarak görölmektedir (Baele vd., 2021).

-Koronavirüse *Corona-chan*, "taç" (chan Japonca'da bir takma addır) demekteler. Virüsün çekici erkekleri yok ederek kadınların onları tanımları için daha fazla şans vereceğini ummaktadırlar.

-*Brad*, görece daha çekici erkekleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Buna karşılık cinsel birliktelik kurmaya engel olan özelliklere sahip kişiler “beta” olarak tanımlanmaktadır. (Waśniewska, 2020; Zimmerman, 2018).

-*Stacy*, Chad'ın kadın versiyonunu tanımlamaktadır. Stacy, İncel skalasında en yüksek puanlı kadınlara söylenir. Bu kadınlar çok güzel olur, hayatlarını hiç çalışmadan lüks içinde yaşayarak geçirirler ve sadece Chad erkeklerle birlikte olmaktadır (Baele vd., 2019; Jaki vd., 2019).

-*Backy*; Stacy'nin aksine bakımsız, ucuz ve özensiz giyinen, kadınsı hatlara sahip olmayan kadınları ifade etmektedir. Düşüncelerine göre bu kişiler, Stacy türü kadınlarla rekabet içindedirler. Onlar da erkeklere karşı aynı oranda acımasız olmaktadır. Sadece Chad'larla birlikte olmaktadır veya olmaya çalışmaktadırlar (Baele vd., 2019; Jaki vd., 2019).

-İnceller, kişisel reddedilme deneyimlerine karşı duygusal tepkilerini paylaşıırken, *betafag* gibi kendini küçümseyen etiketleri benimser. Betafag toplumsal rollere göre daha az dominant olan, daha az liderlik özelliği gösterebilen, duygusal ve empatik davranışlar sergileyen dolayısıyla ataerkil ve hegemonik erkeklik görüşüne göre daha az erkeklik özelliği taşıdığı iddia edilen erkekler için kullanılan homofobik bir terimdir (Ging, 2019).

-*Femoid*; “female” (dişi) ve “android” (robot) kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuş bu ifade, aşağılamak amaçlı kadın kelimesi yerine kullanılır (Chang, 2022).

- *Cuck* olarak adlandırdıkları kişileri hor görürler. Ne bir Chad ne de bir incel olan “Cuck” bir kadına tabi olan bir erkeği ifade eder. “Cuck” erkeksi olmaması ve zayıflığı üzerinden kınanmaktadır (Baele vd., 2021).

- *Faggot* tabi olma konumunu aktif olarak benimseyen ve kadınları olumlu bir ışık altında ve erkeklerle eşit olarak gören heteroseksüel bir erkektir. ‘Faggots’ kendi cinsiyetlerine ihanet eden kişiler olarak kınanır (Baele vd., 2021).

-*Looksmaxxing*, incel topluluklarında, bireylerin fiziksel çekiciliklerini artırmak amacıyla uyguladıkları bir dizi uygulamayı tanımlar. Bu uygulamalar, cilt bakımı, egzersiz, estetik cerrahi gibi yöntemleri içerebilir ve genellikle daha çekici bir görünüm elde etme amacını taşır (Sousbois, 2025).

-*Gymcel* fiziksel çekiciliğini artırmak amacıyla spor salonuna giden ancak romantik veya cinsel ilişki kuramayan erkekleri tanımlar. Bu terim, "gym" (spor salonu) ve "cel" (celibate / bekâr) kelimelerinin birleşiminden türetilmiştir. Gymcel'ler fiziksel zindelik gibi hipermaskülin ideallerin benimsenmesini, cinsel bir partner bulmanın yanı sıra hakimiyet kurmanın da merkezi bir parçası olarak görürler (Jaeger, 2023).

- "Voluntary celibate" (gönüllü bekâr) ifadesinin kısaltması olan *Volcel* ve çevrimiçi erkek odaklı topluluklarda kullanılan bir kavramdır. Özellikle incel (involuntary celibate) altkültüründe yeri olan bu kavram, romantik veya cinsel ilişkiden kendi isteğiyle uzak duran erkekleri tanımlar (Cuthberth, 2023). İncel'den farklı olarak, volcel erkekler büyük ölçüde Hıristiyan inançlarına veya sağlıksal ya dailişiksel nedenlerle cinsel aktiviteden

kaçınmayı tercih etmektedirler (). Kadınların incel olamayacağı, ancak yalnızca “volcel” (gönüllü bekarlar; incel topluluğunda ortaya çıkan bir terim) olabileceği sık sık iddia edilir, çünkü kadınlar isterse cinsel ilişkiye girebilecekleri pek çok erkek mevcuttur (Sharkey, 2022).

İncel akımında ortak olarak “kırmızı hap” felsefesi benimsenmektedir. Kırmızı hap cazibe ve sosyal hayat ile ilgili gerçekleri temsil etmekte, mavi hap ise fiziki görünüşün en önemli faktör olduğu düşüncesinin karşısında olan “yanlış” düşünceleri savunmayı temsil etmektedir (Romano, 2018). Kırmızı hap felsefesinin amacı, geleneksel cinsiyet rollerini toplumda yeniden canlandırarak hayal ettikleri erkekliğin yeniden oluşturulması ve geleneksel kadın erkek ilişkilerine tekrar dönülmesidir (Kelly, 2017).

Bazı bilim adamları, bu hareketin yükselen alternatif bir siyasi hareketin parçası olduğunu iddia etmektedirler. Bunun, dini kurumların kurumsal çıkarları ve medya ile iç içe geçmiş karmaşık bir olgu olduğunu söylemektedirler (Michelsen ve De Orellana 2019). İncel forumları Rodger’ı, "Aziz Elliot" veya "Yüce Beyefendi" olarak ifade etmekte ve saldırının yıldönümünü "Aziz Elliot Günü" olarak kutlamaktadırlar (Witt, 2020). İncel kültürüne, yalnızca erkeklik hareketi olarak bakmanın yeterli olmadığı; kültürel liberalizmi, hareket üyelerinin direnmek istediği hegemonik bir ideoloji olduğu belirtilmektedir.

Narsisizm, Reddedilme Duyarlılığı, Öfke, Şiddet ve İncel Topluluğu

“Bu dünyada çektiğim tüm acılar insanlığın, özellikle de kadınların elinden oldu... Tek istediğim uyum sağlamak ve mutlu bir hayat sürmekti... ama dışlandım ve reddedildim, yalnızlık ve önemsizlik içinde bir varoluşa katlanmak zorunda bırakıldım, çünkü insan türünün dişileri bendeki değeri görmekten acizdi.” - Rodger, 2014

Narsisizm belirli ölçülerde her bireyde olan ve hatta sağlıklı bir yaşam ve hayatta kalabilmek için olması gereken ancak belirli bir düzeyin üzerine çıktığı zaman yıkıcı hale gelebilen bir kişilik özelliğidir. Normal narsisizm, kişinin zevk almasını, başarılarından haz duymasını ve kendi duygularını paylaşmasını ve hayatını anlamlandırmasına yarayan bir yapıdır. Fromm'a (1982) göre, her insanın sahip olduğu normal narsisizm, kişinin başarabildiği şeylere aşırı bağlılık göstererek, uğraşları sonucunda elde ettiklerinden zevk almasıdır. Kernberg'in (1975/2012) ifadesiyle normal narsisizm “benliğin libidinal yatırımı”dır. Ayrıca Freud'a (1914/2006) göre, narsisizm kişinin kendi bedenine duyduğu erotik dürtülerdir.

Patolojik narsisizm, benmerkezciliğin en sömürücü şeklidir. Kişi kendi özelliklerini gözünde aşırı büyütür, başkalarının hayranlığına gereksinim duyar, kendini ön planda tutabilmek adına çevresindekilere empatiden yoksun, aşırı manipülatif ve acımasız bir tutum sergiler. Yüksek düzeyde narsisizm sergileyen bir kişi manevi olgunluk geliştirme becerisi gösterememektedir. Sevgi dolu bağlılık gibi manevi olgunluğun alt boyutlarını sergileyememeleri çevrelerinde olumsuz sonuçlar gösterdiğinden, narsistin gösterişçi tutumları ve her zaman hissettiği haklılık, sosyal yaşamında bulunan kişilere zarar vermektedir (Campbell, 2020).

Narsisistik kişilik bozukluğu yalnız kendini düşünen, kendine hayranlık duyan, herkesin sevgisini hak ettiğine inanan, üstünlük hissi taşıyan, empatiden yoksun, ben-merkezci, başarılı olduğu durumlarda abartılı bir gurur yaşayan, diğer insanları küçümseme eğilimleriyle karakterize bir kişilik bozukluğudur (Kernberg, 1975/2012). Narsisistik bireylerin büyülenmeci beklentiler içerisinde her yerde ve her zaman, her şekilde en iyisi olduklarını düşünmeleri, her zaman büyük hayal kırıklıkları ve incinmeler yaşamalarına neden olabilir. Narsisistik bireylerin duydukları övgüler ne kadar haz veriyorsa eleştirilmeleri o derece rahatsızlık olmalarına sebep olmaktadır (Kohut, 1977).

Narsisistik kişilik bozukluğu prevalansı bulunulan topluma göre değişebilmektedir. Narsisizmin en sık görüldüğü yaşların 20-29 arası olduğu ve epidemiyolojik incelemeler sonuçlarına bakıldığında bütün nüfus içindeki yaygınlığının klinik vaka yaygınlığından daha fazla olduğunu sergilemektedir (Torgersen, 2005). İncelemelerde narsisizmin klinik ortamlar %1-%17 (Ronningstam, 2009), yaşam boyu ise %6,2 oranında yaygınlık gösterdiği belirlenmiştir (Stinson ve ark., 2008). DSM-5'te bozukluğun genel popülasyondaki tahmini oranı %0 ile %6,2 arasında değişmektedir, klinik ortamlarda görülme sıklığı %2-16 oranında olduğu belirtilmektedir ve tanı konulan bireylerin %50-%75'i erkektir (APA, 2013).

Narsisistik kişilik örgütlenmesinin ana niteliği, genç yetişkinlikte çeşitli bağlamlarda oluşabilen, kendini beğenmişlik, beğenilme isteği ve özduyum eksikliğidir (Faraji ve Cohen, 2022). Narsisistik bozukluğu olan bireyler hayatlarının bir döneminde, birileri (muhtemelen ebeveyni) tarafından kim oldukları konusunda bir daha asla iyi hissedemeyecek

şekilde utandırılmışlardır. Kişi tam da kendi hakkında narsistik düşüncelere sahip olduğu, yıldız edasıyla davranışlar sergilediği ergenlik veya genç yetişkinlik döneminde “harika” bir zamanlamayla ağır bir aşağılama yaşamış olup bu bir “narsistik yaralama”ya yol açmaktadır (Lavender, 2014). Her yeni reddedilmenin, kendi yarattığı acının yanı sıra bu eski narsistik yaranın da kabuğunu kaldırması nedeniyle narsistik birey, özgüven ve hak sahibi olma imajı birileri tarafından zedelediğinde yüksek düzeyde öfke hissedebilmektedir. Yanlışları ile yüzleşmekten kaçınma eğilimi göstermekte ve ötekilerin yüzleştirmeye yönelik uyarıları narsistik bireyi öfkelendebilmektedir (DeYoung, 2015). Narsistik bireyin benliği, “kırılgan bir iyi üzerine kurulurken”, katlanmakta zorlandığı benliğindeki tüm kötü yanlarını karşısındakine akıtmaktadır (Kampe vd., 2021).

Narsisizmin kırılgan ve büyüklenmeci olmak üzere iki kutbu bulunmaktadır. Büyüklenmeci narsizm ile ilgili teşhircilik, kibir, hak görme, küstahlık, haset, dikkat çekme arzusu, aşırı talepkarlık, diğerlerinin ihtiyaçlarını yok sayma başlıca özelliklerdir (Wink, 1991). Kırılgan narsizm; savunuculuk, kaçınma, güvensizlik, eleştiriye hassasiyet ve başkalarını çekememe, aşırı duyarlılık, aşırı alçak gönüllülük, acı çektiğini düşünme, yüksek öfke ve düşmanlık ile karakterize olan bir alt narsizm türü olmaktadır. Kırılgan narsisizmin başlıca özelliklerinden birinin düşük benlik saygısı olmasına karşın bireylerin kendiliklerine dair, özellikle yakın ilişkilerde fark edilebilecek, “sessiz büyüklenmecilik” olarak tanımlanabilecek bir büyüklenmeci beklentileri bulunmaktadır (Gabbard, 1989; Wink, 1991; Miller vd.. 2011; Pincus vd.. 2009; Maciantowicz ve Zajenkowski, 2020). Sessiz büyüklenmecilik, büyüklenmeci fantezilerin daha içe dönük, kırılgan ve pasif yollarla ifade edildiği bir alt türdür. Birey üstünlük, özel olma veya takdir edilme ihtiyacını doğrudan göstermek yerine, gizli yollarla sürdürürken eleştirilme ve reddedilmeye yönelik artmış hassasiyet sergiler (Miller vd., 2011; Gu ve Hyun, 2021).

Kırılgan narsistik bireyler tipik biçimde düşük psikolojik sağlık düzeylerine sahiptir (Weiss ve Miller, 2018). Özellikle utanç duygusu kırılgan narsizmde oldukça belirgindir. Utanç deneyimi güçlü ve acı verici bir olumsuz öz-değerlendirmeyi içerdiğinden, kişiler acılarını kendilerinden uzaklaştırmak için başkalarını suçlamaya eğilimlidirler; böylece utanç başkalarına yönelik düşmanlığa yol açar (Freis vd., 2015). Narsistik öfke modeline, narsistik bireylerin, değersizlik algıları orantısız düzeyde öfkelerini körüklemekte ve onları misilleme olarak kaynağa

(ve genel olarak diğerlerine) saldırmaya iten utanç ve aşağılık duyguları yaratmaktadır (Krizan ve Johar, 2015). Kırılğan narsisistik bireyler eleştiri ve reddedilme konusunda oldukça hassas ve tepkisel olup içsel mağduriyet deneyimini ve buna eşlik eden reddedilme duygularını abartma eğilimindedirler (Besser ve Priel, 2010; Krizan ve Herlache, 2018; Sasso vd., 2021; Bryce vd., 2023; Bentley ve Treadway, 2024). Reddedilme duyarlılığı, kabul edilmediğini düşünmeye hazır olma ve reddedilmeye karşı aşırı tepki gösterme durumu olarak tanımlanmakta olup öfke ve şiddet davranışları ile ilişkilidir (Downey ve Feldman, 1996; Brown, James ve Taylor, 2010). Kırılğan narsisizm hem dış hem de iç odaklı öfke ile ilişkili olup kırılğan narsisizm öfke ilişkisi büyüklemececi narsisizmden bile daha belirgindir (Krizan ve Johar, 2015; Maciantowicz ve Zajenkowski, 2020). Saldırganlığa dönüşme potansiyeli yüksek olan narsisistik öfkenin üç bileşeni; kronik içsel öfke, düşmanlık ve utanç duyguları, kırılğan narsisistik bireylerde daha yüksektir (Krizan ve Johar, 2015; Hart vd., 2017; Miller vd., 2018). Amerika'da yaşanan okul katliamlarından ardından suçluların verdikleri ifadelerde vahşi eylemlerini reddedilme ile gerekçelendirmeleri ve bu kişilerin söylemlerinin Narsisistik Kişilik Envanterinde yer alan maddeler ile gösterdiği örtüşme bu eylemlerin sessiz büyüklemececiğin yüksek sesliye dönüşmüş hali olduğunu düşündürmektedir (akt. Twenge ve Campbell, 2003).

Kırılğan narsisizm soğukkanlı saldırganlığın karşıt kutbu olan reaktif/duygu yüklü/ sıcak-kanlı saldırganlık ile ilişkilidir. Bu sebeple bireyler tehdit atfı yaptıkları bir durumda öfke ve saldırganlık sergileyebilmektedirler (Besser ve Priel, 2010; Barry vd., 2015). Reddedilme ve reddedilmeden doğan utanç karşısında yaşanan öfke ötekinin suçlanmasıyla rasyonalize hale gelmekte ve saldırganlığa dönebilmekte olup bu durum şiddet eylemlerinde bulunan incel bireylerin manifesto ve söylemlerinde de açıkça görünür hale gelmektedir. Bu durum Kohut (1972) tarafından intikam ihtiyacı ve egoya yapılan bir saygısızlığı ortadan kaldırma dürtüsü olarak tanımlanmıştır. Rodger'ın (2014) pasajın başında yer alan söyleminde de görülebileceği gibi kırılğan narsisistik bireyler sahip oldukları ancak ortaya çıkartamadıkları (genellikle bunun için dış koşulları suçlarlar) bir üstünlük duygusuna sahiptir.

Benzer şekilde inceller de yeterince iyi tanımlanmamış "düşmanlardan" intikam alma fantezileri kurabilmekte, içinde buldukları zor ve kötü durumu göz ardı eden topluma karşı ya da onları reddeden kadınlar ya

da onlara zorbalık yapan erkekler gibi belirli bireylere karşı intikam alma arzusuyla motive olabilmektedirler (Jaki ve ark., 2019; Scaptura ve Boyle, 2019). Baele ve ark. (2019), bazı incellerin şiddeti gerçekten özgürleştirici bir intikam eylemi olarak gördüklerini bildirmiştir.

Myketiak'a (2016) göre Elliot Rodger'ın saldırısı onun kırılğan erkeklik duyguları sonucunda ortaya çıkmıştır. Rodger'ın (2014) manifestosunda erkeklik, cinsellik ve 'batı' toplumu ve kültürü tartışmalarına önemli bir yer ayırdığı görülmektedir. Rodger, kendisi beyaz olmamasına rağmen (Rodger İngiliz ve Çin kökenlidir) atletizmin (s. 69, 119), cinsel cesaretin/ erişimin (s. 47, 53, 56) ve beyazlığın (s. 84, 121) değerini vurgulayarak batılı hegemonik eril idealleri tekrar tekrar yüceltmıştır. Manifestosunun içeriğinin ortaya koyduğu üzere Roger kırılğan narsisizmi dolayısıyla ideal olan ve onu elde edemeyişine neden olan ile yoğun düzeyde ilgilidir. Henüz hiç cinsel deneyim yaşamamış olmayı 'küçük, zayıf ve hepsinden önemlisi değersiz' olma duygularıyla ilişkilendirerek kendini eleştirdiği ve kendi fiziksel zayıflığını defalarca vurguladığı görülmektedir (Vito vd, 2018, s. 93-94). Kırılğan narsisistik bireyler yüksek cezalandırıcılık sergileyebilmektedir (Parton ve Ent, 2018). Rodger'ın da manifestosunda kendinde algıladığı eksiklikleri ve cinsel deneyimsizliğini kendi dışındaki güçlere atfettiği, kendisini bedenlerinden mahrum bırakan, bunun yerine kendilerini 'en adi ve ahlaksız erkeklere sunan 'kötü' kadınlara, ve "onlar" yüzünden yaşamakta olduğu bu sıkıntılar nedeniyle onların cezalandırılması gerektiğini savunduğu görülmektedir (Rodger, 2014, s. 48).

Connell'ın Hegemonik Erkeklik Kuramı (1987), erkeklerin rekabet halindeki bir dizi hiyerarşiye tabi olduğu bir sosyal sistemdir. Bu hiyerarşik modelin tepesinde, kimliği ve sosyal konumu ayrıcalık kazandıran tüm niteliklerden (beyaz, üst sınıf, sağlam vücutlu, vb.) oluşan ideal bir erkek olan hegemonik eril özne yer alır; altında ise engellilik, eşcinsellik ve ırk (beyazlık ırkın yokluğudur) gibi nitelikler veya göstergeler taşıyan gruplar bulunur. Hegemonik erkeklik yapıları içinde öne çıkmak biyolojik kalıtımın bir sonucu değil, sosyal olarak inşa edilmiş ve dolayısıyla ulaşılabilir bir statüdür (Connell, 1987; Connell ve Messerschmidt, 2005). İdeal hegemonik öznenin sahip olduğu nitelikleri ve pratikleri karşılayamamak sadece sosyal sermaye kaybına değil, aynı zamanda başarısız bireylerin ikincil erkeklik konumuna düşmesine de yol açmaktadır (Messerschmidt, 2004). Bu noktada incel bireylerin söz konusu hiyerarşik model içinde üst sıralarda olmamanın getirdiği kayıplarla birlikte bir narsisistik

kırılganlık tablosu geliştirdikleri ya da var olan yatkınlıklarının derinleştiği düşünülmektedir. Cinsellik ve şiddet pratikleri, erkekliğin sosyal inşasında kritik öneme sahiptir. Her ikisi de bedenlerin sosyal sermayesi, erkekliğin kadınlık üzerindeki gücü ve bu bedenlerin hegemonik bir hiyerarşi içinde konumlandırılmasıyla yakından bağlantılıdır (Fish, 1980). İdeal hegemonik eril özne cinsel yetenek ve hüneri temsil eder ve diğer bedenler üzerinde şiddet uygulama kapasitesine sahiptir. Şiddet eril gücü elde etmenin, yürürlüğe koymanın veya göstermenin aktif bir aracıdır (Pascoe, 2007). İncel topluluğu söz konusu olduğunda cinsel pratikler üzerinden elde edilemeyen sosyal statünün yarattığı narsisistik kaybın şiddet üzerinden kompanse edilmeye çalışıldığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda cinsel yakınlıktan dışlandığı ve reddedildiği fikrine saplanan birey yaşadığı utanç ve değersizlik duygularını öfkeyle maskeleyerek ve şiddet eylemlerine başvurarak benlik imajına güç kazandırmaya çalışmaktadır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

İncel hareketi, narsisistik kırılganlık taşıdığı düşünülen bireylerde, reddedilme algısının, özellikle kadınlar tarafından cinsel anlamda reddedilme algısının bir çıktısı olarak değerlendirilebilecek, halihazırda hakaret, istismara teşvik ve cinayet gibi oldukça yıkıcı sonuçları olan bir topluluk hareketidir. İncel hareketinin yalnızca yıkıcı sonuçları değil, bir ideoloji olarak ortaya çıkışı dahi onu sosyal ve psikolojik çerçevede değerlendirilmesi gereken bir öneme kavuşturmuştur. Böylesi bir ideolojinin ortaya çıkışı bireysel ve toplumsal düzlemde ele alınması gereken bir takım sorunsallar olduğunu göstermekte ve ideolojinin yıkıcı sonuçlarının büyüklüğü, bu sorunsalların anlaşılması ve mümkün ölçüde giderilmesi zorunluluğunu doğurmaktadır. Hareketin özellikle sosyal medya üzerinden yaygınlaşması, kontrolsüzlüğünü arttıran bir faktör olarak değerlendirilmekte ve dış denetim ve düzenlemelere bağlılığı görece düşük olan bu platformların kullanıcılarının bireysel özelliklerinin önemini arttırmaktadır. Bu noktada incel ideolojisini oluşturan ve halihazırda savunan bireylerin olasılıkla kırılgan narsisistik özellikler ve reddedilme duyarlılığı taşıdıkları değerlendirmesi hem bu fenomenolojinin açıklanması adına hem de bu ideolojiden etkilenmeye daha yatkın olan bireylerin ve yatkınlaştırıcı bireysel özelliklerin belirlenmesini kolaylaştıracak olması adına önem taşımaktadır.

Marina Abramovich'in Rhythm 0 adlı performansında Marina, seyircilerin, masaya konulmuş olan malzemelerle kendisine istediklerini

yapabileceklerini söylemiştir. İnsanlar ilk etapta sevecen yaklaşmışlardır. Fakat Marina'nın tepkisiz kaldıklarının görünce onun canını acıtacak materyaller kullanmaya başlamışlardır. Bu durum bir süre sonra çok vahşi boyutlara giderek sonunda içi dolu olan silahı ona doğrultacak kadar ileriye gitmiştir. Psikoloji tarihine geçen bu performans insan kitlelerinin iyi niyetli konumlanış ve eylemlerle başlayan bir aradalıklarının nasıl vahşileşebileceğini sergilemesi adına önemlidir (Abramovic, 2020). İncel forumu da iyi bir amaçla başlamış olsa da günümüzde kadın düşmanlığı besleyen bir harekete evrilmiştir. Granovetter'in (1978) da dediği gibi bir kişi yaptığı hareketle öncü olabilmekte ve yeterince insana ulaşıldığında bu tür davranışlar domino etkisi yaratmaktadır.

İncel bireylerin söylemlerine bakıldığında kadınların onları reddetmesinin sebebinin kendi bedenlerinde farklılıklardan (reel ya da algılanan bir eksiklik ya da bir deformasyon olabilir) kaynaklandığına inandıkları görülmektedir. Beğenilmeyeceklerine inanan bu kişiler, insanların sadece birbirlerini görünüşüne göre değerlendirdiğini, kendilerindeki bulunan fiziksel eksiklikler nedeniyle hiçbir zaman ilgi görmeyeceklerini düşünmektedir. Erkekler iyi yürekli, cesur, yardımsever vb. özellikler taşısa da kadınların görünüşe takılarak kişilerdeki bütün iyi özellikleri göz ardı ettiklerini düşünmekte, görünüşe takılarak insan değerlendirmenin yanlış olduğunu ve bunun haksızlık olduğunu belirtmektedirler. Öte yandan, reddedilmenin mağduriyetini giderme motivasyonu ile şekillenen bu topluluğun zaman içinde oluşturdukları jargonla kendilerinin de birçok insanı görünüşlerine göre değerlendirmeye başladıkları görülmektedir.

İncel ve buna benzer topluluklar, anlayış ve aidiyet arayışıyla, umutsuzluk duygularından sıyrılabilme için çevrimiçi platformlara yönelmekte olabilirler. Harekete katılarak elde ettikleri anlayış ve aidiyet, black pill ideolojisini benimsemelerine yol açmış ve elde ettikleri bu mikro aidiyeti korumak adına zaten adaptasyonda güçlük çekmekte oldukları toplumla araları daha da açılmış olabilir. Bu durum da onları daha depresif, kendine ya da bir başkasına zarar verme ve intihara mailli hale getirmiş olabilir.

İncel ve benzeri hareketlerin üyelerinin; reddedilmeye olan hassasiyetleri ve içinde yaşadıkları öfkenin bu bireylerin zamanla içine kapanmalarına ve içinde buldukları durumun dışsallaştırarak bir dış düşman yaratmalarına neden olduğu söylenebilir. Çevrimiçi ortam onlara kendilerini rahat ve güvende hissetmelerini sağladığı için iletişimlerini

bu yolla sağlamaktadırlar. Ancak çevrimiçi platformların olumlu etkileri kadar olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Örneğin, Facebook'taki mülteci karşıtı duyarlılığın mültecilere karşı işlenen suçları öngördüğünü ve yerel bölgelerde Facebook ve internet kesintileri sırasında mültecilere karşı işlenen suçların azaldığını görülmüştür (Müller ve Schwarz, 2021).

İncel hareketi Türkiye'de de yaygınlaşmaktadır. Youtube, Twitter gibi sosyal medya platformları ve web sayfalarıyla İncel hareketi tanıtmaya çabası içindedirler. Bu akımın büyüme hızındaki artışın, özellikle internetteki sosyal etkileşimler ve internette karşılaştıkları bilgilerin geçerliliğini doğrulama ve eleştirel düşünebilme konularında daha zayıf olan çocuklar ve gençler adına ayrıca risk taşımakla birlikte genel itibarıyla çeşitli toplumsal sorunlara yol açma potansiyelinde olduğu görülmektedir. Bu noktada hem incel hareketi çerçevesinde hem de onun haricinde bir takım koruyucu önlemlerin alınmasının önem arz ettiği düşünülmektedir.

Küçük yaşlarda sosyal becerileri geliştirici etkinliklere katılımın artırılması çocukların sosyalleşme, kendini ifade etme yeteneklerini ve özgüvenlerini geliştirebilir. Bu da önleyici bir adım olabilir. Bununla birlikte içe çekilme eğilimi yüksek, arkadaş sayısı az ya da arkadaşı olmayan, kendini ifade etmekte güçlük çeken çocukların özellikle okul gibi sosyal bağlamlar içerisinde fark edilmesi mümkündür. Reddedilen ya da öyle hisseden bu çocukların olası zorbalığa uğrama durumlarının araştırılıp önlenmesi, sosyal becerilerinin desteklenmesi ve sosyal katılımlarının ve duygusal paylaşımlarının güvenilir çevrelerde artırılmasına yönelik müdahalelerin çocukları geriye kalan tek çare olarak sosyal medyadaki kontrolsüz gruplara sığınmaktan ve suça bulaşmaktan koruyabileceği düşünülmektedir. Çocuğa güvenilir bir ortam sunulup duygusal olarak erişilebildiğinde, bir aşırı telafi niteliğindeki gizil büyükleme fantezilerinin toplumla uyumlu ve erişilebilir kanallarla giderilmesi için de çocuğa rehberlik edilme şansı doğabilecektir. Ayrıca bu tarz oluşumlara dair güvenilir bilgi kaynaklarının oluşturulmasının hem çocuğu hem aileyi hem de toplumu yapacağı seçimlerde daha doğru karar verebilir hale getirecektir. Bununla birlikte çevrimiçi yayınlar, kanallar ve bağlantılar devlet tarafından denetlenerek olumsuz örnek oluşturabilecek yayın içeriklerine erişim kısıtlanması ya da engeli getirilebilir.

KAYNAKÇA

Abramovic, M. (2020). *Duvarlardan Geçmek* (ss. 89–93). İstanbul: Everest Yayınları.

Alana, (2019, October 8.). “My history with involuntary celibacy”. Love not anger (LNA) <https://www.lovenotanger.org/my-history-with-involuntary-celibacy/> (28.04.2024).

Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social media and fake news in the 2016 election. *Journal of Economic Perspectives*, 31(2): 211-236. <https://doi.org/10.1257/jep.31.2.211>

Allely, C. S., & Faccini, L. (2017). “Path to intended violence” model to understand mass violence in the case of Elliot Rodger. *Aggression and Violent Behavior*, 37: 201–209. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.09.005>(open in a new window)

Allen, K. A., Ryan, T., Gray, D. L., McInerney, D. M., & Waters, L. (2014). Social media use and social connectedness in adolescents: The positives and the potential pitfalls. *The Educational and Developmental Psychologist*, 31(1): 18-31. <https://doi.org/10.1017/edp.2014.2>

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.

Anderson, R. (2017, September 23). 'Here I am, 26, with no friends, no job, no girlfriend': Shooter's manifesto offers clues to 2015 Oregon college rampage. Los Angeles. Times. <https://www.latimes.com/nation/la-na-school-shootings-2017-story.html> (16.05.2025).

Baele, S. J., Brace, L., & Coan, T. G. (2021). From “Incel” to “Saint”: Analyzing the violent worldview behind the 2018 Toronto attack. *Terrorism and Political Violence*, 33(8): 1667-1691.

Baele, S., Brace, L., Coan, T., (2019). “Incel” to “Saint”: Analyzing the violent worldview behind the 2018 toronto attack. *terrorism and political violence*. <https://doi.org/10.1080/09546553.2019.1638256>.

Barry, C. T., Lofflin, D. C., & Doucette, H. (2015). Adolescent self-compassion: Associations with narcissism, self-esteem, aggression, and internalizing symptoms in at-risk males. *Personality and Individual Differences*, 77: 118–123. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.12.036>

Baumeister, R. F., & Vohs, K. D. (2001). Narcissism as addiction to esteem. *Psychological Inquiry*, 12(4), 206–210. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1204_1

BBC, (2020, May 20). Teenage boy charged in canada's first 'incel' terror case. BBC News. <https://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-52733060> (23.04.2024).

Beauchamp Z., (2019, April 23). Our incel problem. Vox. <https://www.vox.com/the-highlight/2019/4/16/18287446/incel-definition-reddit>. (23.04.2024).

Bentley, J. R., & Treadway, D. C. (2024). The victimized narcissist: Anger, hope, and self-construal. *Current Psychology*: 1-16. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-05717-y>

Besser, A., Priel B., (2010). Grandiose narcissism versus vulnerable narcissism in threatening situations: emotional reactions to achievement failure and interpersonal rejection. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29(8): 874-902. <https://doi.org/10.1521/jscp.2010.29.8.874>

Bloom, M. M. (2022). The first incel? The legacy of Marc Lépine. *The Journal of Intelligence, Conflict, and Warfare*, 5(1): 39-74.

Bodecka, M., Grala, K., Szymczak, K., Zajenkowska, A., Rajchert, J., Kostrzewska, D., & Lawrence, C. (2021). Relationship between trait anger and rejection sensitivity: the moderating role of the group (inmates and non-inmates). *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 32(6): 777-791.

Brown. J., James, K., Taylor, A., (2010). “Caught in the rejection–abuse cycle: Are we really treating perpetrators of domestic abuse effectively?”. *Journal of Family Therapy* 32: 280–307 <https://doi.org/10.1111/j.1467-6427.2010.00494.x>

Bryce, C. J., Skvarc, D. R., King, R. M., & Hyder, S. (2023). Don't set me off—grandiose and vulnerable dimensions of narcissism are associated with different forms of aggression: A multivariate regression analysis. *Current Psychology*, 42(12): 10177-10185. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02318-x>

Campbell, W. K., ve Green, J. D. (2008). Narcissism and interpersonal self-regulation. In J. V. Wood, A. Tesser, ve J. G. Holmes (Eds.), *The self and social relationships* (pp. 73–94). Psychology Press.

Cecco, L. (2020, May 19). Canada police say machete killing was ‘incel’ terror attack. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2020/may/19/toronto-attack-incel-terrorism-canada-police>. (16.05.2025).

Chang, W. (2022). The monstrous-feminine in the incel imagination: Investigating the representation of women as “femoids” on/r/Braincels. *Feminist Media Studies*, 22(2): 254-270. <https://doi.org/10.1080/14680777.2020.1804976>

Chavez, N., (April 25, 2018), “Toronto van Attack Suspect’s Facebook Post linked to anti-women ideology”. *CNN World*. <https://edition.cnn.com/2018/04/25/americas/toronto-van-attack/index.html>. (23.04.2024).

CNN, (2009). Police: Gym shooter ‘had a lot of hatred’ for women, society. *CNN News*. <https://edition.cnn.com/2009/CRIME/08/05/pennsylvania.gym.shooting/>. (23.04.2024).

Cohen, Z.P. ve Faraji, H. (2022). Narsisistik kişilik bozukluğu psikoterapisinde aktarım ve karşı aktarımın incelenmesi: Bir gözden geçirme, *Muhakeme Dergisi*, 5(2), 41-55. <https://doi.org/10.33817/muhakeme.1114022>

Connell, R. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. East Melbourne: Allen & Unwin. ISBN 9780041500868.

Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. University of California Press.

Connell, R. W. (2005), *Masculinities*, (2. baskı), Berkeley: University of California .

Connell, R., & Messerschmidt, J. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender and Society*, 19(6): 829–859. <https://doi.org/10.1177/0891243205278639>

Cottee, S. (2020). Incel (E) motives: Resentment, shame and revenge. *Studies in Conflict & Terrorism*, 44(2): 93-114. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2020.1822589>

Cuthbert, K. (2023, November). Neither ‘incel’ nor ‘volcel’: Relational accounts of UK women's sexual abstinence. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 101, p. 102835). Pergamon. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2023.102835>

Czajkowska-Łukasiewicz, K., Iwon, K., Zająkowska, A., & Smoleń, S. (2025). Exploring the links between rejection sensitivity, vulnerable

narcissism, and hostile attributions in inmates and non-incarcerated individuals. *Personality and Individual Differences*, 240: 113171. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2025.113171>

Czarna, A. Z., Zajenkowski, M., Maciantowicz, O., & Szymaniak, K. (2021). The relationship of narcissism with tendency to react with anger and hostility: The roles of neuroticism and emotion regulation ability. *Current Psychology*, 40: 5499-5514. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00504-6>

DeYoung, C. G. (2015). Cybernetic big five theory. *Journal of Research in Personality*, 56, 33–58. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2014.07.004>

Downey G, Feldman, S.I, (1996). Implications Of Rejection Sensitivity For Intimate Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70:1327-1343.

Duke, A., (May 27, 2014). “Timeline to 'Retribution': Isla vista attacks planned over years”. CNN US. <https://edition.cnn.com/2014/05/26/justice/california-elliott-rodger-timeline/>. (23.04.2024).

Eagly, A. H. (1987). *Sex Differences in Social Behavior: A Social Role Interpretation*. Lawrence Erlbaum Associates.

Fish, S. (1980). Interpreting the Valiorum (Chapter). In *Is there a text in this class?* Cambridge: Harvard University Press.

Freis, S. D., Brown, A. A., Carroll, P. J., & Arkin, R. M. (2015). Shame, rage, and unsuccessful motivated reasoning in vulnerable narcissism. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34, 877–895. <https://doi.org/10.1521/jscp.2015.34.10.877>

Freud, S., (2006). *Narsisizm üzerine ve scherber vakası*. (M. Atakay, Çev.). Metis Yayınları. (Orijinal basım yılı 1914).

Fromm E., (1982). *Sağlıklı Toplum*, (S.Yurdanur ve Z.Tanrısever, Çev.) İstanbul: Payel Yayınları.

Gabbard, G. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53: 527-532.

Garvey W. D., (2014). “Communication: The Essence of Science” https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=veid=3RijBQAAQBAJveoi=fndvepg=PP1vedq=Garvey,+2014veots=8HONQ59E6Qvesig=z58KXzKtSRV5IxPfk2a0KrS-0I8veredir_esc=y#v=onepageveq=Garvey%2C%20

2014vef=false

Ging, 2019, D. (2019). Alphas, betas, and incels: Theorizing the masculinities of the manosphere. *Men and Masculinities*, 22(4): 638-657. <https://doi.org/10.1177/1097184X17706401>

Godin, M., (May 20, 2020). “Canadian teen charged with terrorism over attack allegedly motivated by ‘incel movement’”. *TIME*. from <https://time.com/5839395/canada-teen-terrorism-incel-attack/>. (23.04.2024)

Gökdoğan, T., (2020, 9 Temmuz). ““İncel” Terörü: Alfa erkekler, zalim kadınlar ve istemsiz bekarlar”. 5 Harfliler. <https://www.5harfliler.com/incel-teroru-alfa-erkekler-zalim-kadinlar-ve-istemsiz-bekarlar/>. (23.04.2024).

Granovetter, M., (1978). Threshold models of collective behavior. *American Journal of Sociology*, 83(6): 1420-1443. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/epdf/10.1086/226707>

Grant, M. J., & Booth, A. (2009). A typology of reviews: An analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information & Libraries Journal*, 26(2): 91–108. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x>

Gu, R., & Hyun, J. (2021). The associations of covert narcissism, self-compassion, and shame-focused coping strategies with depression. *Personality and Individual Differences*, 178, 110882. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110882>

Hart, W., Adams, J. M., & Tortoriello, G. (2017). Narcissistic responses to provocation: An examination of the rage and threatened-egotism accounts. *Personality and Individual Differences*, 106: 152–156.

Hoffman, B., Ware, J., & Shapiro, E. (2020). Assessing the threat of incel violence. *Studies in Conflict & Terrorism*, 43(7): 565-587. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2020.1751459>

Jaeger, G. (2023). *Gymcels: Incels samtida utlöpare på sociala medier* [Lisans tezi, Lund Üniversitesi]. Lund Üniversitesi Yayınları. <https://lup.lub.lu.se/student-papers/record/9125702>

Jaki, S., De Smedt, T., Gw' o'zd' z, M., Panchal, R., Rossa, A., ve De Pauw, G. (2019). Online hatred of women in the Incels.me forum: Linguistic analysis and automatic detection. *Journal of Language Aggression and Conflict*, 7(2): 240–268. <https://doi.org/10.1075/jlac.00026.jak>

Jones, A., (2020). Incels And The Manosphere: Tracking men's movements online (Master Thesis). University of Central Florida. <https://stars.library.ucf.edu/etd2020/65/>

Kampe, L., Bohn, J., Remmers, C., & Hörz-Sagstetter, S. (2021). It's not that great anymore: The central role of defense mechanisms in grandiose and vulnerable narcissism. *Frontiers in Psychiatry*, 12: 661948. doi: 10.3389/fpsy.2021.661948

Kassam, A., (April 25, 2018). “Woman Behind ‘Incel’ says angry men hijacked her word ‘as a weapon of war,’” *Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2018/apr/25/woman-who-invented-incele-movement-interview-toronto-attack>. (23.04.2024).

Kelly, A., (2017). The Alt-Right: Reactionary rehabilitation for white masculinity. *Soundings: A Journal of Politics and Culture*, 66: 68–78. <https://doi.org/10.3898/136266217821733688>

Kernberg, O., (2012). *Sınır durumlar ve patolojik narsisizm*. (M. Atakay, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (Orijinal yayım yılı 1975)

Kjærvi S. L., Bushman B. J. (2021). The link between narcissism and aggression: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 147(5): 477–503. <https://doi.org/10.1037/bul0000323>

Kohut H. (1972). Thoughts on narcissism and narcissistic rage. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 27(1): 360–400. <https://doi.org/10.1080/00797308.1972.11822721>

Kohut, H., (1977). *Restoration of The Self*. New York: International University Press.

Krizan Z., Johar O. (2015). Narcissistic rage revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(5): 784–801. <https://doi.org/10.1037/pspp0000013>

Krizan, Z., & Johar, O. (2015). Narcissistic rage revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(5): 784–801. <https://doi.org/10.1037/pspp0000013>

Lavender, N. J., (January 10, 2014). “Narcissism the narcissistic wound the first cut is always the deepest.”. *Psychology Today* <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/impossible-please/201401/the-narcissistic-wound> . (23.04.2025).

Lindsay, C. A., (2020). *Swallowing the black pill: A qualitative exploration of incel antifeminism within digital society* (Master Thesis). Wellington: Victoria University of Wellington. https://openaccess.wgtn.ac.nz/articles/thesis/Swallowing_the_Black_Pill_A_Qualitative_Exploration_of_Incel_Antifeminism_within_Digital_Society/17145704

Maciantowicz, O., & Zajenkowski, M. (2020). Is narcissistic anger fueled by neuroticism? The relationship between grandiose and vulnerable narcissism, neuroticism, and trait anger. *Current Psychology*, 39: 1674-1681. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9866-y>

Manavis S. (November 8, 2019), "What Is Shitposting? And why does it matter that the bbc got it wrong?" *New Statesman*, <https://www.newstatesman.com/politics/media/2019/11/what-is-shitposting-and-why-does-it-matter-bbc-brexitcast-laura-kuenssberg-got-it-wrong>. (28.04.2024)

Manne, K. (2018). *Down Girl: The Logic of misogyny*. Oxford: Oxford University Press.

Messerchmidt, J. (2004). *Flesh & Blood: Adolescent gender diversity and violence*. Lanham: Rowman & Littlefield.

Michelsen, N., ve De Orellana, P. (2019). Discourses of resilience in the us alt-right. *Resilience*, 7(3): 171-187. <https://doi.org/10.1080/21693293.2019.1609199>

Miller, J. D., Back, M. D., Lynam, D. R., & Wright, A. G. (2021). Narcissism today: What we know and what we need to learn. *Current Directions in Psychological Science*, 30(6): 519-525. <https://doi.org/10.1177/09637214211044109>

Miller, J. D., Hoffman, B. J., Gaughan, E. T., Gentile, B., Maples, J., & Keith Campbell, W. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis. *Journal of personality*, 79(5), 1013-1042. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00711.x>

Miller, J. D., Lynam, D. R., Vize, C., Crowe, M., Sleep, C., Maples Keller, J. L., Few, L. R., & Campbell, W. K. (2018). Vulnerable narcissism is (mostly) a disorder of neuroticism. *Journal of Personality*, 86(2): 186–199. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jopy.12303>

Müller, K., & Schwarz, C. (2021). Fanning the flames of hate: Social media and hate crime. *Journal of the European Economic Association*,

19(4): 2131-2167. <https://doi.org/10.1093/jeea/jvaa045>

Myketiak, C. (2016). Fragile masculinity: Social inequalities in the narrative frame and discursive construction of a mass shooter's autobiography/manifesto. *Contemporary Social Science*, 11(4): 1–15. <https://doi.org/10.1080/21582041.2016.1213414>

Nagle, A. (March, 2016). “The New Man of 4chan.”. The Baffler. <https://thebaffler.com/salvos/new-man-4chan-nagle>. (28.04.2024)

O'Donnell, C., & Shor, E. (2022). “This is a political movement, friend”: Why “incels” support violence. *The British Journal of Sociology*, 73(2): 336-351. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12923>

Parton, D. M., & Ent, M. R. (2018). Vulnerable narcissism predicts greater spiteful punishment of a third-party transgressor. *Journal of Research in Personality*, 76: 150–153. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jrp.2018.08.005>

Pascoe, C. J. (2007). *Dude, you're a fag: Masculinity and sexuality in high school*. Oakland: University of California Press.

Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G. C., & Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychological Assessment*, 21(3): 365–379. <https://doi.org/10.1037/a0016530>

Poggi, A., Richetin, J., & Preti, E. (2019). Trust and rejection sensitivity in personality disorders. *Current Psychiatry Reports*, 21: 1-9. <https://doi.org/10.1007/s11920-019-1059-3>

Rodger, E. (2014). My twisted world: The story of Elliot Rodger (amanifesto). Document Cloud. <https://www.documentcloud.org/documents/1173808-elliott-rodger-manifesto> (16.05.2025).

Romano, A., (Jun 20, 2018). “What A woman-led incel support group can teach us about men and mental health”, Vox. <https://www.vox.com/2018/6/20/17314846/incel-support-group-therapy-black-pill-mental-health-> (28.04.2024).

Ronningstam, E., (2009). Narcissistic personality disorder: Facing DSM-V. *Psychiatric Annals*, 39(3): 111–121. <https://doi.org/10.3928/00485713-20090301-09->

Sasso, S., Cain, N. M., Meehan, K. B., Zeng, R., & Wong, P. S. (2021).

The impact of pathological narcissism on affect following social rejection. *Journal of Personality Disorders*, 35(5): 691-707. https://doi.org/10.1521/pedi_2020_34_492

Scaptura, M. N., & Boyle, K. M. (2019). Masculinity threat, ‘incel’ traits, and violent fantasies among hereosexual men in the United States. *Feminist Criminology*, 15(3): 278–298. <https://doi.org/10.1177/1557085119896415>

Sharkey, G. (2022). Failure to thrive: Incels, boys and feminism. *Continuum*, 36(1), 37-51. <https://doi.org/10.1080/10304312.2021.1958160>

Sousbois, O. F. (2025). Incels, Looksmaxxing, and the Surgical Design of the ‘Chad’-vertised Body. *Body & Society*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/1357034X251363787>

Speckhard, A., Ellenberg, M., Morton, J., ve Ash, A. (2021). Involuntary celibates’ experiences of and grievance over sexual exclusion and the potential threat of violence among those active in an online incel forum. *Journal of Strategic Security*, 14(2): 89-121. <https://doi.org/10.5038/1944-0472.14.2.1910>

Spiegel, T. J. (2023). Lookism as epistemic injustice. *Social Epistemology*, 37(1): 47-61. <https://doi.org/10.1080/02691728.2022.2076629>

Squirrell, T. (2018, April 26). *New article at The Independent: Why incels are more and more violent than just men’s rights activists*. Retrieved October 26, 2025, from <https://www.timsquirrell.com/blog/2018/4/26/new-article-at-the-independent-why-incels-are-more-and-more-violent-than-just-mens-rights-activists>

Srinivasan, A. (2018). Does anyone have the right to sex?. *London Review of Books*, 40(6): 1-12.

Stinson, D. A., Logel, C., Zanna, M. P., Holmes, J. G., Cameron, J. J., Wood, J. V., & Spencer, S. J. (2008). The cost of lower self-esteem: Testing a self- and social-bonds model of health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(3) 412–428. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.94.3.412>

Taylor, J. (Agust 30, 2018). The woman who founded the ‘incel’ movement. *BBC News*, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45284455>. (28.04.2024).

Temelli, E. (2022). “İncel” örneği üzerinden çevrim içi mizojinist gruplar ve şiddet eylemleri. *International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS)*, 6(1): 11-30.

Tolentino, J. (May 15, 2018). The Rage Of The Incels. The New Yorker. <https://www.newyorker.com/culture/cultural-comment/the-rage-of-the-incels>. (28.04.2024).

Torgersen, S. (2005). Epidemiology. In J. M. Oldham, A. E. Skodol, ve D. S. Bender (Eds.), *The American Psychiatric Publishing Textbook of Personality Disorders* (pp. 129–141). Washington: American Psychiatric Publishing, Inc.

Twenge, J. M. ve Campbell, W. K. (2003). Isn't it fun to get the respect that we are going to deserve? Narcissism, social rejection and aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29: 261-272. <https://doi.org/10.1177/0146167202239051>

Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2009). *The narcissism epidemic: Living in the age of entitlement*. Free Press.

Vito, C., Admire, A., & Hughes, E. (2018). Masculinity, aggrieved entitlement, and violence: Considering the Isla Vista mass shooting. *International Journal for Men and Masculinities*. 86-102. <https://doi.org/10.1080/18902138.2017.1390658>

Walby, S. (1990). *Theorizing Patriarchy*. Blackwell Publishers.

Waśniewska, M. (2020). The red pill, unicorns and white knights: Cultural symbolism and conceptual metaphor in the slang of online incel communities B. Lewandowska-Tomaszczyk (Ed.). In *Cultural Conceptualizations*. 65-82 https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-42734-4_4

Weiss B., Miller J. D. (2018). Distinguishing between grandiose narcissism, vulnerable narcissism, and narcissistic personality disorder. In Hermann A. D., Brunell A. B., Foster J. D. (Eds.), *Handbook of trait narcissism: Key advances, research methods, and controversies* (pp. 3–13). New York: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-92171-6_1

Weiss, B., & Miller, J. D. (2018). Distinguishing between grandiose narcissism, vulnerable narcissism, and narcissistic personality disorder. In A. Hermann, A. Brunell, & J. Foster (Eds.), *Handbook of Trait Narcissism: Key advances, research methods, and controversies* (pp. 3–13). London:

Springer Press.

Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590-597.

Winsor, M. (2018, April 25). *Toronto van attack suspect declared “Incel Rebellion” in chilling Facebook post*. ABC News. Retrieved October 26, 2025, from <https://abcnews.go.com/International/News/toronto-van-attack-suspect-declared-incel-rebellion-chilling/story?id=54718771>

Witt, T., (2020). If I cannot have it, i will do everything i can to destroy it.’ the canonization of Elliot Rodger: ‘Incel’ masculinities, secular sainthood, and justifications of ideological violence. *Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, 26(5): 675-689. <https://doi.org/10.1080/13504630.2020.1787132>

Zimmerman, S., Ryan, L. ve Duriesmith, D., (2018). “Recognizing the violent ex-tremist ideology of ‘Incels’”. *Women In International Security, Policy Brief*”. <https://giwps.georgetown.edu/resource/recognizing-the-violent-extremist-ideology-of-incels/>. (16.05.2025).

Yetişkinlerde Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığının Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Bir Derleme Çalışması

KLN. PSK. ZEYNEP ÖZCAN
ORCID: 0009-0004-3851-3589
pskzeynepozcan@gmail.com

PROF. DR. ITIR TARI CÖMERT
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye
ORCID: 0000-0002-6032-4416
itcomert@fsm.edu.tr

Öz

Psikolojik iyi oluş, yaşamdan tam tatmin alacak biçimde yaşamı devam ettirebilmek demektir. Aynı zamanda bireyin tüm olumsuzluklarına rağmen kendisini sevmesi ve kendisiyle barışık olması, diğer bireylerle güvenli bağlanma sağlaması, çevresini kendi değer yargılarına göre oluşturabilmesi, yaşamdan doyum alması, yaşam hedeflerinin olması ve kişisel ilerleme gösterebilmesidir. Bağımlılık ise Latince'den türemiş ve dilimize geçmiş bir kelimedir. Çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ise psikolojik, sosyal, ekonomik gibi çeşitli sebeplerle internet aracılığıyla yapılan sorunlu, tutarsız ve kontrol dışı alışveriş yapma eğilimi şeklinde tanımlanmıştır. Bu çalışmada yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisini incelemesi ve daha önce yapılmış olan çalışmaların sonuçlarının neler olduğu temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada geleneksel derleme yöntemi kullanılmış olup, "Google Scholar", "Dergi Park" ve "YÖK Tez Merkezi" veri tabanları kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara dayanarak, çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ve psikolojik iyi oluş üzerinde belirli faktörlerin etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Sözcükler: "Bağımlılık", "Çevrimiçi Alışveriş", "Psikolojik İyi Oluş" ve "Kompulsif Satın Alma"

The Effect of Online Shopping Addiction on Psychological Well-Being in Adults: A Review Study

Abstract

Psychological well-being means being able to continue life in a way that provides full satisfaction with life. At the same time, it is the individual's ability to love and be at peace with himself despite all the negativities, to establish a secure attachment with other individuals, to create his environment according to his own value judgments, to be satisfied with life, to have life goals and to make personal progress. Addiction is a word derived from Latin and passed into our language. Online shopping addiction is defined as the tendency to make problematic, inconsistent and uncontrolled purchases via the internet due to various reasons such as psychological, social and economic. The main purpose of this study was to examine the effect of online shopping addiction on psychological well-being in adults and to determine the results of previous studies. In this study, the traditional compilation method was used and databases such as "Google Scholar", "Dergi Park", "YÖK Thesis Center" were used. Based on the results obtained, we can say that certain factors are effective on online shopping addiction and psychological well-being.

Key words: "Addiction", "Online shopping", "Psychological well-being" and "Compulsive buying"

GİRİŞ

Psikolojik iyi oluş kavramı, yalnızca rahatsızlıkların olmaması değil; bireyin yaşamında anlam, gelişme, sağlam sosyal ilişkiler ve öz-farkındalık düzeyleri gibi boyutların bütüncül bir şekilde var olmasıdır. Günümüzde psikolojik iyi oluş kavramı yaşamdan zevk alacak ve farkındalık becerileri yüksek bir biçimde yaşamı devam ettirebilmek olarak kullanılmaktadır. Psikolojik iyi oluş yaşamda var olan tüm olumsuzluklara rağmen bireyin yaşamı ve kendini sevmesi, kendisiyle barışık olması, diğer bireylerle güvenli bir bağlanma geliştirmesi, çevresini kendi değer yargılarına göre oluşturabilmesi, yaşamdan doyum alması, yaşam hedeflerinin olması ve kişisel ilerleme gösterebilmesidir (Deci ve Ryan, 2008). Bu kavram aynı zamanda bireyin yaşam boyu karşılaşılan zorluklara göğüs gerebilmesi ve kriz anlarını yönetebilmesi olumlu ve olumsuz duygular arasındaki dengeyi sağlayabilmesini de ifade etmektedir (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002).

Bağımlılık bireyin bir maddeye, etkinliğe ya da davranışa yönelik **denetim kaybı, ısrarlı kullanım ve olumsuz sonuçlara rağmen sürdürme** davranışı göstermesiyle tanımlanır. Bağımlılık kavramı akla ilk olarak alkol, tütün, uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri getirmektedir. Ancak bunun dışında fiziksel temele dayanmayan bağımlılıklarda mevcuttur ve günümüzde davranışsal bağımlılık kavramı ile ifade edilmektedirler. Davranışsal bağımlılıklara eme-içme bağımlılığı, seks bağımlılığı, telefon bağımlılığı, oyun bağımlılığı, internet bağımlılığı, kumar bağımlılığı gibi davranışları örnek verebiliriz (Günüç ve Kayri, 2010; Bozkurt ve Minaz, 2017; Markle, 2012).

Çevrimiçi alışveriş bağımlılığı; psikolojik, sosyal, ekonomik gib çeşitli sebeplerle internet aracılığıyla yapılan sorunlu, tutarsız ve kontrol dışı alışveriş yapma eğilimi şeklinde tanımlanmıştır (Zhao, Tian ve Xin, 2017). Patolojik internet kullanımı, spesifik internet kullanımı bağımlılığı ve genel internet kullanımı bağımlılığı şeklinde iki farklı kategoriye ayrılmıştır. Çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, bu iki kategoriden spesifik internet kullanımı bağımlılığına dahil edilmiştir (Davis, 2001).

Kompulsif satın alma davranışı ile çevrimiçi alışveriş bağımlılığı birbirine çok benzeyen iki kavramdır. Ancak aralarında farklar bulunmaktadır. Çevrimiçi alışveriş bağımlılığını sadece internet aracılığı ile gerçekleştirilirken, kompulsif satın alma sadece internet aracılığı ile değil farklı yöntemlerle de yapılan alışverişlerdir (Zhao ve ark., 2017).

Birey, doğumundan ölümüne kadar geçen yaşam süreci boyunca psikolojik iyi oluş ile bütüncül bir yapı içerisindedir (Tay & Kuykendall, 2013). Psikolojik iyi oluş; yalnızca olumlu ya da olumsuz duygulanımlar ve yaşam doyumundan ibaret olmayıp, bireyin yaşam tutumlarını ve genel işlevselliğini yansıtan çok boyutlu bir yapıdır. Bireylerin ekonomik durumları, aile ilişkileri, evlilikleri, ebeveynlik rolleri, iş yaşamları ve hatta beslenme biçimleri, psikolojik iyi oluş üzerinde etkili olan temel faktörlerden yalnızca birkaçıdır.

Bununla birlikte, günümüz yaşamında önemli bir yer tutan **teknoloji kullanımı** da psikolojik iyi oluşun belirleyicileri arasında yer almaktadır. Günün belirli zaman dilimlerinde, bireyler gerek ihtiyaç dâhilinde gerekse ihtiyaç dışı biçimde çevrimiçi ortamda satın alma davranışları sergilemektedir. Ancak bu davranış, **bağımlılık düzeyine ulaştığında**, bireyin psikolojik iyi oluşunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Bu bağlamda, **çevrimiçi alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisinin incelenmesi**, hem akademik hem de toplumsal açıdan önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceleyerek alanyazına katkı sağlamak ve bu konuda farkındalık yaratmaktır. Araştırmanın sonuçlarının, çevrimiçi alışveriş ve psikolojik iyi oluş alanında yapılacak gelecekteki çalışmalara, politika geliştirme süreçlerine ve çevrimiçi satış uygulamalarının etik çerçevede düzenlenmesine rehberlik etmesi beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın temel amacı, **geleneksel derleme yöntemi** kullanılarak yetişkinlerde **çevrimiçi alışveriş bağımlılığını etkileyen faktörleri** belirlemektir. Bu doğrultuda araştırmanın temel problemi, **“Yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”** sorusuna yanıt aramaktır.

Çalışmaya dâhil edilme kriterleri; alışveriş bağımlılığı veya internet bağımlılığı davranış örüntüleri sergileyen yetişkin bireyleri kapsayan araştırmalar, psikolojik iyi oluş düzeylerini inceleyen çalışmalar, **1995–2023 yılları** arasında gerçekleştirilmiş araştırmalar, **nicel ve nitel yöntemlerle** yürütülmüş ve **Türkçe veya İngilizce** yayımlanmış çalışmalar olarak belirlenmiştir. Buna karşın, **1995 yılı öncesinde yapılmış çalışmalar ve psikometrik ölçek geliştirme ya da geçerlik–güvenirlik odaklı araştırmalar** kapsam dışı bırakılmıştır. Literatür taramasında **“bağımlılık”, “çevrimiçi alışveriş”, “psikolojik iyi oluş”** ve **“kompulsif satın alma”** anahtar kelimeleri kullanılmış; **Google Scholar, YÖK Tez Merkezi ve DergiPark** veri tabanları incelenmiştir. Bu veri tabanları, erişim kolaylığı ve kapsamlı tarama olanağı sağlamaları nedeniyle tercih edilmiştir. Tarama sürecinde, belirlenen anahtar kelimelerin yer aldığı **başlıklar, özetler ve anahtar sözcük bölümleri** detaylı biçimde incelenmiştir. Ayrıca, bu kelimelerle ulaşılamayan ancak konu kapsamında değerlendirilebilecek çalışmaların belirlenebilmesi amacıyla, dâhil edilen araştırmaların **kaynakçalarından ek taramalar** yapılmıştır.

Sonuç olarak, elde edilen veriler arasından **çevrimiçi alışveriş bağımlılığı** ve **psikolojik iyi oluş** değişkenlerini ele alan araştırmaların **bulgularına, kullanılan ölçme araçlarına, yöntemsel özelliklerine ve katılımcı profillerine** bu derleme çalışmasında yer verilmiştir.

Bu derlemeye toplam 13 çalışma dâhil edilmiştir. Dâhil edilen çalışmaların 7'si Türkçe eserlerden oluşurken 6'sı İngilizce eserlerden oluşmaktadır. Çalışmada 6 Türkçe ve 5 İngilizce olmak üzere toplamda 11 makale bulunurken; 1 Türkçe ve 1 İngilizce olmak üzere toplamda 2 tez çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmalardan 11'i niceliksel çalışmalardan oluşurken 2'si niteliksel çalışmalardan oluşmaktadır. İncelenen çalışmalar 1995-2023 tarihleri arasında yayımlanmıştır. Bunun dışında, Türkiye'de yapılan çalışma sayısı 8 iken Türkiye dışında yapılan çalışma sayısının 5 olduğu görülmektedir. Türkiye dışında yapılan çalışmaların ise Amerika Birleşik Devletleri ve Vietnam'da olduğu görülmektedir. Ayrıca, çalışmaların 6'ü çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalardan oluşurken; 7'si psikolojik iyi oluş ile ilgili çalışmalardan oluşmaktadır. Çalışmalarda kullanılan ölçeklere bakıldığında ise; "İçsel Dini Yönelim Ölçeği", "Psikolojik İyi Olma Ölçeği", "Sosyal Kaygı Ölçeği", "Affedicilik Ölçeği", "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği", "Öfke İfade Tarzı Ölçeği", "Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği" gibi çeşitli ölçekler ve sıklıkla demografik bilgiler elde etmek için çeşitli "Kişisel Bilgi Formları" kullanılmıştır.

Tablo 1: Derlemeye dahil edilen çalışmaların özellikleri

Makale Yazarı	Makale Yılı	Çalışmanın Yapıldığı Ülke	Çalışmanın Konusu
Aslan	2023	Türkiye	Benlik saygısı ve kontrolsüz kredi kartı kullanımının çevrimiçi alışveriş bağımlılığı üzerine etkisi
Ayden ve Demir	2011	Türkiye	Tüketici davranış ve tercihleri
Cho ve ark.	2011	Amerika	Fiziksel sağlık ve psikolojik iyi oluş ilişkisi
Demirel ve Tapan	2023	Türkiye	Üniversite öğrencilerinin sosyal medya ve kompulsif çevrimiçi alışveriş bağımlılığı arasındaki ilişki

Duong ve Liaw	2022	Vietnam	Çevrimiçi alışveriş için günlük harcanan sürenin ve günlük çevrimiçi alışveriş sıklığının çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ile ilişkisi
Göcen	2012	Türkiye	Şükür ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki
Kermen ve ark.	2016	Türkiye	Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki
Keyes ve ark.	2002	Amerika	Psikolojik iyi oluşu optimize etmek
Koç ve ark.	2016	Türkiye	Affedicilik ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki
Moe	2012	Amerika	Kadınların psikolojik iyi oluşunu etkileyen faktörler
Ryff ve ark.	1995	Amerika	Psikolojik iyi oluşun yapısı
Saydan	2008	Türkiye	Çevrimiçi alışverişe yönelik risk ve fayda algılamaları
Turan	2011	Türkiye	İnternet alışverişi tüketici davranışını belirleyen etmenler

Tablo 2: Derlemeye konu çalışmalardaki katılımcıların özellikleri

Makale Yazarı	Makale Yılı	Katılımcı Sayısı	Kadın	Erkek	Katılımcıların Yaşları
Aslan	2023	388	213	175	-
Ayden ve Demir	2011	155	-	-	18-56+
Cho ve ark.	2011	306	243	63	80-100
Demirel ve Tapan	2023	413	235	178	18-24
Duong ve Liaw	2022	250	153	97	-
Göcen	2012	611	327	284	17-65
Kermen ve ark.	2016	300	150	150	14-18
Keyes ve ark.	2002	3032	1455	1577	25-74
Koç ve ark.	2016	912	478	434	-
Moe	2012	2746	2746	0	18-65
Ryff ve ark.	1995	1108	653	455	25-65
Saydan	2008	336	102	234	20-50
Turan	2011	335	156	179	-

TARTIŞMA

Bu çalışma, **çevrimiçi alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerini** incelemek amacıyla gerçekleştirilmiş olup, literatürde yer alan araştırmalardan elde edilen bulgular bu ilişkiye dair önemli kanıtlar sunmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, çevrimiçi alışveriş bağımlılığının bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyini etkileyen çok yönlü bir olgu olduğunu göstermektedir.

Ayden ve Demir'in (2011) yürüttüğü araştırma, bireylerin çevrimiçi alışverişini tercih etme nedenlerinin geleneksel alışverişe kıyasla **daha fazla ürün çeşitliliği, zaman tasarrufu ve konfor** gibi etkenler olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşın çevrimiçi alışveriş yapmayan bireylerin temel endişesinin **güvenlik sorunları** olduğu belirlenmiştir. Benzer biçimde Demirel ve Tapan'ın (2023) çalışmasında, üniversite öğrencilerinde **sosyal**

medya kullanımı ile çevrimiçi alışveriş bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiş; cinsiyet, alışveriş sıklığı ve indirim takibi gibi değişkenlerin bağımlılık düzeyini etkilediği bulunmuştur. Araştırma, genel inanın aksine, erkek katılımcıların çevrimiçi alışveriş bağımlılığının kadınlardan daha yüksek olabileceğini, bunun da sosyal medya kullanım düzeylerindeki farklılıklardan kaynaklanabileceğini öne sürmüştür.

Aslan'ın (2023) çalışması, **benlik saygısı** ve **kontROLSÜZ kredi kartı kullanımı** gibi faktörlerin çevrimiçi alışveriş bağımlılığı açısından **risk oluşturduğunu** göstermektedir. Duong ve Liaw'ın (2022) Vietnamlı üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma ise **günlük çevrimiçi alışveriş süresi** ve **alışveriş sıklığının** bağımlılığın güçlü yordayıcıları olduğunu, buna karşın **yaş, cinsiyet ve medeni durumun** anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymuştur. Saydan'ın (2008) çalışması da çevrimiçi alışveriş yapan bireylerin genellikle **yüksek eğitim düzeyine sahip genç yetişkinler** olduğunu, buna rağmen **güvenlik endişelerinin** hâlâ önemli bir engel oluşturduğunu vurgulamıştır.

Turan'ın (2011) çalışmasında, çevrimiçi alışveriş yapan bireylerin yaklaşık üçte birini oluşturduğu belirlenmiş; en çok tercih edilen ürün gruplarının **elektronik cihazlar, kitaplar, rezervasyon ve bilet hizmetleri** olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, modern çağda bireylerin **pratiklik ve kolaylık arayışına** öncelik verdiğini, ancak güven unsurunun hâlen belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir.

Psikolojik iyi oluş değişkenine ilişkin bulgulara bakıldığında, **fiziksel sağlık ile psikolojik iyi oluş arasında** anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Cho, Martin, Margrett, MacDonald & Poon, 2011). Göcen'in (2012) çalışmasında **şükür duygusunun**, Koç ve arkadaşlarının (2016) çalışmasında ise **bağışlayıcılığın** psikolojik iyi oluşu artıran önemli faktörler olduğu belirlenmiştir. Kermen, Tosun ve Doğan'ın (2016) bulguları, **sosyal kaygının** psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu olumsuz etkilediğini; erkek öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerinin kadınlardan daha düşük olduğunu göstermektedir.

Moe'nin (2012) kadın örnekleminde yürüttüğü araştırma, **eğitim düzeyi, gelir ve sosyal destek** gibi değişkenlerin psikolojik iyi oluşla pozitif ilişkili olduğunu, **evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinin bekar kadınlardan daha yüksek** olduğunu ve stresin bu değişkenle olumsuz yönde ilişkili bulunduğunu göstermiştir. Keyes ve arkadaşlarının (2002)

çalışması da benzer şekilde, **sosyoekonomik düzey** ve **eğitim** ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif bir ilişki saptamıştır.

Bireyin **özerklik (otonomi)** düzeyi de psikolojik iyi oluş açısından önemli bir belirleyici olarak öne çıkmaktadır. Ryff ve Keyes'in (1995) modeline göre, özerklik düzeyi yüksek bireyler kendi yaşamlarına ilişkin kararları bağımsız biçimde alabilirken, düşük özerklik düzeyine sahip bireyler çevresel normlara daha fazla uyum gösterir ve sosyal onayı ön planda tutar. Bu durum, özerkliği yüksek bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olmasına katkı sağlar.

Sonuç olarak, literatürdeki araştırmalar **çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin çok boyutlu** olduğunu göstermektedir. Yaş, cinsiyet, evlilik durumu, sosyoekonomik düzey, sosyal ilişkiler, sağlık, özerklik, şükür ve bağışlayıcılık gibi değişkenlerin bu ilişki üzerinde önemli rolleri olduğu görülmektedir. Çalışmaların büyük çoğunluğu, çevrimiçi alışveriş bağımlılığının bireyin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkilediğine dair **tutarlı ve güçlü bulgular** sunmaktadır. Bu bulgular, modern çağın dijital tüketim alışkanlıklarının psikolojik iyilik hali üzerindeki etkisini anlamada önemli katkılar sağlamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Derleme niteliğindeki bu çalışma, çevrimiçi alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluşa etki eden etmenleri inceleyen çalışmalara yol göstermektedir. Yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey gibi değişkenler, çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide önemli bir etkiye sahiptir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Çevrimiçi alışveriş bağımlılığı psikolojik iyi oluşu olumsuz yönde etkilemektedir.
2. Yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bireylerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı daha fazla görülmektedir.
3. Eskiye nazaran kadın cinsiyetine sahip bireylerde daha fazla çevrimiçi satın alma davranışı olduğu görülmektedir.

Bu derleme, sınırlılıkları olmasına rağmen çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ve psikolojik iyi oluşa etki eden önemli etmenleri ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, çevrimiçi alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluşa

etkisinin göz önünde bulundurulması, psikoloji bilimi ve psikoterapi uygulamaları perspektifinden önem arz etmektedir. Bu anlamda, psikoterapi uygulamaları ve gelecek literatür için bazı öneriler sunulmuştur.

Çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ve psikolojik iyi oluşu etkileyen etmenlerin tespitine yönelik yapılan çalışmalar, psikoloji biliminde pek çok öneriler sunmaktadır. Bu öneriler;

- **Bireysel Faktörler:** çevrimiçi alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisini anlamak için bireylerin kişisel özelliklerine, geçmiş yaşantılarına ve geçmiş ya da mevcut psikopatolojilerine dikkat edilmelidir.
- **Çevresel Etkenler:** Çalışmalar, çevresel etkenlerin çevrimiçi alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluş üzerinde etkili olabileceğini gözler önüne sermektedir. Aile içi ilişkiler, kültürel faktörler ve sosyal çevre gibi etmenlere araştırmalarda daha çok yer verilmesi önemlidir.
- **Aile Bilinçlendirme Eğitimleri:** özellikle çevrimiçi alışveriş bağımlılığı konusunda farkındalığın artırılması için eğitim ve bilgilendirme çalışmaları oldukça önemlidir. Hem koruyucu faktörlerin hem de risk faktörlerin bilinçlendirme amacıyla aktarılması oldukça önem arz etmektedir.
- **Sosyal Destek:** Çevrimiçi alışveriş davranışında sıklıkla bulunan bireylere çevreleri tarafından yargılayıcı ve suçlayıcı tavırlar yerine daha empatik ve anlayışlı tavırlar sergilenmesi bu davranış kalıbının sağlıklı bir durumdan çıkabilmesi için ve bireyin psikolojik iyi oluşuna katkı sağlayabilmek açısından oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

Aslan M. (2023). Benlik saygısı ve kontrolsüz kredi kartı kullanımının çevrimiçi alışveriş bağımlılığı üzerine etkisi. *Bağımlılık Dergisi* 24 (1), 1-11.

Ayden, C., Demir, Ö. (2011). Elektronik ticaret; tüketici davranış ve tercihleri üzerine bir çalışma. *Fırat üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 21(2), 149-161.

Bozkurt Ö., Minaz A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerinin ve Kullanım Amaçlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(21), 268-86.

Cho, J., Martin, P., Margrett, J., MacDonald, M., ve Poon, L. W. (2011). The Relationship Between Physical Health and Psychological Well-Being Among Oldest-Old Adults. *Journal of Aging Research*. 605041.

Demirel A.C., Tapan M.G. (2023). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya ve kompulsif çevrimiçi alışveriş bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 12 (1): 60-78.

Duong X.L., Liaw S.Y. (2022). Determinants of online shopping addiction among Vietnamese university students. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 32 (3): 402-414.

Davis R. (2001). A Cognitive-Behavioral Model of Pathological Internet Use. *Elsevier*. 17(2):187-95.

Deci, E.L., ve Ryan, R.M. (2008). Hedonia, Eudaimonia, And Well-Being: An Introduction. *Journal of Happiness Studies*, 9(1), 1-11.

Göcen, G. (2012). Şükür ve Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişki Üzerine Bir Alan Araştırması. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Günüç S, Kayri M. (2010). Türkiye’de internet bağımlılık profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik-güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 39(39).

Keyes, C. L., Shmotkin, D., ve Ryff, C. D. (2002). Optimizing Well-Being: The Empirical Encounter Of Two Traditions. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 82(6), 1007.

Kermen, U., Tosun, N. İ., ve Doğan, U. (2016). Yaşam Doyumu ve

Psikolojik İyi Oluşun Yordayıcısı Olarak Sosyal Kaygı. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 2(1), 20- 29.

Koç, M., İskender, M., Çolak, T.S. ve Düşünceli, B. (2016). Affedicilik ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkiye Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Öfke Kontrolünün Aracılık Etkisi. Sakarya University Journal of Education, 6(3), 201-209.

Markle H. (2012). The D.S.M. Gets Addiction Right. New York Times

Moe, K. (2012). Factors İnfluencing Women's Psychological Well-Being Within A Positive Functioning Framework. College of Education, University of Kentucky.

Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. Journal of personality and social psychology, 69(4), 719.

Saydan, R. (2008). Tüketicilerin online alışverişe yönelik risk ve fayda algılamaları: geleneksel ve online tüketicilerin karşılaştırılması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7(23), 386-402.

Tay, L., & Kuykendall, L. (2013). Promoting happiness: The malleability of individual and societal subjective wellbeing. International Journal of Psychology, 48(3), 159-176.

Turan, A. H. (2011). İnternet alışverişi tüketici davranışını belirleyen etmenler: planlı davranış teorisi ile ampirik bir test. Doğu Üniversitesi Dergisi, 12(1), 128- 143.

Zhao H, Tian W, Xin T. (2017). The Development and Validation of the Online Shopping Addiction Scale. Frontiers in Psychology. 8,735

Aydın İnsan ve Toplum Dergisi Yayın İlkeleri

Kapsam ve Hedef Kitle

Aydın İnsan ve Aydın Toplum Dergisi'nde, sosyal bilimlerin özellikle Psikoloji ve Sosyoloji odaklı tüm alanlarında ve alt alanlarında, araştırmaya dayanan, sahasına katkı sağlayacak nitelikte bilimsel makaleler veya daha önce yayımlanmış olan çalışmaları değerlendiren, bu konuda yeni ve dikkate değer görüşler ortaya koyan derleme makaleler yayınlamaktadır. Ayrıca, alanda yayımlanan bilimsel kitaplara ait makale formatındaki değerlendirme yazıları ile kitap eleştirileri ve alana katkısı olan makalelerin İngilizce veya Türkçe çevirileri de kapsam dahilindedir.

Dergide yayınlanacak eserlerin daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış olması gerekir. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş ancak basılmamış bildirilerden üretilen makaleler, bu durum dipnotta açıkça belirtilmek koşuluyla kabul edilmektedir. Yayımlanan çalışmanın yayın hakkı dergiye aittir. Yazıları yayımlanan yazarlara telif ücreti ödenmez. Dergide yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarını bağlar ve yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yayın Dili ve Yayın Sıklığı

Dergide Türkçe makalelerin yanı sıra İngilizce makaleler de yayımlanabilir. İnsan ve Toplum Araştırmaları Dergisi yılda 2 kez yayınlanan hakemli akademik ulusal bir dergidir.

Değerlendirme Süreci

Yazım ilkelerine uygun olmayan çalışmalar hakem değerlendirmesine gerek duymadan geri çevrilir. Bir yazının dergide yayımlanabilmesi için iki hakem tarafından olumlu görüş bildirilmiş olması gerekir. Hakemlerden birinin olumlu diğerinin olumsuz görüş bildirmesi durumunda editör tarafından üçüncü bir hakemin değerlendirmesine başvurulur.

Yazım Kuralları

Ana Başlık: İçerikle uyumlu, onu en iyi ifade eden bir başlık olmalı ve koyu harflerle yazılmalıdır. Makalenin başlığı sözcüklerin ilk harfi büyük olacak biçimde yazılmalı ve en fazla 10-12 sözcük arasında olmalıdır.

Yazar ad(lar)ı ve adres(ler)i: Yazar(lar)ın ad(lar)ı ve soyad(lar)ı koyu, adresler ise normal ve eğik karakterde harflerle yazılmalı; yazar(lar)ın varsa görev yaptığı kurum(lar), haberleşme ve e-posta adres(ler)i ilk sayfada dipnot ile belirtilmelidir.

Özet: Makalenin başında, konuyu kısa ve öz biçimde ifade eden ve en az 100, en fazla 150 sözcükten oluşan Türkçe "özet" ve İngilizce "abstract" bulunmalıdır. Özet içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve çizelge numaralarına değinilmemeli; dipnot kullanılmamalıdır. Türkçe ve İngilizce özetleri altında bir satır boşluk

birakılarak, en az 3, en çok 5 sözcükten oluşan anahtar sözcükler (*keywords*) verilmelidir. Türkçe makalenin İngilizce başlığı olmalı ve *abstract*'ın üstünde gösterilmelidir.

Ana Metin: 17x24 cm boyutunda, MS Word programı, *Times New Roman* yazı karakteri ile 12 punto ve 1,5 satır aralığıyla yazılmalıdır. Sayfa kenarlarında üst 3 cm., alt 3 cm., sol 3 cm., sağ 3 cm. boşluk bırakılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır. Yazılar özet, abstract, şekil ve tablo yazıları da dahil 6.000 (altıbin) sözcüğü geçmemelidir. Metin içinde vurgulanması gereken kısımlar, koyu değil eğik harflerle ya da tek tırnak içinde yazılmalıdır. Metinde tırnak işareti + eğik harfler gibi çifte vurgulamalara asla yer verilmemelidir.

Bölüm Başlıkları: Makalede, düzenli bir bilgi aktarımı sağlamak üzere ara ve alt başlıklar kullanılabilir. Makaledeki tüm ara (normal) ve alt başlıklar (yatık) 12 punto ile sözcüklerin yalnız ilk harfleri büyük, koyu karakterde yazılmalı; alt başlıkların sonunda iki nokta üst üste konulmamalı ve bir satır sonra devam edilmelidir.

Tablolar ve Şekiller: Tabloların numarası ve başlığı bulunmalı, siyah- beyaz baskıya uygun hazırlanmalıdır. Tablo ve şekiller ayrı ayrı sıra sayısı verilerek numaralandırılmalıdır. Tablo çiziminde dikey çizgiler kullanılmamalıdır. Yatay çizgiler ise yalnızca tablo içindeki alt başlıkları birbirinden ayırmak için kullanılmalıdır. Tablo numarası üste, tam sola dayalı olarak dik (normal); tablo adı ise, her sözcüğün ilk harfi büyük olmak üzere eğik (*italic*) yazılmalıdır. Tablolar metin içinde bulunması gereken yerlerde olmalıdır.

Tablo 1: *Farklı yaklaşımların karşılaştırmalı analizi*

Şekil numaraları ve adları şeklin hemen altına ortalı şekilde yazılmalıdır. Şekil numarası eğik yazılmalı, nokta ile bitmeli, hemen ardından sadece ilk harf büyük olmak üzere şekil adı dik yazılmalıdır.

Görseller: *Derginin alanı kapsamında gerekirse ilave edilir*

Dipnot: Dipnot kaynak göstermek için kullanılmamalı, dipnot kullanımına yalnızca açıklayıcı ek bilgileri için başvurulmalı ve otomatik numaralandırma yoluna gidilmelidir. Dipnotlarda kaynak göstermek için, metin içi kaynak gösterme yöntemleri kullanılmalıdır.

Alıntı ve Göndermeler/Atıflar: Yazar doğrudan ya da dolaylı olarak yaptığı tüm alıntılara aşağıdaki örneklere göre göndermede bulunmalıdır. Burada belirtilmeyen durumlarda APA6 formatı kullanılmalıdır. Doğrudan alıntılar tırnak içinde verilmeli ve italik (eğik) yazı karakteri ile yazılmalıdır.

Metin içi alıntılarda göndermeler

Göndermeler için asla dipnot kullanılmamalıdır. Tüm göndermeler parantez içinde ve aşağıdaki biçimde yazılmalıdır.

Tek yazarlı çalışmaya yönelik genel göndermelerde;
(Carter, 2004).

Tek yazarlı çalışmanın alıntı yapılan belirli bir yerine göndermelerde;
(Bendix, 1997: 17).

İki yazarlı çalışmalara göndermelerde;
(Hacıbekiroğlu ve Sürmeli, 1994: 101).

İkiden fazla yazarlı yayınlarda, metin içinde sadece ilk yazarın soyadı ve ‘vd.’ yazılmalıdır;
(Akalın vd., 1994: 11).

Kaynakça kısmında ise, birden fazla yazarlı yayınlara diğer yazarları da belirtilmelidir.

Metin içinde, gönderme yapılan yazarın adı veriliyorsa, kaynağın sadece yayın tarihi yazılmalıdır:

Gazimihal (1991:6), bu konuda “.....”nu belirtir.

Yayın tarihi olmayan yapıtlarda ve yazmalarda yalnızca yazarların adı;
(Hobsbawm)

yazarı belirtilmeyen ansiklopedi vb. yapıtlarda ise kaynağın ismi, varsa cilt ve sayfa numarası yazılmalıdır.

(Meydan Larousse 6, 1994: 18)

İkinci kaynaktan yapılan alıntılar da aşağıdaki gibi yazılmalı ve kaynaklarda belirtilmelidir:

Lepecki’nin de ifade ettiği gibi “.....” (Akt. Korkmaz 2004: 176).

Kaynakça: Metnin sonunda, yazarların soyadına göre alfabetik olarak aşağıdaki örneklere göre yazılmalıdır. Kaynaklar, bir yazarın birden fazla yayını olması halinde, yayımlandıŐ tarihine göre sıralanmalı; bir yazara ait aynı yılda basılmıŐ yayınlara ise (2004a, 2004b) Şeklinde gösterilmelidir:

Kitapların gösterilmesi

Öztürkmen, A. (1994). *Türkiye’de Folklor ve Milliyetçilik*, İstanbul: İletifŐim Yayınları.

Carter, A. (2004). *Dans Tarihini Yeniden Düşünmek*, ev: Cansu Şipal, İstanbul: BGST Yayınları.

Makalelerin gösterilmesi

Sarisözen, M. (1970). Bağlama Metodu, *Folklor/Halkbilim* (1): 12-16.

Bakka, E. ve Felföldi, L. (2002). Whose Dances, Whose Authenticity? *Dance Research* (32): 3-18.

Kitap içi bölümlerin gösterilmesi

Lepecki, A. (2004). Concept and Presence: The Contemporary European Dance Scene. *Rethinking Dance History: A Reader*, ed. Alexandra Carter, London: Routledge, s: 176-190.

Şahin, M. (2013). Klinik Psikolog Olmak. *Klinik Psikoloji*, ed. Linden, W. ve Hewitt, P. L. Ankara: Nobel, s: 1-16.

Tezlerin gösterilmesi

Dehmen, B. (2005). Ulusal ve Küreselin Kesişme Noktasında Halk Danslarına Bir Yaklaşım: Dansın Sultanları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

İnternet kaynaklarının gösterilmesi

İnternet elde edilen verilerin kaynakları mutlaka gösterilmeli ve Kaynakça'da erişim adresi ve erişim tarihi belirtilerek verilmelidir. Erişim adresi olarak kaynağın yer aldığı web sayfasının (ana sayfa) adresi değil, kaynağın görüntülediği adres verilmelidir.

<http://www.tdkterim.gov.tr/bts/> (12.10.2014).

Aksu, G. (2011). Özgür Bir Beden, Özgür Bir Sanat Dalı, *Yazında ve Çeviride Beden*, Akşit Göktürk'ü Anma Toplantısı (15-17 Mart 2006) İstanbul Üniversitesi. <http://mimesis-dergi.org/2011/04/ozgur-bir-alan-ozgur-bir-sanat-dali/>. (12.10.2011).

Görüşmelerin gösterilmesi

Ural, U. (2014). Artvin halk dansları çalıştırıcısı Uğur Ural ile ÜFTAD ofisinde yapılan görüşme, İstanbul: 19 Temmuz.

İletişim Bilgileri:

AYDIN İNSAN ve TOPLUM DERGİSİ

İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Beşyol Mahallesi, İnönü Caddesi, No: 38

Sefaköy, Küçükçekmece/İstanbul

Tel: (212) 4441428 - 20402

Web Sayfası: <http://aitdergi.aydin.edu.tr>

E-posta: aitdergi@aydin.edu.tr

Author's Guide

Author's may send their articles which are prepared in accordance with the below stated publishing and editorial principles, together with the "article presentation form" via e-mail to the provided addresses.

Providing the permissions of the authors (the main author or the rightful publishing house) is obligatory for the translated texts and articles as well.

The articles which are sent to their authors for further improvement and/or proofreading following the preliminary reviews and referee evaluations, must be edited accordingly and delivered back to the journal in one month at the latest.

On the other hand, the articles which are found to be conflicting with this guideline, will be returned to their authors for further proofreading and will not be issued.

Publishing Principles

Aydin İnsan ve Toplum is a national, peer-reviewed journal printed twice a year by Istanbul Aydin University, Faculty of Arts and Sciences.

Aydin İnsan ve Toplum Journal publishes in all fields and sub-fields of social sciences especially Psychology and Sociology focused scientific articles which rely upon research and contribute to its field or collection articles which evaluate previously published works and offer new and noteworthy views in the related subject. In addition, evaluation articles from scientific books that are published in the related fields and book reviews together with the Turkish or English translations of related articles are also within the scope of the journal's publication.

The journal only accepts articles which are not published or accepted to be published previously. Articles which are created from the reports that are not published but presented in a scientific gathering can be accepted provided that the case is clearly stated in the footnote. No royalty fee is paid to the authors of the articles that are published in the journal. The scientific, ethic and legal responsibilities of the views and translations conveyed in the manuscripts which are published in the journal belong to their respective authors.

Evaluation Process

In result of the preliminary evaluation, the articles that are found to be conflicting with the editorial principles are rejected without further evaluation. Two positive referee reviews are required in order for an article to be published in the journal. In case an article receives a positive and a negative review from the two referees, the editor of the journal consults the evaluation of a third referee.

Publishing Language

In addition to Turkish, journal publishes articles in English language as well.

Editorial Principles

I. Main Title

Written in **bold** letters, the main title must be congruent with the text content expressing the treated subject in the best way. The main title must not exceed 10-12 words of which initials must be capitalized.

II. Author's Name(s) and Address(es)

The name(s) and surname(s) of the authors must be typed in **bold** whereas the addresses must be typed in italic letters. If there are any, the title(s) and the workplace(s) of the authors as well as their contact information must be indicated on the first page with a footnote.

III. Abstract

The article must include an abstract in both English and Turkish (özet) languages, which briefly and clearly summarizes the subject of the text and consists of at least 100 and at most 150 words. The abstract must not refer to the cited sources, figures and graphic numbers used in the text or contain footnotes. Authors must provide keywords consisting of at least 3 and at most 5 words leaving an empty line under the English and Turkish abstracts. The Turkish abstract must also have its title in Turkish.

IV. Main Text

The text must be written with Times New Roman font-type, 12-point font size leaving 1,5 space between lines and 3 cm margins on top, bottom and both sides of an 17x24 sized MS Word page. The pages must be numbered. The text must not exceed 6000 (six thousand) words including its Turkish and English abstracts, figures and table contents. The parts of the text which are to be emphasized must be written either in italics (not in **bold**) or shown in single quotation marks (‘’). The text must never contain double emphases using quotation marks and italics at the same time.

V. Sub-titles

The section and sub-titles may be preferred for delivering the information in an orderly way. All the section (regular) and sub (italics) titles must be written in 12- point size, **bold** characters, capitalizing only the initial letters of each word in the title. Sub-titles must not be followed by a colon (:) and the text must begin after an empty line.

VI. Tables and Figures

Tables must be prepared according to black and white printing with a title and number. Tables and figures must be numbered separately. Tables must not be drawn with vertical lines; horizontal lines, on the other hand, must only be used for categorizing the sub-titles within the table. The number of the table must be indicated above the table, on left side, in regular fonts; the title of the table must be written in italics capitalizing the initials of each word. Tables must be located in their proper places within the text.

» Example: Tablo 1: Farklı yaklaşımların karşılaştırmalı analizi

The numbers and the titles of the figures must be centered just below the figure. The number of the figure must be in italics followed by a full stop (.). Right after comes the title of the figure in regular fonts with only the initial letter capitalized.

VII. Visuals

The images, photographs or special drawings included within the text must be scanned in 300 ppi (300 pixels per inch) with a 10 cm short edge in JPEG format. In addition to the article and the “article presentation form”, all the visual materials used in the text must be e-mailed to the provided addresses in JPEG format. The online sourced images must also comply with 10 cm/300 ppi rule. Visuals must be titled according to the criteria specified for tables and figures (item VI) above. Technically problematic or low-quality images may be requested from the contributor again or may be completely removed from the article by the editorial board. Author(s) are responsible for the quality of the visual materials to be used in their articles.

The images and photographs must be prepared according to black and white printing. The titles and the numbers of the visuals must be centered and typed in italics. The type of the visual and its number must be typed in italics followed by a full stop (.) and the name of the image typed in regular fonts with capital initials:

» Example: Resim 10. Wassily Kandinsky, ‘Kompozisyon’ (Anna-Carola Krausse, 2005: 91).

The pages containing figures, charts and images must not exceed 10, with only occupying one third of the text. If possible, authors may place the figures, charts and images where they are supposed to be providing that it will be prepared as ready to be published, if not they can write the numbers of the figures, charts and images leaving empty space in the text in the same size.

VIII. Footnotes

Footnotes must only be used for additional explanatory information with automatic numbering. Footnotes must not be used for citation or giving references.

IX. Citation and References

Authors must give references for all their direct or indirect quotes according to the examples given below. In case not specified here, authors must consult APA 6th edition referencing and citation style. Direct quotes must be given in italics using quotation marks (“”). Footnotes must never be used for giving references. All references must be written in parentheses and as indicated below.

- » Works by a single author: (Carter, 2004).
- » Specific passages in works by a single author: (Bendix, 1997: 17).
- » Works by two authors: (Hacıbekiroğlu and Sürmeli, 1994: 101).
- » Works by more than two authors: (Akalm et. al, 1994: 11). The other contributing authors must only be indicated in the bibliography section.
- » If the name of the author is mentioned within the text, only the publishing date of the source are provided: Gazimihal (1991: 6) states that “.....”.
- » Works with no publication dates, can be cited with the name of the author: (Hobsbawn)
- » Works with no author name, such as encyclopedias, can be cited with the name of the source and if available the volume and page numbers: (Meydan Larousse 6, 1994: 18)
- » The quotes that are taken from a secondary source are indicated as follows and must also be given in bibliography: As Lepecki also expresses “.....” (Korkmaz, 2004: 176).

X. Bibliography

The bibliography must be given at the end of the text in an alphabetical order as shown in the following examples. The sources must be sorted according to their publication dates in case an author has more than one publication. On the other hand, the publications that belong to the same year must be shown as (2004a, 2004b...).

Books

- » Öztürkmen, A. (1994). Türkiye’de Folklor ve Milliyetçilik, İstanbul: İletişim Yayınları.
- » Carter, A. (2004). Dans Tarihini Yeniden Düşünmek, çev: Cansu Şipal, İstanbul: BGST Yayınları.

Articles

- » Sarısözen, M. (1970). Bağlama Metodu, Folklor/Halkbilim (1): 12-16.
- » Bakka, E. ve Felföldi, L. (2002). Whose Dances, Whose Authenticity? Dance Research (32): 3-18.

Sections of a Book

- » Lepecki, A. (2004). Concept and Presence: The Contemporary European Dance Scene. Rethinking Dance History: A Reader, ed. Alexandra Carter, London: Routledge, s: 176-190.
- » Şahin, M. (2013). Klinik Psikolog Olmak. Klinik Psikoloji, ed. Linden, W. ve Hewitt, P. L. Ankara: Nobel, s: 1-16.

Thesis

- » Dehmen, B. (2005). Ulusal ve Küreselin Kesişme Noktasında Halk Danslarına Bir Yaklaşım: Dansın Sultanları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Online Sources

Online sources must be cited for the data obtained from internet as well. The full web address of the accessed web-page (not the home page) and the accessed date must be indicated in the bibliography for the online sources:

- » <http://www.tdkterim.gov.tr/bts/> (12.10.2014).
- » Aksu, G. (2011). Özgür Bir Beden, Özgür Bir Sanat Dalı, Yazında ve Çeviride Beden, Akşit Göktürk'ü Anma Toplantısı (15-17 Mart 2006) İstanbul Üniversitesi. <http://mimesis-dergi.org/2011/04/ozgur-bir-alan-ozgur-bir-sanat-dali/>. (12.10.2011).

Interviews

- » Ural, U. (2014). Artvin halk dansları çalıştırıcısı Uğur Ural ile ÜFTAD ofisinde yapılan görüşme, İstanbul: 19 Temmuz.
- Contact Information:

Contact Information:

AYDIN İNSAN ve TOPLUM DERGİSİ

Editorial Board

Istanbul Aydın University, Faculty of Arts and Sciences

Beşyol Mahallesi, İnönü Caddesi, Nu: 38

Sefaköy, Küçükçekmece/İstanbul

Tel: (212) 444 1 428

Web: <http://aitdergi.aydin.edu.tr>

E-mail: aitdergi@aydin.edu.tr

